

designunlimited

YILDA İKİ DEFA YAYIMLANIR, PARA İLE SATILMAZ, İLKBAHAR 2021, SAYI 10, YIL: 6. KAPAK: FORMAFANTASMA, FIEMME VADİSİ, ZILANO, İTALYA, AHSAP İŞLEMİ, VIDEO GÖRÜNTÜSÜ, 2019, FORMAFANTASMA'NIN İZNİYLE
PUBLISHED BIANNUALLY, FREE OF CHARGE, SPRING 2021, ISSUE: 10, YEAR: 6. COVER: FORMAFANTASMA, VAL DI FIEMME, ZILANO, ITALY, WOOD PROCESSING, STILLS FROM VIDEO, 2019, COURTESY FORMAFANTASMA

İklim krizi gerçeği
The reality of climate crisis

Le meilleur Etablissement
de cafés

Kouroucafédjî
MEHMET EFFENDI
FILS

6me Exposition des produits Nationaux: Parmi les exposants, citons tout particulièrement le petit pavillon, très chic et très propre des :

Fils de Kouroukahvedji Mehmet Efendi.

Tout brille dans ce pavillon attrayant, les cuivres éblouissants, la toile cirée scintillante, et jusqu'aux grains de café torréfié au fond de leurs vases de cristal.

La prévenance des Frères Kouroukahvedji Mehmet, leur affabilité, leur empressement à bien servir leur clientèle, sont l'apanage traditionnel de cette Maison turque, dont la probité et l'infatigable labeur en a fait la plus estimée et la plus importante de la place.

C'est autant à leurs qualités personnelles qu'à l'excellence des produits qu'ils mettent en vente que les frères Kouroukahvedji Mehmet Effendi ont acquis la renommée qui les consacre : **les Rois du Café** à Istanbul et dans toute la Turquie.

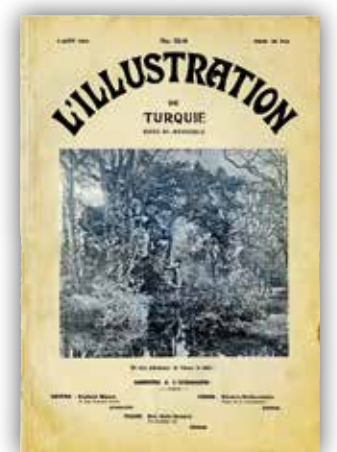
Achetez leurs produits sans crainte, parce qu'ils sont garantis purs sans mélanges, et toujours de la meilleure qualité.

Nous souhaitons la multiplication de pareilles Maisons turques en Turquie, qui par un labeur constant, une inlassable énergie, une probité continue, font honneur au commerce de notre pays.

Utiliser les produits de la Maison: KOUROUKAVEDJİ MEHMET EFENDİ MAHDUMLARI est pour chaque citoyen un devoir et un honneur.

“ Mehmet Efendi Mahdumları'nın müşterilerine daha iyi hizmet vermek için gösterdiği gayret, nezaket ve incelik, bu Türk firmasının geleneksel bir özelliği; güvenilirlikleri ve yorulmak nedir bilmez çabaları bu yeri çok değerli ve önemli kılıyor. ”

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

- 6 Haberler
— News
- 10 En yeşil renk mavi:
— Bio-tasarım, BlueCity
ve mavi ekonomi
Blue is the greenest color:
Biodesign, BlueCity and
blue economy
Ecem Arslanay
- 24 Dikotomilerin dışında
— çalışmak: TBA21–Academy
Working outside of dichoto-
mies: TBA21–Academy
Liana Kuyumcuyan
- 32 Diyalog: İklim, çevre,
— enerji ve adalet üzerine
Dialogue: About climate,
environment, energy
and justice
Sinan Erensü &
Elif Gündüzyeli
- 40 Dip dibe ama olmayan
— kent ve kırın izinde:
SO? Mimarlık
In pursuit of the
neighboring yet
absent urban and rural:
SO? Architecture
Liana Kuyumcuyan
- 46 Daha kapsayıcı ve adil
— bir gelecek: EK BİÇ YE İÇ
A more inclusive, more just
future: EK BİÇ YE İÇ
Merve Akar Akgün
- 58 Dosya: İklim krizi gerçeği
— Dossier: The reality of
climate crisis
Liana Kuyumcuyan
- 60 Ayşen Erdinçler
- 62 Formafantasma
- 66 Jan van Eyck Academie
- 70 Marco Federico Cagnoni
- 74 Irene Stracuzzi

Edito

Liana Kuyumcuyan

KONUT BÖLGESİNDE BİR İNŞAAT. EINDHOVEN, HOLLANDA, 2019. FOTOĞRAF: LIANA KUYUMCUYAN
CONSTRUCTION IN A RESIDENTIAL AREA, EINDHOVEN, THE NETHERLANDS, 2019. PHOTO: LIANA KUYUMCUYAN

Hava kirliliği yasaları ve sosyal etkileri üzerine ilk çalışmaya başlayışım iki yıl önceydi. Şehir planlamasında yeşile büyük bir alan ayıran, bütün ülkeyi çevreleyen bisiklet rotası ve altyapı olarak toplu taşımaya büyük önem vermiş bir ülke olan Hollanda'da bile hava kirliliğinin yüksek olduğunu görmek beni çok şaşırtmıştı. Farklı alanlardan insanlarla röportajlar yaptım, var olan yasalar ve çevrimiçi haritaları inceledim, yayınlanan makale ve haberlerde kullanılan dil üzerine araştırmalar yaptım. Belediyeden, sosyal bir organizasyondan, aktivist bir ofisten ve bir laboratuvarından seçtiğim insanlarla görüşüp konuyu nasıl ele aldıklarını karşılaştırdım. Sonunda vardığım nokta ise bir hiçti... Altı aylık bir çalışmanın sonunda kendimi tamamen kaybolmuş ve bir tasarımcı olarak hiçbir şey öneremez halde bulmuştum. Araştırmanın ardından aklımda kalan tek şey sosyal kültürümüz ve alışkanlıklarımızın sürekli olarak havayı ve onunla da bağlantılı olarak iklim değişikliğini tetiklediği idi.

Pandemi döneminde ekoloji, sürdürülebilirlik ve iklim konularının popülerleştiği söylenebilir. Düzenlenen birçok çevrimiçi etkinliğin konu başlığını oluşturan problemin asıl kaynağının yeteri kadar konuşulmadığı aşikâr.

İklim değişikliği, hâlâ birçok ülkede gerçekliği kabul edilmemiş bilimsel bir gerçek. Pek çok diğer problem gibi, bu konu da haddinden fazla politize edilirken ülkeler kültürel veya endüstriyel herhangi bir çözüm önermek yerine hâlâ reddetmeyi tercih ediyor. Tabii bu reddin ardında yatan ekonomik yararlar hakkında konuşmaya hazır değiliz.

Bu sayıyı, ilerlemeyi inşaat yapmak zanneden bir ülkede hazırlarken, Dünya nüfusunun büyük bir kısmının artık kentlerde yaşıyor oluşunu da göz ardı etmemek gerekiyor. Bu hızlı yükseliş devam ederken ekoloji, deniz, hava, orman, doğada çözülebilir malzemeler, geri dönüşüm, döngüsel ekonomi gibi konular üzerine çalışan insanların sayısı da artıyor.

Bu sayı, işleri iklim krizi konusuna bir şekilde dokunan insanlarla yaptığımız söyleşilerle, bir diyalog başlatabilme amacıyla hazırlandı. Farkındalık yaratmak, yeni malzemeler veya sistemler önermek, ya da sadece politik bir konuyu estetize ederek sergi mekânına taşıyabilmek gibi adımlar atan yaratıcı üreticilerin işlerinin bilinmesi ve konuşulması gerektiğine inanıyoruz. Bu çeşitli üretimleri görerken belki daha geniş bir tartışma alanı oluşturabilirsek; belki bir gün tasarım, sanat veya herhangi bir yaratıcı disiplinin politikaya bir alternatif olarak karar alma aşamalarında etkili olabileceğini görebiliriz.

It was two years ago when I first started to work on air pollution policies and its social effects. I was in the Netherlands, a country where the city plan contains many green areas, bike routes all over the country and a well developed public transportation infrastructure. It was quite a surprise to realize that air pollution levels were so high in this environment. I interviewed people from different perspectives, researched existing laws, online maps, and the language used in the news and articles. I talked to people from the Dutch government, social organizations, activism offices, and a tech-lab to understand the different approaches to this problem. I finally got nowhere. I found myself lost after six months of work, proposing nothing as a designer, only left with videos that showed the information overload and non-matching data. The only thing in my mind was our social culture and habits that were constantly damaging the air, and correlatively, the climate.

As we continue to live in a pandemic, I see that today the topics of ecology, sustainability, and climate are becoming ever more discussed. A rising number of online events organized by cultural and creative organizations treat the topic, yet without discussing the very source of the problem.

Climate change is a scientific fact that is still not accepted as a fact in many countries. The topic is so over-politicized -like many other problems- that instead of making cultural and industrial change, we keep denying it. We are of course not yet ready to talk about how some of us economically benefit from this denial.

We have been preparing this issue of Design Unlimited in a country where development solely equals construction. Given that the greater portion of the population on Earth today lives in cities, the number of people who started to work and worry about ecology, the air, the sea, the forest, or degradable material usage, re-use, circular economy is also on the rise...

This issue was prepared with the aim to create a dialogue atmosphere through discussions with people whose works in some way touch upon the topic of the climate crisis, at different levels, scales or mediums. We believe in turning the spotlight on creative works that raise awareness, propose new materials, or systems, or simply move political items to the exhibition space through aesthetics and opening them to discussion. We hope that by seeing these works, and making space for a broader discussion environment, we can help design, art, and other creative disciplines have an effect on decision making processes in politics.

unlimited

Design Unlimited
Yıl Year: 6, Sayı Issue: 10

Yılda iki kez yayımlanır. Para ile satılmaz. Bütün yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve fotoğrafların tüm hakları Unlimited Publications'a aittir. İzinsiz alıntı yapılamaz. Biannually published, 2 times a year. Distributed free of charge. Authors are solely responsible for the content of submitted articles. All rights reserved by Unlimited. Quotations are not allowed without permission.

Yayın sahibi Publisher: Galerist Sanat Galerisi A.Ş.
Meşrutiyet Cad. 67/1 34420 Tepebaşı,
Beyoğlu, İstanbul

Genel yayınlar yönetmeni Editor in chief
Merve Akar Akgün
merve@unlimiteddrag.com

Proje ve reklam direktörü Project and
advertising director: Hülya Kızıllırmak
hulyakizilirmak@unlimiteddrag.com

Dijital reklam direktörü Digital
advertising director: Aydın Kızıllırmak
aydin@unlimiteddrag.com

Tasarım Design: Vahit Tuna

Tasarım ve uygulama Design and
application: Ulaş Uğur

Design Unlimited

Yazı işleri müdürü Executive editor
Liana Kuyumcuyan

Katkıda bulunanlar Contributors
Andrea Trimarchi, Ayşen Erdinçler,
Ecem Arslanay, Elif Gündüzyeli,
Emma van der Leest, Haro
Cümbüşyan, Irene Stracuzzi,
Markus Reymann, Marco Federico
Cagnoni, Merve Akar Akgün,
Sevinç Bayrak, Simone Farresin,
Sinan Erensü, Solange Roosen

Çeviri Translation
Merve Ünsal, Liana Kuyumcuyan,
Ege Acar

İletişim adresi Communication address
Passage Petit-Champs
Meşrutiyet Cad. No: 67 Kat: 1
Beyoğlu, İstanbul, Turkey

E-mail: info@unlimiteddrag.com

Instagram: designunlimitedturkey

Web: www.unlimiteddrag.com

Baskı Print: Saner Matbaacılık
Litrosyolu 2. Matbaacılar Sitesi 2BC3/4
Topkapı- İstanbul, Turkey
(+90) -0- 212 674 10 51
info@sanermatbaacilik.com

Haberler News

Ekolojik dönüşüm için kültür ve sanat

İKSV'nin kültür politikaları çalışmaları kapsamındaki dokuzuncu raporu, *Ekolojik Dönüşüm için Kültür ve Sanat* başlığıyla yayımlandı. Bahçeşehir Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Hande Parker tarafından hazırlanan rapor, insanlığın en acil meselelerinden ekolojik krize dikkat çekerek kültür-sanat dünyasını konu üzerine birlikte düşünmeye ve çözüm sürecinin bir parçası olmaya davet ediyor. Kültür-sanat alanının iletişim gücünü arkasına alarak kamuoyunda bir tartışma başlatmayı hedefleyen rapor, ekolojik krizi sosyal, politik, ekonomik ve kültürel yönleriyle tartışıp sürdürülebilirliğin nasıl tesis edilebileceğini mercek altına almayı amaçlıyor ve kültür-sanat aktörlerine ekolojik sorunları tüm boyutlarıyla değerlendirebilecekleri kapsamlı bir analiz sunuyor. Raporun aynı derecede önemli diğer bir amacı ise, kültür-sanat aktörlerinin ekolojik dönüşüm için eyleme geçmekte oynayabileceği etkin rolü vurgulamak. *Ekolojik Dönüşüm için Kültür ve Sanat* başlıklı raporu iksv.org *web* sitesinden okuyabilirsiniz.

CURIOUS, WILD LONGINGS, FOTOĞRAF PHOTO: SHELIA BURNETT, ARTSADMIN İZNİYLE COURTESY OF ARTSADMIN

Culture and art for ecological transformation

The ninth report of İKSV within the scope of cultural policy studies was published under the title *Culture and Art for Ecological Transformation*. The report prepared by Bahçeşehir University Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences Faculty Member Assoc. Dr. Hande Parker, by drawing attention to the ecological crisis which is one of the most pressing issues of humanity, invites the culture and art world to think together on the issue and to be a part of the solution process. The report, which aims to initiate a public debate by taking the communication power of the field of culture and art behind, aims to discuss the ecological crisis with its social, political, economic and cultural aspects and to examine how sustainability can be established, and offers culture and art actors a comprehensive analysis in which they can evaluate ecological problems in all dimensions. An equally important aim of the report is to highlight the effective role that culture and arts actors can play in taking action for ecological transformation. You can read the report titled *Culture and Art for Ecological Transformation* on iksv.org website.

border_less Artbook Days

Yayını olan ve metin üzerine çalışan sanatçı ve inisiyatifleri; müze, galeri, kurum ve enstitüleri bir araya getiren border_less ARTBOOK DAYS, yayınevleri ile sanat alanında üretim yapan, söz söyleyen ve paylaşan kişiler arasında yeni ilişkiler geliştirmeyi amaçlıyor. 7-9 Mayıs 2021 tarihinde Bilsart'ta gerçekleşecek olan border_less ARTBOOK DAYS'de yer alacak katılımcıları görmek için www.border-l-e-s-s.com *web* sitesini inceleyebilirsiniz.

border_less Artbook Days

border_less ARTBOOK DAYS aims to showcase artists, galleries, initiatives and institutions that have publications and work with texts. The event fosters the fields of art publishing and art-book making and become a common ground for

BORDER_LESS ARTBOOK DAYS, 2020, FOTOĞRAF PHOTO: ELİF KAHVECİ

introductions and interactions between artists, art professionals, print houses, and the public alike. border_less ARTBOOK DAYS will take place on May 7-9, 2021 at Bilsart. Details about the participants of this year can be found on www.border-l-e-s-s.com

Nasıl birlikte yaşayacağız?

17. Uluslararası Mimarlık Sergisi 22 Mayıs - 21 Kasım 2021 tarihleri arasında, mimar ve bilim adamı Hashim Sarkis küratörlüğünde *Nasıl birlikte yaşayacağız?* temasıyla gerçekleşecek. Sergi Giardini ve Arsenale mekânlarında halka açılacak. Mimarlık Haftasonları, 17. Uluslararası Mimarlık Sergisi küratöryel programını, dünyanın dört bir yanından mimarları ve akademisyenleri bir araya getirerek *Nasıl birlikte yaşayacağız?* sorusunu ele alacak bir dizi konferans ve panel ile tamamlayacak. Ekim-Kasım 2021 tarihlerinde, üç hafta sonunda gerçekleşecek altı randevu ve toplantıda, katılımcıların projelerindeki tekrar eden konulardan esinlenen konular tartışılacak: iklim değişikliğinin mimarının önüne koyduğu yeni zorluklar; son kentsel ayaklanmalarda kamusal alanın rolü; yeni rekonstrüksiyon yöntemleri; dünya çapında değişen toplu konut biçimleri; Eğitim Mimarisi ve Mimarın Eğitimi; kürasyon ve mimarlık arasındaki ilişki. Ayrıntılar www.labiennale.org/en/architecture adresinde bulunabilir.

VENICE ARCHITECTURE BIENNALE 2021, FOTOĞRAF PHOTO: ROSELLA DEGORI

How will we live together?

The 17th International Architecture Exhibition will run 22 May to 21 November 2021, titled *How will we live together?* curated by architect and scholar Hashim Sarkis. The exhibition will be open to the public at the Giardini and Arsenale venues. The Weekends on Architecture will supplement the curatorial programme for the 17th International Architecture Exhibition through a series of lectures and panels that will bring together architects and scholars from around the world to address the question *How will we live together?*. Between October and November 2021, there will be three weekends for six appointments, and in each meeting two topics inspired by the recurring issues in the participants' projects will be discussed: new challenges that climate change is putting in front of architecture; the role of public space in recent urban uprisings; new reconstruction methods; the changing forms of collective housing across the globe; the Architecture of Education and the Education of the Architect; the relationship between curation and architecture. Details can be found on www.labiennale.org/en/architecture

Şimdiye Kadar Üretilmiş İlk Hibrit Maserati

Fer Mas Oto Tic. A.Ş.
Kuruçeşme Cad. No: 27 Kuruçeşme/İstanbul
Tel: (0212) 263 30 01

Birmot Antalya
Altınova Sinan Mah. Serik Cad.
No: 301 07170 Kepez/Antalya
Tel: (0242) 225 18 18

Birmot Ankara
Söğütözü Mah. Söğütözü Cad. No: 2
Koç Kuleleri C Blok No: 8-9 Çankaya/Ankara
Tel: (0312) 220 55 02

Mengerler Bursa
Ovaakça Santral Mah. İstanbul Cad.
No: 644 Osmangazi/Bursa
Tel: (0224) 261 11 14

Motor: 2.0 I4, Azami Güç 330 HP/450 Nm, Azami Hız 255 km/s, 0-100 km Hızlanma 5,7 sn, Yakıt Tüketimi (karma) min.-maks. 8.5 - 9.6 Lt/100 km, CO₂ Emisyonları (karma) min.-maks. 192-216 g/km. İlanda belirtilen veriler, versiyona göre değişiklik gösterebilir.

Dirençliliği tasarlamak

Tasarım ve mimarlık alanlarında bilgi ve politika üretiminin önemine inanan İstanbul Tasarım Bienali; Center for Arts, Design, and Social Research ortaklığında sosyal, ekonomik ve çoğunlukla çevresel dirençlilik için yeni araçlar ve sistemler oluşturmak amacıyla jeopolitiğin etkin olarak inceleneceği bir araştırma programına ev sahipliği yapıyor. Programda ikisi ABD’den, ikisi Türkiye’den olmak üzere dört kadın tasarımcı, küratör, araştırmacı ve düşünürle birlikte çalışılacak. Araştırma projeleri, İstanbul Tasarım Bienali’nin desteğiyle, araştırmacıların kendi aralarında yapacakları düzenli dijital toplantılarla ve değerlendirme kurulunun yönlendirmeleriyle zenginleşerek Ekim 2021’e dek evrilmeye devam edecek. Programın sonunda seçilen araştırma projeleri, İstanbul Tasarım Bienali tarafından yeni bir kamusal araştırma alanı olarak tasarlanacak bir dijital arşivde sergilenecek. Ayrıca denemeler ve görsel araştırmalar içeren bir dijital yayın da hayata geçirilecek. İlgili konular; kıtlık, ekolojik kriz, atık sistemleri, maddeselliğin yeni biçimleri, ekofeminizm, çevresel dayanıklılık, döngüsel ekonomi, tarım endüstrisine karşı yerel ekolojiler, ekolojik çatışma ve politikalar, erişim olarak açıklansa da, bunlarla sınırlı değildir. Başvurular 28 Nisan 2021, 23:00’a (GMT+3) dek gönderilebilir.

İSTANBUL TASARIM BİENALİ, ELEŞTİREL YEMEK PROGRAMI, PERA MÜZESİ, 2020, FOTOĞRAF: KAYHAN KAYGUSUZ
5TH ISTANBUL DESIGN BIENNIAL, CRITICAL COOKING SHOW, PERA MUSEUM, 2020, PHOTO: KAYHAN KAYGUSUZ

Designing resilience

Believing in the importance of supporting knowledge and policy production in the field of design and architecture, the Istanbul Design Biennial hosts a research program, in partnership with the Center for Arts, Design, and Social Research, to work collaboratively with a selection of four women designers, curators, researchers, thinkers (two from Turkey and two from the US) who are actively investigating geopolitics to build new tools and systems for social, economic and mostly environmental resilience. The research projects will continue to evolve until October 2021 with support from the Istanbul Design Biennial, enriched by regular digital meetings held between researchers, and supervised by the evaluation board. At the end of the program, the selected research projects will be presented in a display at a digital archive, a new public research space, which will be created by the Istanbul Design Biennial. A digital publication with essays, and visual research will also be brought to life. Relevant themes of research include, but are not limited to: scarcity, ecological crisis, waste systems, new materialities, ecofeminism, environmental resilience, circular economy, agricultural industry vs. local ecologies, local production, ecological conflict and policies, accessibility. The applications can be submitted until 23.00 (GMT+3) on 28 April, 2021.

Kale Grubu’ndan aydınlık projeler

Kale Tasarım ve Sanat Merkezi, pandemi süreci ve sonrası için sanat, tasarım ve mimari alanlarında gerçekleşen gelişmeleri ve gelecek tahayyüllerini tartışabilmek adına, Unlimited Publications ortaklığında *Tasarımın “K” Hali* adlı etkinlik serisine ev sahipliği yapıyor. Mayıs 2021’e dek devam edecek etkinlikler Karaköy’de yer alan Kale Tasarım ve Sanat Merkezi’nden canlı yayınlanıyor. Dünyanın sıra dışı zamanlar yaşadığı bir dönemde yükselen gerilimin dönüşebilmesi için *Topraklanma*’ya ihtiyaç olduğuna inanan Kale Grubu, entelektüel derinliğe ve birikime sahip fikirleri buluşturan önemli bir cazibe merkezi olma yolunda mesafe kat eden KTSM’den sanat, mimari, tasarım, ekoloji, gastronomi, arkeoloji ve seramik gibi farklı disiplinlerden katılımcılarla her ay gerçekleşecek bir çevrimiçi konuşma dizisine de ev sahipliği yapıyor. Yaşayan mekânlara yeni anlamlar katmak için çalışan, mekânı yaşatmayı önemseyen markalar bütünü olarak, bu iletişim kampanyası ile her bireyde kendi evinden başlayarak, ilk ve öncelikli olarak kendi dünyasında ve eş zamanlı dünyada neler iyileştirebileceğine dair bilinçli bir farkındalık yaratmayı ve bundan ilhamla harekete geçmesini amaçlayan Kale Grubu #iyibakdünyana hareketini başlatıyor, çünkü evin senin dünyanın, dünya senin evin...

ES DEVLİN, FOREST FOR CHANGE, LONDRA TASARIM BİENALİ LONDON DESIGN BIENNIALE, SOMERSET HOUSE, 2021, FOTOĞRAF PHOTO: KEVIN MEREDITH

Bright projects of Kale Group

Kale Design and Art Center is hosting the “K” State of Design in partnership with Unlimited Publications, in order to discuss the developments in the fields of art, design and architecture for the pandemic process and its aftermath and the future imaginations. The events will continue until May 2021 are broadcast live from Kale Design and Art Center in Karaköy and can be followed on social media. Believing that *Grounding* is needed in order to transform the tension that rises in a period when the world is experiencing extraordinary times, Kale Group has made art, architecture, design, ecology, gastronomy, archeology from KTSM, which has made progress towards becoming an important center of attraction that brings together ideas with intellectual depth and knowledge. and a monthly online conversation series with participants from different disciplines such as ceramics. Kale Group, as a group of brands that work to add new meanings to living spaces and care about keeping the space alive, aims to create a conscious awareness in each individual, starting from their own home, first and foremost, what can be improved in their own world and simultaneously in the world with this communication campaign and to act with inspiration from this. Kale Group initiates the movement #iyibakdünyana (take care of your world) because your home is your world, the world is your home...

@ktsm_org @unlimited_rag

Daha iyi bir dünya tasarlayabilir miyiz?

Londra Tasarım Bienali’nin üçüncü edisyonu 1–27 Haziran 2021 tarihleri arasında Somerset House’da *Daha iyi bir dünya tasarlayabilir miyiz?* temasıyla gerçekleşecek. Bienal, çağımızın en büyük zorluklarına tasarım yoluyla nasıl çözümler sağlanabileceğini keşfedecek. İngiltere ve Kuzey Avrupa’ya özgü 23 farklı çeşitten 400 ağacın yerleştirileceği bienalde ağaçlar, parke taşlarını fiziksel olarak kırmadan asfaltlı avludan çıkan biyolojik çeşitlilikteki bir ormanlık alanın yanılması yaratmayı amaçlıyor. Etkinliklerin detayları www.londondesignbiennale.com web sitesinde bulunabilir.

ES DEVLİN, FOREST FOR CHANGE, LONDRA TASARIM BİENALİ LONDON DESIGN BIENNIALE, SOMERSET HOUSE, 2021, FOTOĞRAF PHOTO: KEVIN MEREDITH

Can we design a better world?

The third edition of London Design Biennale will take place in Somerset House between 1–27 June 2021 with the theme *Can we design a better world?* The biennale will explore how design can provide solutions to the major challenges of our time. It will include 400 trees of 23 different varieties that are native to the UK and northern Europe. The trees will remain in planters, surrounded by shrubs and landscaping to create the illusion of a biodiverse woodland emerging from the paved courtyard without physically breaking through its cobblestones. Details of the events can be found on www.londondesignbiennale.com

divan
bodrum

THE NEW CHAPTER

Opens on April 15.

REFINED INDULGENCE OF LUXURY

www.divan.com.tr

www.divanpastaneleri.com.tr

/divanpastaneleri /divanotelleri /divanrestoranlari

/divandayiz

En yeşil renk mavi: Bio-tasarım, BlueCity ve mavi ekonomi

EMMA VAN DER LEEST, MİKROBİK
OTOMAT, FOTOĞRAF: AAD HOOGENDOORN
EMMA VAN DER LEEST, THE MICROBIAL
VENDING MACHINE, PHOTO: AAD
HOOGENDOORN

**Blue is the
greenest color:
Biodesign, BlueCity
and blue economy**

Rotterdam'da terk edilmiş bir subtropikal yüzme havuzunda gelişen BlueCity, ikonlaşmış bir döngüsel ekonomi platformu. Şehirdeki diğer terk edilmiş binalarda olduğu gibi, hem yüzme havuzunun içinde hem de başka terk edilmiş binalarda bulunmuş olan eski malzemeler yeniden kullanılarak inşa edilmiş; eski kaydıraklar ve jakuziler etrafında döngüsel girişimcileri teşvik etmeyi, güçlendirmeyi amaçlıyor. Bu eşsiz biyo-sirküler oyun alanında, biranın demlenmesinden elde edilen ısı, eski soyunma odalarında bulunan laboratuvarın yerden ısıtmasına dönüşüyor. Atık akışlarıyla çalışma ve iklim kriziyle nasıl mücadele edebileceği hakkında daha fazla bilgi edinmek için biyo-mühendislerin, biyo-tasarımcıların, bilim insanlarının, mimarların ve girişimcilerin ilham verici ekibinden Emma van der Leest ile iletişime geçtik. Ayrıca Emma'nın kendi biyotasarım pratiğinde, "organizmayı" nasıl takip ettiğinden, organizmaların ne kadar "akıllı" olduğundan, birbirleriyle ne kadar bağlantılı olduklarından ve Mavi Ekonominin de benzer bir ilkeyle, birden fazla döngüyü birbirine bağlayarak nasıl işlediğinden konuştuk. Emma hepimizi "mavi" olduğuna inandığı "geleceğe" davet ediyor ...

Flourished in an abandoned subtropical swimming pool in Rotterdam, BlueCity is an iconic platform of circular economy. Built by re-using old elements and materials both from within the swimming pool as from other abandoned buildings in the city, it empowers circular entrepreneurs around its former slides and hot tubs. In this unique bio-circular playground, the heat obtained from brewing beer turns into the floor heating of the lab, which is located in the former changing rooms. We have contacted Emma van der Leest from the inspirational team of bioneers, biodesigners, scientists, architects and entrepreneurs to learn more about working with waste streams and how it can tackle the climate crisis. We also talked about Emma's own biodesign practice, how it follows the "organism", how "smart" organisms are, how interconnected they are and how Blue Economy operates from a similar principle, attaching multiple cycles together. Emma invites us all to the "future", which she believes to be "blue"...

Neden bir ürün tasarımcısı olarak biyo-tasarımda ısrar ettiniz? İlham verici TEDx konuşmanızdan, iş birliği yapabileceğiniz uygun bir laboratuvar ve bilim insanları bulmaya çalışırken birçok zorluk yaşadığınızı görabiliyorum. Biyo-tasarım yapmak için bu sınırsız motivasyonunuzun kaynağını öğrenmek istiyorum.

İlgin Rotterdam'daki Boijmans van Beuningen Müzesi'nde *Mikro Etki* başlıklı bir sergiyle başladı ve burada Suzanne Lee tarafından fermentasyon sürecinde bakteri ve maya kullanılarak yapılmış olan bir ceket gördüm. Üretim süreci kumaş dokumadan daha çok bira yapmaya yakındı ve giysi yetiştirebilme fikri beni etkiledi. Her ürün tasarım öğrencisi gibi ben de ürünün tasarımını bitirdikten sonra malzemenin ne olması gerektiğini düşünürdüm. İlk etapta malzemeyi düşünmek büyüleyici geldi. 2012'de evde bir dizi deney başlattım ve o zamanlar konuyla ilgili çok fazla *DIY* videosu yoktu. 2014'te Suzanne Lee'nin stajyeri oldum ve bu çok yardımcı oldu. Günümüzde daha fazla tasarımcı, bilim insanı ve şirket bu konuyla ilgileniyor. Multidisipliner gruplarda çalışmak artık yeni normal olmuş durumda. Doğal ekosistemde de olduğu gibi, her zaman birbirimize ihtiyacımız var. İyi bir ürün elde etmek için farklı disiplinleri birleştirmemiz gerekiyor. Ayrıca birçok toksik maddeyi atık akışlarından gelen doğal kaynaklar ile değiştirebiliriz. Bilgi alışverişini kolaylaştırmak için farklı grupları bir araya getirmeye çalışmalıyız. Sonunda ayaklarımızı bir laboratuvarın kapısından sokabildiğim için gerçekten şanslıyım. En uç fikirlerle ve en çok niş bilgiye sahip bilim insanları, üniversitelerin kapılarının arkasında kalıyor. Rotterdam Üniversitesi'ndeki insanlara bu değerli fikirleri ürünlere ve malzemelere dönüştürme isteğini anlattım. Bilimsel raporlar ve makaleler ancak somut hale geldiğinde faydalıdır. Muhtemelen rafta geliştirilmeyi bekleyen çok şey vardır. Sadece doğru yatırımları bulmamız gerekiyor. Bazıları bu fikirlerimin naif olduğunu söylüyor ama hep dediğim gibi, bekleyin ve on yıl sonra dünyanın neye benzeyeceğini görün...

Başladığınız zamana kıyasla bugünkürumlar ve üniversiteler biyoteknolojilere dahil olmak isteyen ürün tasarımcılarına karşı daha dostça bir tavra mı sahip?

Evet, daha kolay. Rotterdam Üniversitesi'nin biyomedikal araştırma bölümünün başkanı da artık BlueCity'nin büyük bir hayranı. Birçok öğrencisi, okul deneylerinde tasarımcılarla birlikte çalışıyor. Daha fazla üniversite, eğitim programlarında tasarımcıların olmasını istiyor. Sonuçta somut bir şey üzerinde çalışmak çok güzel.

Mevcut projeleriniz neler?

İki sergim var. Bunlardan biri, belirli bir mantardan türetilen %100 doğal bir kaplama geliştirip geliştiremeyeceğimizi görmek için araştırma yapan Fungkee Supercoating ile. Diğer sergide, mikroplarla yapılan yirmi bir ürünle dolu *Mikrobiyal Otomat* yer alıyor. Ben ders vermeyi seviyorum. Bilgi dağarcığımı üniversitelerde ve meslek okullarında paylaşıyorum. Gelecek nesilleri bu alanda eğitmeyi önemli buluyorum. Ayrıca araştırmaya devam etmeyi çok isterim. Ancak günümüzde pandemi nedeniyle üniversiteler kapalı olduğu için bu çok zor.

Pratiğinizde, “Form, işlevi takip eder” söylemine radikal bir alternatif öneriyorsunuz, “Form, organizmayı takip eder.” Bu yeni tasarım yaklaşımını daha detaylı bir şekilde anlatır mısınız?

Doğadaki malzemeleri ve süreçleri keşfederek tamamen kompostlanabilir yeni tekstil malzemeleri üretebiliriz. Ayrıca ekosistemimize zarar verebilecek tehlikeli kaynakların kullanımını en aza indirebiliriz. “Form, organizmayı takip eder” sadece tasarım bilgisini tüketici ürünlerinde uygulamakla ilgili değil, aynı zamanda tasarım yöntemleriyle de ilgilidir. Bu süreçleri mikroorganizmalarla nasıl kontrol edebileceğimizi sormakla ilgili. Canlı hücrelerin gücünü ortaya çıkaran yeni araçlar ve algoritmalar geliştirmeye çalışıyoruz. Örneğin, bir tasarım aracı olarak kullanmak için balçık kalıbının akıllı algoritmasını inceledim.

Why did you insist on biodesign as a product designer? I can see from your inspirational TEDx talk that you have gone through a lot of difficulties while trying to find an appropriate lab and scientists to collaborate with. I would like to learn the source of your indestructible motivation to do biodesign.

My fascination started with an exhibition titled “Micro Impact” in Boijmans van Beuningen Museum in Rotterdam where I saw a jacket made by Suzanne Lee using bacteria and yeast in a fermentation process. The making process was closer to making beer than weaving fabric and the fact that you can grow garments moved me. Like every product design student, I used to think of the material after finishing the design of the product. Considering the material in the first place sounded fascinating. In 2012 I started a series of experiments at home and back then, there were not many DIY videos about the topic. I became Suzanne Lee's intern in 2014 and that has helped a lot. Today, more designers, scientists, and companies look into it. Working in multidisciplinary groups is the new norm. As in the natural ecosystem, we always need each other. We need to combine different disciplines to get a good product. Besides, we can replace many toxic materials with natural sources from waste streams. We should try to bring different groups together to facilitate the knowledge exchange. I was really lucky to eventually get my feet between the doors of a laboratory. Scientists with the most far-fetched ideas and most niche knowledge are behind the doors of universities. I explained to the people in Rotterdam University my drive to translate those valuable ideas into products and materials. Scientific reports and papers are very useful when they become tangible. There's probably a lot on the shelf, waiting to be developed. We only need to find the right investments. Some people call me naive but I tell you, wait and see how the world will look like in ten years...

Compared to the time when you started, are institutions and universities more friendly to product designers who want to get involved in biotechnologies?

Yes, it's easier. The head of Rotterdam University's biomedical research department is also a big fan of BlueCity now. Many students of her work together with designers in school experiments. More universities are looking into having designers in their educational programs. After all, it's super nice to work on something tangible.

What are your current projects?

I have two exhibitions. One of them is with the *Fungkee Supercoating*, research to see if we can develop a 100% natural coating that is derived from a specific fungus. The other exhibition includes *The Microbial Vending Machine* filled with twenty-one products that are made with microbes. I also love to teach. I share my knowledge at universities and vocational schools. I find it important to educate the future generation on this field. I also would love to continue researching. However, it is very difficult nowadays since the universities are closed due to the pandemic.

With your practice, you propose a radical alternative to the dictum “Form follows function” with “Form follows organism”. Can you elaborate on this new design approach?

By discovering the materials and processes in nature, we can produce new textiles that are completely compostable. Besides, we can minimize the usage of hazardous resources that can damage our ecosystem. “Form Follows Organism” is not just about applying design knowledge in consumer products but also in design methodologies. It's about asking how we can control these processes with microorganisms. We're trying to develop new tools and algorithms that unlock the power of living cells. For example, I looked into the smart algorithm of the slime mold to use as a design tool.

EMMA VAN DER LEEST, MİKROBİK OTOMAT, FOTOĞRAF: AAD HOOGENDOORN
EMMA VAN DER LEEST, THE MICROBIAL VENDING MACHINE, PHOTO: AAD HOOGENDOORN

EMMA VAN DER LEEST, FUNGKEE SUPERCOATING, MU ARTSPACE, FOTOĞRAF: BOUDEWIJN BOLLMAN
EMMA VAN DER LEEST, FUNGKEE SUPERCOATING, MU ARTSPACE, PHOTO: BOUDEWIJN BOLLMANN

Algoritma nasıldı ve onu nasıl anlayabildiniz?

Balçık küfü, *Physarum polycephalum*, beyin veya sinir sistemi olmayan tek hücreli bir organizmadır; bu yüzden bazı kararlar verebildiğini görmek gerçekten ilginç. Yiyecek noktalarını en verimli şekilde birbirine bağlayabiliyor. Bunu aslında çıplak gözlerimizle gözlemleyebiliriz. Bu özel balçık küfü ailesi, ilaçları optimize etmek ve aynı zamanda yeni bilgisayar sistemleri geliştirmek için laboratuvarlarda araştırılmaktadır. Bilim adamları algoritmalarını inceler ve temelde onları taklit etmeye çalışır. Grasshopper tasarım yazılımına bakarsanız, balçık kalıbı gibi çalışır. Tasarım sorunlarını iyileştiren ama aynı zamanda tıbbi akıllı kılan doğal algoritmaların keşfedildiğini görmek büyüleyici.

Akıllılıktan bahsedelim. Herhangi bir şeyi “akıllı” yapan nedir?

Ağaca bakalım. Belirli bir şekilde büyür. Hayatta kalmak doğasının bir parçası; kendini yaşamak ve üremek için optimize eder. Doğanın kendisi akıllıdır. Zekâyı beyinle ilişkilendirme eğilimindeyiz, ancak bir balçık küfü beyindir, ancak süper hücre olarak çalışan akıllı, tek hücreli bir organizmadır. Tüm bu hücreler yiyecek aramada birlikte çalışıyorlar. Yemeğe dönüşüyorlar. Yiyecek olmadığında sarı bir blok olarak kururlar; yine acıkırlarsa hayata geri dönerler.

Biyo-tasarım'ın estetik yönü için ne söylenebilir? Biyo-tasarım, ne ölçüde yeni bir tasarım dili talep ediyor? Sansız malzemeler yerine canlı organizmalarla çalıştığınız için, yeni kriterlerin olması gerektiğini varsıyorsunuz.

Evet farklı ama aynı zamanda tekniği öğrenirseniz de aynı. Örneğin, ahşapla çalışmak istiyorsanız, ağaç işleme alıştırmaları yapmanız gerekir. Bu konu hakkında okumalısınız. Ahşapla çalışan sanatçılar, tasarımcılar veya bilim adamları aramanız gerekir. Gerçekten yeni bir zanaat, yeni bir beceri geliştirmekle ilgili. Laboratuvarla çalışmaya başladığımda, diline uyum sağlamakta zorlandım; ama zamanla bilim adamlarına ulaşmak için ortak bir kelime dağarcığı geliştirdim. Bir ürün tasarımcısı olarak mikropları yeni ekipman olarak görerek çalışmak heyecan verici. Laboratuvarın bilimsel bilgisini kullanarak yeni ve güzel bir şey yaratabilirsiniz.

Kültürü genellikle antropolojik bir kavram olarak tanımlarız, ancak bilim adamlarının “kültürü” mikroorganizmaların yaşamına tahsis etme şekli, “kültür ve doğa” arasındaki ikili karşıtlığı ortadan kaldırır. Bunu oldukça etkileyici buluyorum ve buna bağlı olarak, biyo-tasarımla ilgili etik konunuz hakkında daha fazla bilgi edinmek istiyorum. Süreç tamamen insan merkezli mi yoksa mikroorganizmalara da faydaları var mı?

Organizmaları kullandığınızda, otomatik olarak etik tartışmaları başlar. Vegan insanlar, vegan deri üretmek için bakteri mayası kullanmamı üzücü buldu. Bununla birlikte, bakteri ve maya yetiştirmek inekleri öldürmekten farklıdır. Mikroorganizmaların belli bir bilinci yoktur. Ayrıca üreme hızları inanılmaz derecede hızlıdır. Laboratuvarla izole kültürlerle çalışıyoruz, oysa dış dünyada bunlar diğer türler arasındaki karşılıklı etkileşim içinde var olurlar. Tasarımlar insanlar için olduğu için insan merkezli, ancak bakterileri besliyor ve büyümeleri ve kurumaları için doğru ortamı yaratıyoruz. Bir bakıma onları öldürüyoruz; ama bunu hesaba katarsanız, marul yapraklarını koparmanın etik yönünü de göz önünde bulundurmalısınız.

Sanırım tamamen zararsız olmanın bir yolunu bulmak gerçekten zor... Hepimiz besin zincirinde birbirimize bağlıyız. Biyo-tasarım bu zinciri manipüle edebilir mi? Karşılıklı yeni simbiyozlar yaratabilir mi? Hem insanların hem de mikropların yararlandığı dinamik süreçler geliştirebilir mi? Mümkün mü yoksa bu ütöpik bir düşünce mi?

Mikroorganizmalar bizim bir parçamızdır. Biz biriz. Onları göremesek bile yüz trilyondan fazlasını taşıyoruz. Bu, vücut ağırlığımızın yaklaşık bir buçuk kilosu. Nüfusu, dünyadaki insanlardan kırk bin kat daha fazla. Bazı sanatçılar ve tasarımcılar doğal bir döngü fikriyle oynuyorlar. Örneğin, Jae Rhim Lee mantarlardan bir cenaze elbisesi tasarladı. Daha uygulamalı bir örnek vermek gerekirse, bazı mikroorganizmalar yanmış insan derisini iyileştirir.

Philadelphia Sanat Müzesi'ndeki “Farklı Gelecekler İçin Tasarımlar” sergisinde Orkan Telhan'ın *Ouroboros Steak* adlı bir sanat yerleştirmesine rastladım. Temelde, ağızdan toplanan insan hücreleri ve son kullanma tarihi geçmiş kandan oluşturulan bir “kendi insan bifeğini yetiştirme yemek seti”. Bir bakıma kendi kendini yamyamlığı öneriyor. Biyo-tasarımın yeme uygulamalarımızda bir paradigma değişimini tetikleyebileceğini düşünüyor musunuz?

Bir hayvanı eti için öldürmek zorunda olmadığımızın farkına varmamızı sağlayan çok ilginç bir yerleştirme. Mikroorganizmalardan et yetiştirebiliyoruz. İnsan dokuları da yetiştirebiliriz. L'Oréal gibi bu teknolojileri kullanan güzellik şirketleri var. İlginç bir şekilde, genetiği değiştirilmiş ürünler insanların korkutuyor. Süpermarketlerdeki pek çok yiyecek zaten genetik olarak değiştirilmiş durumda.

Covid-19 salgını, neslimizin insanların görmezden gelme eğiliminde olduğu görünmez yaşam kaynağı olan mikroorganizmaların gücünü ortaya çıkardı. İnsanların karantina sırasında uyguladıkları ortak bir jest, mutfakta mikroorganizmalarla, özellikle mayalarla iş birliği yapmaktı ama sokaklarda virüsü lanetliyorlardı. Kendi kendine yeterlilik eğiliminin daha yaygın hale geleceğini ve yaşamın diğer alanlarına sıçrayacağını düşünüyor musunuz? Biyo-tasarım bir DIY uygulamasına dönüşebilir mi yoksa tasarımda bir uzmanlık alanı olarak kalmalı mı?

How was the algorithm and how were you able to understand it?

Slime mold, *Physarum polycephalum*, is a single-celled organism without a brain or nervous system; so it's really interesting to see that it can make some decisions. It can connect food points in the most efficient way. We can actually observe this with our naked eyes. The family of this specific slime mold is being researched in laboratories to optimize medicines but also to develop new computer systems. Scientists study their algorithms and basically try to mimic them. If you take a look at Grasshopper design software, it works like the slime mold. It's fascinating to see the explorations of natural algorithms that improve design problems but also make medicine smart.

Let's talk about smartness. What makes anything “smart”?

Let's look at the tree. It grows in a specific path. It is in its nature to survive; it optimizes itself to live and to reproduce. Nature itself is smart. We tend to affiliate smartness with the brain, but a slime mold is brainless yet it is a smart single-celled organism that works as a supercell. All these cells collaborate in the food search. They morph towards the food. When there's no food, they dry out as a yellow block; yet they come back to life if they are hungry again.

What about the aesthetical aspect of biodesign? To what extent does biodesign demand a new design language? Since you are working with living organisms instead of inanimate materials, I assume that there must be new criteria.

Well, it's different but it's also the same if you learn the technique. For example, if you want to work with wood you need to practice woodworking. You need to read about it. Your search for artists or designers or scientists that work with it. It's really about developing a new craft, a new skill. When I started working in the lab, I had a hard time adapting to its language; but in time, I have developed a common vocabulary to get to the scientists. It's exciting as a product designer to work with microbes as new equipment. By utilizing the scientific knowledge of the lab, you can create something new and beautiful.

We often define culture as an anthropological concept, but the way the scientists appropriated “culture” to the living of microorganisms dissolves the binary opposition of “culture versus nature”. I find that quite fascinating and related to that, I would like to learn about your ethical position regarding biodesign. Is the process purely human-centered or do microorganisms have benefits as well?

When you use organisms it automatically leads to the discussion of ethics. I had vegan people finding it sad that I utilize bacterial yeast to produce vegan leather. However, cultivating bacteria and yeast is different than killing cows. Microorganisms don't bear a certain consciousness. Besides, their reproduction pace is unbelievably fast. In the lab, we work with isolated cultures whereas, in the outside world, they exist in an interplay between other species. It is human-centered since the designs are for humans, but we feed the bacteria and create the right environment for them to grow and dry. In a way, we do kill them; but if you take that into account you should also consider the ethical side of plucking lettuce leaves.

I guess it's really hard to find a way to be completely harmless... We all depend on each other in the food chain. Can biodesign manipulate this chain? Can it create new symbioses that are mutualistic? Can it develop dynamic processes where both humans and microbes benefit from? Is it possible or is it just utopian thinking?

Microorganisms are a part of us. We are one. Even if we can't see them, we carry more than a hundred trillion of them. That's around one and a half kilos of our body weight. Their population is forty thousand times more than the population of people on earth. Some artists and designers play with the idea of a natural cycle. For example, Jae Rhim Lee has designed a burial suit out of fungi. To give a more applied example, some microorganisms heal burnt human skin.

I came across an art installation titled *Ouroboros Steak* by Orkan Telhan in the recent “Designs for Different Futures” exhibition in Philadelphia Museum of Art. It is basically a “grow-your-own human steaks meal kit” created from human cells harvested from the mouth and expired blood. In a way, it proposes self-cannibalism. Do you think that biodesign may trigger a paradigm shift in our eating practices?

It's a very interesting installation that also makes us aware of the fact that we don't have to kill an animal for its meat. We're able to grow meat from microorganisms. We can also grow human tissues. There are beauty companies like L'Oréal that use these technologies. Interestingly, genetically engineered products frighten people. Quite a lot of food in the supermarkets is already genetically modified.

Covid-19 pandemic has revealed the potency of microorganisms, the invisible life source that people of our generation tended to ignore. A common gesture people have adopted during the quarantine was to collaborate with microorganisms, especially yeasts, in the kitchen; as they cursed the virus in the streets. Do you think that the self-sufficiency trend will get more common and leap to other spheres of life? Can biodesign turn into a DIY practice or should it remain as an expertise area in design?

I think it's a good thing because by making your bread and pickles you also become more conscious of what you eat and how you can transform any food. Some people are disgusted by an outfit made from microorganisms. Also, some people ask if my work is dangerous and whether I work with viruses. Well, I don't

Bence bu iyi bir şey çünkü ekmeğinizi ve turşularınızı yaparak ne yediğiniz ve herhangi bir yiyeceği nasıl dönüştürebileceğiniz konusunda daha bilinçli hale geliyorsunuz. Bazı insanlar mikroorganizmalardan yapılmış bir kıyafetten tiksiniyor. Ayrıca, bazı insanlar işimin tehlikeli olup olmadığını ve virüslerle çalışıp çalışmadığımı soruyor. Ben virüslerle çalışmıyorum. Sağlıklı yetiştirilmede enfeksiyon tehdidi çok az olan veya hiç olmayan düşük riskli mikroplarla çalışıyorum; biyogüvenlik düzeyi 1 olan güvenli bir laboratuvarda yetiştirilen mikroorganizmalar ile ilgileniyorum. Ancak belli bir dereceye kadar bu organizmalarla laboratuvar dışında da çalışmak mümkündür. Farklı alanlardan ürün yetiştirme malzemelerine artan bir ilgi var. Aslında mutfağında “kendin yap” videoları izleyerek başladım. Mutfakta başlamak ve evde güvenli bir şekilde bir şeyler yetiştirmek için tarifler sunan materiom.org ve biofabforum.org gibi web siteleri var. Blue City Lab’i kurduktan sonra, çalışmalarımı profesyonel bir ortamda sürdürmeye başladım ama yine de evde bir şeyler yetiştiriyorum. Yeni başlayanlar için, ayrıca William Myers tarafından yazılan biyo-tasarım ve sanat kitaplarını da tavsiye ederim. Çevrimiçi olarak ucuz ekipmanlar alabilirler, ancak DIY biyo laboratuvarlarına katılmanızı tavsiye ederim. Konuyu bilen insanlardan yardım almak her zaman iyidir.

Biyo-tasarım gelişmekte olan bir endüstri mi yoksa hâlâ deney aşamasında mı?

Ecovative Design adlı bir Amerikan şirketi, 15 yılı aşkın süredir ambalaj için mantarlardan miselyum üretiyor. Deri görünümü ve hissi olan ve proteinlerden yapılmış yeni bir malzeme olan Zoa’yı geliştiren Modern Meadow adında başka bir şirket daha var. Bu umut verici çünkü birçok lüks marka vegan deri yapmak istiyor, ancak vegan derinin çoğu plastiğe dayanıyor. Her yıl kattığım Biofabricate’in (daha önce Biocouture) kurucusu olan Suzanne Lee’nin bir girişimi olan yıllık Biofabricate Konferansı’na katılıyorum. Dünyanın her yerinden giderek daha fazla şirket ve yatırımcının orada olduğunu görüyorum. Hâlihazırda gelişmekte olan bir sektör.

Biyo-tasarım, iklim kriziyle nasıl mücadele ediyor?

Biyo-tasarım, 21. yüzyılı dönüştürebilen hibrit bir tasarım yaklaşımıdır. Zaten DNA’yı hastalıkları iyileştirmek veya sığır eti yetiştirmek için yeniden tasarlamamıza izin veriliyor; sera gazı emisyonlarını azaltmak için de kullanılabilir. Hayvan stoğumuz çok fazla CO2 emisyonuna neden oldu. Özellikle BM hedeflerini gerçekleştirme yönündeki büyük talebi düşündüğünüzde, pek çok vaat var. Bunu yapmak için, zihniyetimizi sadece vatandaş olarak değil, aynı zamanda şirketler ve hükümetler olarak değiştirmemiz gerekiyor. Döngüsel tasarım ve mavi ekonomi, daha sürdürülebilir malzemeler ve ürünler geliştirmemize ve kalıcı olacak yeni ekonomik modelleri yaratmayı unutmamamıza yardımcı olabilir. Şu anda bir geçiş dönemindeyiz ve on yıl içinde, muhtemelen krizle savaşılan daha fazla şirketimiz ve daha fazla hükümetimiz olacak. Mevcut doğrusal ekonomimizi döngüsel bir ekonomiye dönüştürmemiz gerekiyor. Bu, iki yılda yapabileceğiniz bir şey değil. Yine de, özellikle mevcut salgının bazı şirketleri krizden nasıl daha fazla haberdar ettiğini düşündüğümde umutluyum.

work with viruses. I work with microorganisms that are grown in a safe laboratory with biosafety level 1, in which you work with low-risk microbes that pose little to no threat of infection in healthy adults. But to a certain extent, it is also possible to work with them outside a lab. There is a growing interest from different fields to growing materials for products. I actually started things in my kitchen, watching DIY videos. There are websites like materiom.org and biofabforum.org, that provide recipes to start in the kitchen and grow stuff at home in a safe way. After starting Blue City Lab, I started sustaining myself in a professional environment; but still, I do grow stuff at home. For starters, I would also recommend biodesign and art books written by William Myers. They can get cheap equipment online but I would advise joining DIY bio labs. It is always good to get help from people who are familiar with the topic.

Is biodesign already an emerging industry or is it still in the experimentation phase?

An American company named Ecovative Design has been producing mycelium from fungi for packaging for more than 15 years. There’s another company called Modern Meadow, which develops Zoa, a new material that has a look and feel of leather and is built from proteins. That’s promising because many luxury brands are for vegan leather, but most of the vegan leather is based on plastic. Every year I participate in the annual Biofabricate Conference, an initiative from Suzanne Lee, now founder of Biofabricate (previously Biocouture) where I have interned. More and more companies and investors from all around the world find their way there. It’s already an emerging industry.

How does biodesign tackle the climate crisis?

Biodesign is a hybrid design that can transform the 21st-century. It’s already allowing us to redesign DNA to cure diseases or to grow beef; which can reduce greenhouse emissions. Our animal stock has caused a lot of CO2 emissions. There are lots of promises around the corner, especially when you consider the large demand to fulfill the UN goals. To do that, we need to shift our mentality not only as citizens but also as companies and governments. The circular design and blue economy can help us develop more sustainable materials and products, and not to forget new economic models that will last. We are in a transition period right now and in ten years, we probably will have more companies and more governments fighting the crisis. We need to change our current linear economy into a circular one. That’s not something that you can do in two years. Still, I am hopeful especially considering how the current pandemic made certain companies more aware of the crisis.

“If we’d expended as much energy trying to find out how to communicate with trees as we have devoted to the extraction and transformation of petroleum, perhaps we’d be capable of lighting up a city by photosynthesis, or feeling vegetal sap run in our veins, but our Western civilization has specialized in capital and domination, in carbon energy and extractivism, in taxonomy and identification, not in cooperation or transformation”. This is a quote by Paul B. Preciado. Would you agree with this statement?

EMMA VAN DER LEEST, BLUECITY
DÖNGÜSEL EKONOMİ LABORATUVARI,
FOTOĞRAF: SOPHIE DE VOS, BLUECITY İZİNİYLE
EMMA VAN DER LEEST, BLUECITY
CIRCULAR ECONOMY LAB, PHOTO: SOPHIE
DE VOS, COURTESY OF BLUECITY

BLUECITY DÖNGÜSEL EKONOMİ LABORATUVARI, FOTOĞRAF: SOPHIE DE VOS, BLUECITY İZİNİYLE
BLUECITY CIRCULAR ECONOMY LAB, PHOTO: SOPHIE DE VOS, COURTESY OF BLUECITY

“Petrolün çıkarılmasına ve dönüştürülmesine adadığımız enerjiyi ağaçlarla nasıl iletişim kuracağımızı öğrenmek için harcamış olsaydık, belki de bir şehri fotosentezle aydınlatabilir veya bitki özsuyunu hissedebilirdik. Damarlarımız, ancak Batı medeniyetimiz sermaye ve tahakküm, karbon enerjisi ve hafriyatçılık, taksonomi ve tanımlama alanlarında uzmanlaşmıştır, iş birliği veya dönüşümde değil.” Bu Paul B. Preciado’dan bir alıntı. Bu ifadeye katılıyor musunuz?

Her kelimesine katılmıyorum ama bence hâlâ doğa ve onun nasıl çalıştığı hakkında birçok şey öğreniyoruz. “Gezeganimizde Bir Hayat” adlı son belgeselinde, belgesel çekmeye ilk başladığında sera etkilerinin farkında olmadığı güzel bir şekilde açıklayan David Attenborough’nun gerçek bir hayranıyım; bu yüzden tüm bu güzel hayvanları ve doğayı yakalamak için kamerasıyla dünyanın dört bir yanına uçuyordu ama artık dünyanın etrafında uçmanın çevreye yardımcı olmadığını biliyor. Bahsetmemiz gereken bir diğer şey de, tarihin en büyük keşiflerinden biri olan The Human Genome Project ile 2003 yılından bu yana genetik planı okumayı öğrendiğimizdir. Alıntıya geri dönersek, hâlâ araştırılması ve öğrenilmesi gereken çok şey var. Teknoloji gerçekten geri dönmemize ve dünyanın nasıl başladığını öğrenmemize yardımcı oluyor.

Andreas Malm, *The Progress of This Storm: Nature and Society in a Warming World* (2018) başlıklı kitabında, yüksek karbon emisyonlarının tarihsel olarak köklerinin 19. yüzyılın başında fosil yakıtlara dayanan sömürgeciliğin hafriyatçılığına dayandığını öne sürüyor. Sömürgeciler, fosil yakıt üretecek yeni kaynaklara ulaşmak için fosil yakıtlara ihtiyaç duyuyordu. Fethettikleri her yerde kömür aradılar. Bu bir kısır döngüydü. Diğer düşüncüler süreci, Kristof Kolomb’un Amerika’ya ulaştığı daha önceki bir noktaya dayandırılır. Karşılaştığımız iklim krizinin kökenine ilişkin farklı yorumlar var. Sizin konuyla ilgili fikriniz nedir? Bir de bugün iklim kriziyle mücadelenin önündeki en büyük engel nedir sizce?

Dünyayı yaktığımızı yıllardır biliyoruz. Bilim insanları dikkatimizi çekmek için haykırıyorlar. Birçok girişim durumu iyileştirmek için çalışıyor. Ancak sorun toplumların örgütlenmesinde yatıyor. Fazla iş odaklı... Yine de komik olan şey, Blue Economy prensiplerini içeren bir şirkete sahip olarak hâlâ para kazanabilmeniz. Bu yeni bir sistem. Bu dönüşüm, zihniyet değişikliği üzerinde çalışmamızı gerektirecek. Hepsini birlikte yapmalıyız çünkü bireysel çabalar asla yeterli olmayacak. Zaman alabilir, ancak iklim krizini çözmemize yardımcı olabilecek kaynaklarımız var.

Bize BlueCity’den bahsedebilir misiniz?

BlueCity, Rotterdam’ın merkezinde Tropicana adlı eski bir yüzme havuzunda yer alıyor. Birkaç yıldır terk edilmişti. İsmi Gunter Pauli’nin, atıkla para kazanabileceğiniz 120 iş vakasını anlatan *The Blue Economy* adlı kitabından geliyor. 2013 yılında, Mark Slegers ve Siemen Cox, orada RotterZwam adlı bir şirket kurdu. Havuzun eski güzellik salonunda kahve atıkları üzerinde istirdye mantarı yetiştiriyorlardı. Bir şehir örneği olarak, aynı ortamda atıkla çalışan daha fazla girişimcinin olacağı bir konsept düşündüler. Sonunda, bina bir müzayedede satışa çıkarıldı ve BlueCity’nin teklifinden etkilenen etki yatırımcısı iFund tarafından satın alındı. Neyse ki, sadece döngüsel ekonomiye veya yeni ekonomi projelerine yatırım yapıyordu. Bence döngüsel ekonomiye geçişteki en büyük sorun, henüz yeterince ölçeklenmemiş olmasıdır. Bu anlamda, BlueCity yerel düzeyde neyin mümkün olduğunu gösterir. Yasal ve fiziksel karşı güçlerin nasıl üstesinden gelebileceğini göstererek, geçiş sorunlarına ve uluslararası bağamda ölçeklenmeye ilişkin değerli bilgiler sunar. BlueCity’de mimarlar, tasarımcılar, bilim insanları, yemekle çalışan insanlar ve döngüsel ekonomi için yeni kurallar oluşturmak amacıyla yasal tarafta çalışan insanlar var. Yaklaşık 40 girişimci BlueCity’ye giden yolu buldu, bu harika! Herkes döngüsel bir zihniyetle çalışsaydı dünyamızın nasıl görünebileceğine dair kapsamlı bir vizyon oluşturmaya çalışıyoruz.

BlueCity’de BlueCity Laboratuvarı da var. Bize buradan da bahsedebilir misiniz?

Laboratuvar, BlueCity’deki kiracılardan biri. Eski yüzme havuzunun eski soyunma odalarında yer alıyor. Buraya bio-mühendisler için biosirküler oyun alanı diyoruz ve birçok farklı atık akışıyla çalışıyoruz. Islak laboratuvarımız ve kuru laboratuvarımız var. Islak laboratuvarıda mikroplar tarafından yapılan canlı malzemeler olan ıslak malzemelerle çalışıyoruz. Kuru laboratuvar makinelerle dolu. Prototipleme için aşıp kullanıyoruz. CNC makineleri ve ısı presleri de var. Bu, ıslak laboratuvarıda materyal yetiştirmenize ve ardından onu kuru laboratuvarıda bir son ürüne dönüştürmenize olanak tanıyan benzersiz bir kombinasyondur. BlueCity Lab ve Food Hub’in dairesel yapısıyla, yüksek kaliteli yeniden kullanılabilir malzemeler kullanarak Rotterdam’dan Paris’e 652 gidiş-dönüş olan 112.000 kg CO2 tasarrufu yaptık.

BlueCity bana Jill Stoner tarafından icat edilen ve Gilles Deleuze ve Félix Guattari’nin “minör edebiyat” kavramlarından türetilen “minör mimari” kavramını hatırlatıyor. Stoner, “başarısız ve haczedilmiş yapılarla, aboneliği yetersiz ofis parkları, zincir oteller ve terk edilmiş alışveriş merkezleri ile dolu büyükşehir hinterlandları”nın ya da basitçe “sermaye mezarlıkları”nın, kolektif arzularca otoriter karşıtı mekânsal taktiklerin alanlarına

I don’t agree with every word of it, but I think we are still learning more and more about nature and how she works. I’m a real big fan of David Attenborough, who explains beautifully in his latest documentary *A Life on Our Planet*, that when he first started making documentaries, he wasn’t aware of the greenhouse effects; so he was flying around the world with his camera to capture all these beautiful animals and nature but now he knows that flying around the globe doesn’t help the environment. Another thing to mention is that we learned to read the genetic blueprint since 2003 with The Human Genome Project which was one of the greatest feats of exploration in history. Coming back to the statement, there is still a lot to be researched and learned. Technology really helps us to go back and learn how the earth started.

In his book titled *The Progress of This Storm: Nature and Society in a Warming World* (2018) Andreas Malm puts forward that high carbon emissions are historically rooted in the extractivism of colonialism, which relied on fossil fuels at the beginning of the 19th century. Colonialists needed fossil fuels to reach new sources to make fossil fuel from. They looked for coal wherever they conquered. It was a vicious circle. Other thinkers base the process on an earlier point, where Christopher Columbus reached the Americas. There are different interpretations of the root of the climate crisis we are facing. What is your opinion about it? Also, what do you think is the biggest obstacle today in fighting the climate crisis?

We’ve known for years that we are burning the world. Scientists have been crying out for attention. Many initiatives work on improving the condition. However, the problem lies in the organization of societies. It’s too business-oriented... Yet, the funny thing is that you can still earn money by having a company that includes Blue Economy principles. It’s a new system. We will need to work on this transformation, change of mindset. We should do it all together because individual efforts will never be enough. It may take time, but we do have sources that can help us solve the climate crisis.

Can you tell us about BlueCity?

BlueCity is located in a previous swimming pool named Tropicana at the center of Rotterdam. It was abandoned for a couple of years. The name comes from Gunter Pauli’s book titled *The Blue Economy*, which describes 120 business cases where you can make money with waste. Back in 2013, Mark Slegers and Siemen Cox started a company named RotterZwam there. They were growing oyster mushrooms on coffee waste in the old beauty salon of the pool. They thought of a concept where there would be more entrepreneurs working with waste in the same environment, as an example of a city. Eventually, the building went to an auction and was bought by impact investor iFund, who was attracted to the proposal of BlueCity. Luckily, he was only investing in the circular economy or new economy projects. I think the biggest problem in the transition to a circular economy is that it doesn’t scale enough yet. In that sense, BlueCity shows what is possible on a local level. It shows how legal and physical counterforces can overcome, offering valuable insight into the problems of the transition and scaling internationally. In BlueCity, there are architects, designers, scientists, people who work with food, and people who work on the legal side to create new rules for the circular economy. Nearly 40 entrepreneurs found their way to BlueCity, which is amazing! We are trying to give a comprehensive vision of how our world could look like if everybody worked with a circular mindset.

There is also BlueCity Lab located in BlueCity. Can you also tell us about that as well?

The lab is one of the renters in BlueCity. It’s located in the old changing rooms of the old swimming pool. We call it a biocircular playground for bi-preneurs and we work with a lot of different waste streams. We have a wet lab and a dry lab. In the wet lab, we work with wet materials which are living materials made by microbes. The dry lab is full of machines. We use wood for prototyping. There are CNC machines and heat pressers as well. This is a unique combination that allows you to grow material in the wet lab and then turn it into an end product in the dry lab. With the circular construction of BlueCity Lab and the Food Hub, we saved 112.000 kg of CO2 which equals 652 round trips to Paris from Rotterdam by using high-quality reusable materials.

BlueCity reminds me of the concept “minor architecture”, coined by Jill Stoner and derived from Gilles Deleuze and Felix Guattari’s concept of “minor literature”. Stoner simply believes that the “graveyards of capital” like “metropolitan hinterlands rife with failed and foreclosed developments, undersubscribed office parks, chain hotels, and abandoned malls” can become sites of antiauthoritarian spatial tactics motivated by collective desires. BlueCity acts out the unique potential of oversaturated, underutilized, and obsolete buildings to become sites of politicized architecture. I wonder if people recognize this amazing spatial condition of BlueCity...

Well, the marketing and communications department of BlueCity is overwhelmed with people who want to photograph the location and organize events. Tropicana was an iconic building complex in itself. In the 80’s, it was

dönüşebileceğine inanıyor. BlueCity, aşırı doymun, yetersiz kullanılan ve zamanı geçmiş binaların siyasallaşmış mimarinin alanları haline gelme potansiyelini ortaya koyuyor. İnsanların BlueCity'nin bu fevkalade mekân-sal durumunun farkında olup olmadıklarını merak ediyorum.

BlueCity'nin pazarlama ve iletişim departmanı, mekânı fotoğraflamak ve etkinlikler düzenlemek isteyen insanlarla boğulmuş durumda. Tropicana baş-lı başına ikonik bir bina kompleksi-ydi. 80'lerde şehrin incisiydi ama ne yazık ki zamanla modası geçti. Aslında binayı yıkıp yerine yüksek kiralı apartman dairelerinden oluşan yüksek katlı bir bina yapmak isteyen birçok yatırımcı vardı. BlueCity ile ilgili büyüleyici olan şey, Superuse Studios ve COUP'un binayı olabildiğince dairesel hale getirmesidir. Şehirdeki diğer terk edilmiş bi-nalarda olduğu gibi, hem yüzme havuzunun içinde hem de eski unsurları ve malzemeleri yeniden kullanmak çok büyük bir zorluk. Yeniden inşa etmek ve yeniden kullanmak uzun zaman alıyor. İnşaat geliştirme departmanının bir üyesi, bu binayı dairesel bir yapıya aktarabilirlerse dünyadaki her karmaşık bina için yapabileceklerini söyledi. Alanın 12.000 m²'si ve bazı kısımları hâlâ geliştirilme aşamasındadır.

Covid-19 krizi sırasında bazı çevrimiçi etkinlikler düzenlediğinizi görü-yorum. Bu etkinlikler yeni bir topluluk oluşturmaya yardımcı oldu mu?

Evet. Bu çevrimiçi etkinliklere katılmak için seyahat etmenize gerek kalmama-sı çok güzel. Etkinliklerimize Avustralya, Japonya, Rusya ve Filipinler'den insan-lar katıldı. Ve umarım önümüzdeki yıllarda ağıımızı daha da genişletebiliriz.

BlueCity herkese açık mı? Topluluğunuza sadece sanal olarak değil fi-ziksel olarak da katılmanın protokolü nedir?

Pandemi nedeniyle fiziksel taraf şimdi biraz zor, ancak insanlar her zaman ulaşabilirler. BlueCity Lab, insanları katılmaya teşvik ettiğim birçok çevrimiçi açık topluluk etkinliği düzenliyor. BlueCity'de fiziksel bir alana sahip olmak isteyenler web sitemizdeki prosedürleri inceleyebilirler. Temel olarak, mavi ekonomi ile çalışan bir girişimciler topluluğunu sürdürmeye odaklanıyoruz. Bu yüzden, içeride katılmak isteyen insanlar için ilginç olan şirketler olup ol-madığına bakıyoruz. Birbirlerinin atık akışlarını kullanabilirler.

BlueCity adını mavi ekonomiden alıyor; pekineden mavi renk?

Döngüsel ekonomi, endüstrinin tek bir döngüsüne odaklanırken, mavi eko-nomi çoklu (endüstriyel veya doğal) döngülere ve bunların nasıl bağlanabile-ceğine bakıyor. Renk mavidir çünkü Gunter Pauli, Dünya'ya uzaydan bakar-sak buranın büyük bir mavi top olduğunu belirtir. BlueCity'de bir girişimci-nin atığı diğerinin girdisi olabilir. Biranın demlenmesinden elde edilen ısı, BlueCity Lab'de yerden ısıtmaya dönüşüyor. Atıkları değerli bir kaynak olarak görüyor ve atıklarla ağılar kurmaya çalışıyoruz.

Gezegeneğimizin geleceği konusunda iyimser misiniz?

Gezegeneğimiz hayatta kalabilir ama bence şüpheli olan insanlığın geleceği. Yine de iyimserim. Gerçekten 2030'da BM hedeflerine ulaşabileceğimizi umuyorum. Bu çok şeyi değiştirecek. Herkesi yakında parlak mavi geleceğimi-zin parçası olmaya, bu geleceğe katılmaya teşvik etmek istiyorum.

the pearl of the city but sadly, it became obsolete over time. There were actu-ally a lot of investors who wanted to take down the building and replace it with a high-rise building of high-rent apartment flats. What is fascinating about BlueCity is that Superuse Studios and COUP are transforming the building as circular as possible. Re-using old elements and materials both from within the swimming pool as from other abandoned buildings in the city is such a big challenge. It takes a long time to rebuild and repurpose. A member of the con-struction development department said that if they can transfer this building into a circular one, they can do it with every complex building in the world. It's 12,000 m² of the area and some parts of it are still in development.

I see that you are organizing some online events during the Covid-19 crisis. Did it help you grow a new community?

Yes. It's beautiful that you don't have to travel to attend these online events. We had people from Australia, Japan, Russia, and the Philippines joining our events. And hopefully, we can extend our network even more in the coming years.

Is BlueCity open to everyone? What's the protocol for joining your community not just virtually, but also physically?

Due to the pandemic, the physical side is a bit hard now, but people are al-ways welcome to reach out. BlueCity Lab organizes many online open com-munity events that I encourage people to join. Those who want to have a phys-ical space in BlueCity can check the procedures on our website. Mainly, we fo-cus on sustaining a community of entrepreneurs who work with the blue ecom-omy; so we look to see if there are companies inside that are interesting for people who want to join. They may use each other's waste streams.

BlueCity takes its name from the blue economy but why the color blue?

Circular economy is focused on a single cycle of the industry whereas the blue economy is looking at multiple (industrial or natural) cycles and how they can be connected. The colour is blue, because Gunter Pauli states that if we look at Earth from outer space, it is one big blue ball. In BlueCity, one entrepre-neur's waste can be the input of another. The heat obtained from brewing beer turns into floor heating in BlueCity Lab. We see waste as a valuable resource and try to build networks with it.

Are you optimistic about the future of our planet?

Our planet can survive but I think it's the humankind's future that's dubi-ous. Still, I'm optimistic. I really do hope that we can get to the UN goals in 2030. It will change a lot. I want to encourage everyone to participate and join our brilliant blue future soon.

BLUECITY DÖNGÜSEL EKONOMİ LABORATUVARI, FOTOĞRAF: SOPHIE DE VOS, BLUECITY İZNİYLE
BLUECITY CIRCULAR ECONOMY LAB, PHOTO: SOPHIE DE VOS, COURTESY OF BLUECITY

Dikotomilerin dışında çalışmak: TBA21–Academy

Working outside of dichotomies: TBA21–Academy

Röportaj Interview: Liana Kuyumcuyan

TBA21 – Academy, önemsemek ve eyleme geçmek alanlarında ilham vermek için sanat merceğinden Okyanus ile daha derin bir ilişki geliştiren çağdaş bir sanat organizasyonu ve kültür ekosistemi. Akademi 2011 yılında, Thyssen-Bornemisza Art Contemporary’nin (TBA21) bir parçası olarak, günümüzün aciliyeti olan çevresel zorlukları için bilgi, yeni iş birliği modları ve çözümlerin ortak üretimi için kuruldu. TBA21 – Academy direktörü Markus Reymann ile organizasyonun mevcut çalışmaları ve Okyanus odaklı iklim değişikliği hakkında konuştuk

MARKUS REYMANN

TBA21–Academy is a contemporary art organization and cultural ecosystem fostering a deeper relationship to the Ocean through the lens of art to inspire care and action. As a part of Thyssen-Bornemisza Art Contemporary (TBA21), the Academy was founded in 2011 to create knowledge, new modes of collaboration, and the co-production of solutions for the pressing environmental challenges of today. We talked with Markus Reymann, the director of TBA21–Academy about the current work of the organization and his opinions on climate change, focused on the Ocean

Öncelikle, TBA21’in çalışmalarını ve okyanusu odağına alarak ekolojik, sosyal ve ekonomik konularla ilgili bir platform yaratma ihtiyacını sormak istiyorum. Akademi’deki mevcut projelerinizi ve odak noktalarınızı özetleyebilir misin?

TBA21 – Academy, önemsemek ve eyleme geçmek alanlarında ilham vermek için sanat merceğinden Okyanus ile daha derin bir ilişki geliştiren çağdaş bir sanat organizasyonu ve kültür ekosistemidir. On yıldır, sanat ve bilimi birleştirerek sergiler, araştırmalar ve politik müdahalelerle sonuçlanan iş birlikçi araştırma, sanatsal üretim ve yeni bilgi biçimleri için bir kuluçka merkezi olduk. Bütüncül ve disiplinler arası yaklaşımımız, iklim değişikliğinin ölçeği ve kesişimselliğiyle motive edilmektedir.

Şu anda, Taloi Havini’nin yer alacağı sanatçı komisyonumuzu Venedik’teki halka açık mekânımız Ocean Space’e kurma sürecindeyiz. Taloi, Akademi’nin Ocean Space Chus Martínez’deki sergisine atanan küratörü olmakla birlikte, burs programımız *The Current* aracılığıyla da çalıştığımız bir sanatçı, bu nedenle çalışmalarını kamuya açma fırsatına sahip olduğumuz için özellikle heyecanlıyız. Bu, sanatçının Avrupa’daki ilk büyük kişisel sergisi olacak. Papua Yeni Gine’deki Bougainville Özerk Bölgesi’nin yerlisi olarak, okyanusla bir arada var olmanın alternatif yollarına dair çok önemli bakış açıları getiriyor. Son komisyonunu ve bu sergiyi gerçekleştirmek için Taloi’yi araştırma gemisinde ağırlayan Schmidt Okyanus Enstitüsü ile ortaklık halindeyiz.

2021-2025 yılları arasında *The Current*’in üçüncü döngüsünü de küratör Barbara Casavecchia ile başlatıyoruz. Akdeniz, Pasifik ve Karayipler’i odağına alıyor olacak. Akdeniz’den başlayarak *The Current III*, bu kıyılardaki yerleşik projeleri, kolektif pedagojileri ve sesleri sanat, kültür, bilim, koruma ve aktivizm ile destekleyerek algılama, düşünme ve öğrenmede disiplinler arası ve bölgeler arası bir egzersiz olacak.

Ve elbette, bu yıl 10. yıldönümümüzü kutlamak için planlarımızı da tamamlıyoruz. Salgın hâlâ erişilebilirliği etkiliyorken, küresel topluluğumuzla nasıl etkileşim kuracağımızı planlamaya devam ediyoruz.

İklim krizinin aciliyetini düşünürsek, en önemli şeylerden biri konuyu herkes için erişilebilir ve anlaşılır kılmak. Sanatı ve tasarımı onu temsil etmek için bir araç olarak kullanmak bence en iyi yollardan biri. Mevcut projelerinizle bu anlamda nasıl ilişki kuruyorsunuz?

Kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak, programlama ve araştırmalarımız Venedik’teki Ocean Space’te ve sanal olarak Ocean Archive platformumuz aracılığıyla serbestçe erişilebilir hale getirildi. Platform, okyanusu merceğine alarak merkezi olmayan araştırma ve bilgi paylaşımı için dijital bir organizma. Şu anda beta aşamasında ve bu yıl içinde yeniden başlatılması öngörülüyor.

Genel olarak Okyanus hakkındaki söylemlere erişilebilirliği arttırmak için bu tip projeler üzerinde aktif olarak çalışıyoruz. Örneğin İtalyan Deniz Bilimleri Enstitüsü (ISMAR-CNR) ile birlikte, doğaya adanan İtalyanca işaret dilindeki kelime dağarcığını büyütmek için çalışıyoruz. Geçtiğimiz Ekim ayında İtalya’da doğa ve iklim değişikliği hakkında kelimeler toplamak, okyanuslar ve mevcut çevresel tehditleri için kapsamlı kelime dağarcığı oluşturmak için uzmanlarla iş birliği yapmak üzere ulusal bir çağrı başladı. Göl ve lagün, deniz ve okyanus gibi sözcüklerin işaretleri aynı, Antroposen için bir işaret bile yok. Bu, çağır ve işitme güclüğü çeken topluluğun iklim değişikliğine karşı savunma yapma, nasıl etkilenebilecekleri konusunda araştırma yapma, medyada ve genel sohbetlerde bu konuyu dinlemede veya ifade etmede sınırlar yaratıyor.

Ocean Space’te Eğitim Departmanımız, vatandaşlık ve sürdürülebilirlik konularında hedeflenen kursların yanı sıra denizbilimsel, kültür ve çağdaş sanatla ilgili konulara girişler sunmakta. Ayrıca, TBA21 – Academy tarafından sunulan ve Venedik’teki Ocean Space’te düzenlenen finanse edilmiş bir araştırma programı olan Ocean Fellowship Programı’nın bir sonraki turunu da heyecanla bekliyoruz. Program, okyanus dünyası görüşleri ve deniz tarihlerinin farkındalığıyla bireysel ve iş birlikçi araştırmaları ve araştırmaları destekliyor; okyanusların yönetimindeki değişikliklerin anlaşılması, yerel deniz yönetimi ve liderliğinin tanınması; bir felsefe olarak ikiliksiz olma; çeşitlik ve sosyal adalet konularına yoğunlaşıyor. Bu yıl, yeni bir yöntem olarak bir bölgeyi, zihniyetini ve maddeselliği tasvir etmek ve iletmek için bir eylem olarak, nesiller arası alışverişi teşvik eden, topluluklarda dayanıklılığı artıran ve vatandaşlığı güçlendiren hikâye anlatımına dikkat çekiyor olacağız.

Erişilebilirlik ve kapsayıcılık, yaptığımız işin en önemli bir parçası.

Ocean Archive nasıl gidiyor? Nasıl tepkiler alıyorsunuz? *Web* sitesinde küratörlüğü yapılan çalışmaların izleyiciye ulaştığını düşünüyor musunuz? Tasarımcılar ve sanatçılar arşivdeki çalışmalarıyla nasıl katkıda bulunabilirler?

Herkes için ücretsiz ve erişilebilir bir pedagojik, iş birliğine dayalı bir hikâye anlatma aracı oluşturmak amacıyla Ocean Archive’i kurdük. Özellikle mevcut pandemide, programımızın büyük bir kısmı konuşmalar, panel tartışmaları, dijital sunumlar ve ses kurulumları şeklinde çevrimiçi olarak ortaya çıktığundan, tüm bu sesleri bir araya getirecek dijital altyapıya sahip olmak inanılmaz yardımcı oldu. Ancak Arşiv, yalnızca programımız için bir alan değil, herkes için dijital bir ekosistem olmayı amaçlıyor. Herkes videolar, *podcast*’ler, sanat eserleri ve araştırma dosyaları gibi içe-

First, I would like to ask about the work of TBA21, and the need of creating a platform on the oceans concerning ecological, social, and economic issues. Can you please summarize your current projects and focuses in the Academy?

TBA21–Academy is a contemporary art organization and cultural ecosystem fostering a deeper relationship to the Ocean through the lens of art to inspire care and action. For a decade, we have been an incubator for collaborative research, artistic production, and new forms of knowledge by combining art and science, resulting in exhibitions, research, and policy interventions. Our holistic and interdisciplinary approach is motivated by the scale and intersectionality of climate change.

Currently, we are in the process of installing our latest artist commission by Taloi Havini at our public venue Ocean Space in Venice. We have worked with Taloi in recent years alongside the Academy’s recently appointed curator of the exhibitions at Ocean Space Chus Martínez through our fellowship programme, *The Current*, so are particularly excited to have this opportunity to bring her work to the public. It will be the artist’s first major institutional solo show in Europe. Indigenous to the Autonomous Region of Bougainville in Papua New Guinea, she brings a very important perspective on alternative ways to coexist with the ocean to the fore. To realise her latest commission and this exhibition, we have partnered with the Schmidt Ocean Institute, who hosted Taloi on their research vessel.

Led by curator Barbara Casavecchia, we are also launching the third cycle of *The Current*, spanning from 2021–2025. It will examine the Mediterranean, the Pacific, and the Caribbean. Departing from the Mediterranean, *The Current III*, will be a transdisciplinary and transregional exercise in sensing, thinking, and learning with - by supporting situated projects, collective pedagogies and voices along the Mediterranean shores across art, culture, science, conservation, and activism.

And of course, we are also finalising our plans to mark our 10-year anniversary this year. With the pandemic still impacting accessibility, we continue to adapt how we engage with our global community.

By thinking about the urgency of the topic of the climate crisis, one of the most important things is making the topic accessible and understandable to everyone. Using art and design as a tool to represent it is one of the best ways. How do you engage with your current projects in this sense?

As a non-profit, our programming and research is made freely accessible physically at Ocean Space in Venice and virtually via our platform Ocean Archive. The platform is a digital organism for decentralised research and knowledge sharing through the lens of the Ocean. It’s currently in beta-phase and will be relaunched later this year.

We are also actively working on projects to expand the accessibility of discourse on the Ocean in general. Together with the Italian Institute of Marine Science (ISMAR-CNR), we are working to grow the vocabulary in Italian sign language dedicated to the natural world. It began last October with a national call in Italy to collect language around the natural world and climate change and collaborate with specialists to create comprehensive vocabulary for the oceans and its current environmental threats. Signs for words such as *lake* and *lagoon*, and *sea* and *ocean* are the same and there isn’t a sign for *anthropocene* (the current geological age). This limits the ways in which the deaf and hard hearing community can advocate against climate change, express how they may be impacted and how they would engage with it in research, media and in general conversation.

At Ocean Space, our Education Department offers targeted courses in citizenship and sustainability, along with introductions to topics relating to oceanographic issues, culture and contemporary art. We are also looking forward to welcoming the next round of the Ocean Fellowship Program, a funded research opportunity offered by TBA21–Academy and held at Ocean Space in Venice. The program supports individual and collaborative research as well as investigations with an awareness of oceanic worldviews and marine histories; an understanding of the changes in ocean management and recognition of indigenous marine governance and leadership; non-binarism as a philosophy; equality and social justice. This year, the Fellowship brings attention to story-telling as a method, as an action to portray and convey a territory, a mindset, and a substance, encouraging intergenerational exchange, building resilience in communities, and strengthening citizenship.

Accessibility and inclusivity are a crucial part of the work we are doing.

Since the oceans and seas are highly affected by climate change and global warming, that change in the ecosystem of seas also affects the climate. The non-visible life in the oceans makes it harder to perceive the upcoming problem. What would you like to say on the value of doing art and publications to share and discuss the topic?

As you say, a great deal of life in the water is not perceptible to our main senses. By hosting ways for scientists to collaborate with artists, we are facilitating ways in which to communicate and tell stories to varying publics on the complexity of this ecosystem. Advocacy is at the crux of our mission, which often means tuning into a voice that cannot speak for itself.

Our upcoming exhibition, *The Soul Expanding Ocean #1: Taloi Havini*, will address the ways in which we record and sense the ocean. During her

riklere özgürce katkıda bulunabilir (ve arayabilir). Katkıda bulunanların sayısının her geçen gün arttığını görmekten mutluluk duyuyoruz. Özellikle de Ocean Archive, pedagojik girişimimiz Ocean / Uni için bir site olarak işlev gören bir forum ve buluşma yeri olan Ocean Community'nin eklenmesiyle, dünyadaki çeşitli eğitim kurumlarının da katkılarıyla büyüyen bir platform haline geldi. Arşivi bir tür hiyerarşik olmayan kütüphane olarak ve derin deniz madenciliği, değer teorileri veya yerel epistemolojilerden spekülâtif tasarıma, sualtı fotoğrafçılığına veya besin zinciri konularına kadar okyanus araştırmaları alanında gezinmenize yardımcı olacak bir sınıf olarak düşünebilirsiniz.

Okyanuslar ve denizler iklim değişikliğinden ve küresel ısınmadan etkilenirken, ekosistemlerindeki bu değişiklik iklim değişikliğini de etkiliyor. Okyanuslardaki görünmeyen yaşam, yaklaşan sorunu algılamayı zorlaştırıyor. Konuyu paylaşmak ve tartışmak için sanat ve yayıncılık yapmanın değeri hakkında neler söylemek istersin?

Söylediğin gibi, sudaki büyük bir yaşam duyularımız tarafından algılanamaz. Bilim insanlarının sanatçılarla iş birliği yapmaları için yollar açarak, bu ekosistemin karmaşıklığı hakkında kamuya hikâyeler anlatmanın ve iletişim kurmanın yollarını kolaylaştırmayı amaçlıyoruz. Savunuculuk, misyonumuzun en önemli noktası ve bu genellikle kendi adına konuşamayan birilerine ses olmak anlamına geliyor.

Bir sonraki sergimiz *The Soul Expanding Ocean # 1: Taloi Havini*, okyanusu kaydetme ve algılama yollarımızı odağına alıyor olacak. Taloi, Schmidt Okyanus Enstitüsü'nün araştırma gemisi R / V Falkor'da kaldığı süre boyunca, yerli topluluklarının okyanusu sesle kaydetme biçimlerindeki benzerlikler ve günümüzün en yüksek teknoloji araştırma projelerinin de kullandığı yollarla ilgilendi. Örneğin, batimetri, sonarlar tarafından toplanan datayı kullanır -kelimenin tam anlamıyla, farklı mesafelerden yüzeye çarpan sesi- ve yerel bilgi ise, kişinin kendi sesiyle hikâye anlatma eylemi olan sözlü tarihler aracılığıyla aktarılır.

Sanatçıları ve bilim insanlarını bir araya getirme fırsatı, okyanusa disiplinlerarası bir yaklaşım getiriyor. Varolmanın ve onunla ilişki kurmanın farklı yollarının kesişimselliğini ortaya çıkarıyor.

2020 yılında Design Academy Eindhoven ile birlikte başlayan Ocean University hakkında da konuşmak istiyorum; konunun tasarım araştırmaları alanında nasıl ele alındığını özetleyebilir misin?

Ocean / Uni, kara temelli anlayışa ek olarak okyanuslarla düşünmeyi geliştirmeyi amaçladığı pedagojik bir projenin ilk eklemesi. Müfredatın amacı öğrencilere, araştırmacılara ve kamuya yüksek bir uzmanlık düzeyinde okyanuslarda meydana gelen değişiklikleri geniş kapsamlı ve erişilebilir bir şekilde anlatabilmek.

Design Academy Eindhoven ilk kurumsal ortaklardan biri, iş birliği tasarımı eleştirmeni ve küratör Angela Rui ile bağlantımızdan doğdu ve tasarıma yönelik disiplinler arası yaklaşımları Ocean / Uni'nin çok yönlü yaklaşımına uyuyordu. Rui'nin kurs açıklamasında söylediği gibi; “Kültür, sınırlarını diğer alanlar ve bilgilerle paylaşarak, hâlihazırda var olan için yeni biçimler hayal etme, beklenmedik bağlantılar kurma, analitik ve ritüel arasında yeni bir estetik kod çözmek kapasitesine sahiptir; ilgisiz vektörler arasında hareket edebilen ve dünyaya farklı bakmamızı sağlayan akışkan dilleri ve kelimeleri keşfetmemiz gerekiyor.”

AA, ve Brera'dan Ca Foscari gibi yeni ortaklığlarımız oluştuğukça tasarım, çevre ve ilgili sosyo-politik konulara da değinebilmeye başladık. Dersin temel amacı teorik ve araştırma aracı olarak okyanusla birlikte düşünmeyi öğrenmek. Tasarımcıların farkındalık ve sosyal değişimi teşvik etme yeteneklerini eğitmek için dersler, deniz ya da okyanus deneyimlerine atfettiğimiz anlamlardan asla ayrılmaması gereken okyanusa maddi olarak özel önem veriyor. Özetlemek gerekirse -OKYANUS alternatif temsil yolları, çok türlü ilişkiler, karasal bir düşünce biçiminden uzaklaşmakla ilgili- tasarım araştırmasının, mimarinin, sanatsal uygulamanın tüm önemli yönlerinin yanı sıra siyaset, ekonomi, coğrafya da odağımıza giriyor.

İklim değişikliği gerçekliğiyle bağlantılı olarak güncel sanat ve tasarım sahnesini nasıl görüyorsun? Yaratıcı alanın aşağıdan yukarıya bir değişim başlatabileceğini düşünüyor musun? Yoksa değişim yukarıdan mı gelmeli?

Bence hem tabandan gelen hem de kurumsal girişimlerin bir birleşimi olmalı. Bu gezegende iklim değişikliğinden etkilenmeyecek tek bir canlı organizma yok, bu yüzden de herkes bu dünyanın suç ortağı. Yelpazenin her iki tarafının da sunabileceği farklı çözüm ve sorunları dinlemenin yanı sıra, liderlerimizden daha fazlasını talep etmek bireylerin rolü ve bu liderlerin politika ve çevre standartlarını uyarlayarak bilimsel tavsiyeleri etkin bir şekilde takip etmesi gerekiyor. Dikotomilerin dışında çalışmayı tercih ediyoruz.

Siyasetin iklim değişikliği ile ilişkisini nasıl görüyorsunuz? İşin bundan nasıl etkileniyor?

İklim değişikliği, bilim camiasının ve insan deneyiminin on yıllardır insanlığı uyardığı gerçeği yok sayarak, aşırı derecede siyasallaştı. Konunun bu hale nasıl geldiği başlı başına sosyal tarih içinde incelenmeli bence. Aynı zamanda bu, sahte haberlerin rahatsız edici derecede yükselmesiyle de artıyor.

residency on the Schmidt Ocean Institute's research vessel, *R/V Falkor*, Taloi was taken by the similarities in the ways in which her indigenous communities recorded the ocean through sound and the ways in which the most hi-tech research projects today also use sound. For example, bathymetry typically uses data collected by sonars - literally, sound bouncing off surfaces of various distances - and indigenous knowledge is often conveyed through oral histories, the act of storytelling with one's own voice.

The opportunity to bring artists and scientists together introduces an interdisciplinary approach to the ocean. It reveals the intersectionality of different ways of existing and engaging with it.

I'd also like to ask about the new Ocean University that started in 2020 in collaboration with Design Academy Eindhoven, can you summarize how the topic is embraced in the design research field?

Ocean / Uni is the first articulation of a pedagogic project in which thinking with the oceans aims to complement and enhance land-based understanding of the Earth. The aim of the Curriculum is to provide students, researchers, and the public with wide-ranging and accessible explorations of the changes taking place throughout the oceans at a high level of expertise.

Design Academy Eindhoven was one of the first institutional partners, the collaboration sprung from a connection with the design critic and curator Angela Rui, and their interdisciplinary approach to design precisely fit the multi-faceted approach of Ocean - Uni. To quote Angela Rui in her description of the course, “By sharing its borders with other fields and knowledges, culture has the capacity of imagining new forms for what already exists, of making unexpected connections and a new aesthetic decoding between the analytical and the ritual; of exploring liquid languages and vocabularies that can move between unrelated vectors, and make us look differently at the world.” Eventually more partners came on board; including The Architectural Association School of Architecture in London, Ca' Foscari in Venice, and the Brera Academy in Milan. Their programs also approached design, the environment, and related socio-political issues as a complex continuum. The main aim of the course is to learn how to think with the ocean as a theoretical and research tool. To train designers to instigate awareness and social change, the courses pay particular attention to ocean materiality, which can never be separated from the experience of the sea, or the meanings that we attach to oceanic experiences. To sum up - the ocean is all about alternative ways of representation, multispecies relationships, being shifted away from a terrestrial way of thinking - all important aspects of design research, architecture, artistic practice, and also politics, economy, geography.

How is the Ocean Archive going? What kind of reactions do you get? Do you think the art and design work curated in the website are reaching the audience? How can designers and artists contribute with their works in the archive?

We started Ocean Archive with the intention of creating a pedagogical, collaborative and storytelling tool, free and accessible to all. This initiative preceded the pandemic, but has felt even more timely in the current climate. We have been able to host a large part of programming online in the form of talks, panel discussions, digital presentations and sound installations. A novel digital infrastructure has aided in bringing all of these voices together while highlighting how it all connects. However, the Archive is not only a space for our program - it is a digital ecosystem for everyone. Taking inspiration from open source technology, anyone can freely contribute (and search for) content such as videos, podcasts, artworks and research papers. We are happy to see the contributor numbers growing every day. This is aided by our expanding Ocean Community - a forum and meeting place situated within Ocean Archive. It functions as a site for our pedagogical initiative Ocean / Uni, where we have partnered with a number of educational institutions around the world. It is helpful to think of the Archive as a kind of non-hierarchical library, and the Community as a classroom to help you navigate the wide world of critical ocean studies, including topics from deep/sea mining, theories of value, and indigenous epistemologies, to speculative design, underwater photography or the food chain.

How do you see the current art and design scene in relation to the reality of climate change? Do you think the creative field can start a bottom-up change? Or the change should come from the top?

It is a combination of grassroots and institutional initiatives. There is not one living organism on this planet that will not be impacted by climate change, so everyone is complicit in the state of our natural world. As well as listening to the different solutions and problems that both sides of this spectrum can offer, it is the role of individuals to demand more from our leaders and the role of these leaders to effectively follow scientific advice by adapting policy and environmental standards. We prefer to work outside of dichotomies.

How do you see the relation of politics with climate change? How is your work getting affected by it?

Climate change has been over politicised, stripping the reality that the scientific community and human experience have been warning humanity about for decades. How this came to be is in important social history in itself. Contemporarily, this is proliferating with the disturbing rise of fake news.

Değişimin sürekli olarak gerçekleştiğine ve bu değişen dünyaya kişisel olarak nasıl katkıda bulunabileceğimize her birimizin karar verebileceğine inanıyorum.

OCEAN SPACE'TE ÇOCUKLAR İÇİN EĞİTİCİ ATÖLYE, VALERIA BOTTALICO TARAFINDAN DÜZENLENMİŞTİR, 2019, FOTOĞRAF: NICOLO MIANA
EDUCATIONAL WORKSHOPS FOR CHILDREN AT OCEAN SPACE, LED BY VALERIA BOTTALICO, 2019, PHOTO: NICOLO MIANA

I believe that change is happening constantly and each and everyone of us can decide how we want to contribute to this changing world.

Bir organizasyon olarak, kaynaklarımızı daha fazla lobicilik yapmak için ayırıyoruz. 2020'de TBA21 – Academy, Avrupa Komisyonu'nun Avrupa Birliği'ne yönelik iklim bütçesi teklifinin 300 milyon Euro'luk kısmını ilgili kültürel girişimleri finanse etmeye ayırması için başarılı bir şekilde lobi yaptı. Ne yazık ki gerçeklerin hem yapısal hem de davranışsal değişime ilham vermek için yeterli olmadığını görüyoruz. Kültürün insanları, hükümeti ve büyük işletmeleri eğitme ve motive etmede önemli bir rolü var.

Son olarak -özellikle okyanus ve deniz bağlamında- yaşanan iklim krizi gerçeği hakkında kişisel fikrini alabilir miyiz?

Değişimin sürekli olarak gerçekleştiğine ve bu değişen dünyaya kişisel olarak nasıl katkıda bulunabileceğimize her birimizin karar verebileceğine inanıyorum. Kişisel olarak yenileyici bir yaklaşım benimsiyorum ve aldığım- dan daha fazlasını bırakmaya çalışıyorum. Akademi bu inançlar üzerine kuruldu ve başkanlığını yaptığım Alligator Head Foundation, mercan kayalıkları ve mangrov restorasyonu, deniz otu ve kaplumbağaları koruma üzerine aktif olarak çalışmakta. Alligator Head Foundation bilim, sanat ve toplumun kesişme noktasına odaklanan, TBA21 – Academy'nin öncülük ettiği Jamaika merkezli bir proje. Vakıf, Doğu Portland Balık Barınağı'nı yönetmenin yanı sıra, kültürel üretimi desteklemeye ve ekolojik, ekonomik ve sosyal sorunları halk için gündeme getiren iddialı projeleri devralmaya çalışıyor. Çevreye özen göstermenin, elimizden geldiğince herkesin sorumluluk alması gereken kültürel bir uygulamaya dönüşmesi gerektiğine inanıyorum.

As an organisation, we are growingly dedicating our resources to lobbying efforts. In 2020, TBA21–Academy successfully lobbied the European Commission to allocate 300 million euros of their climate budget proposal for the EU towards funding relevant cultural initiatives, successfully making the case that the facts are unfortunately not enough to inspire both structural and behavioural change and that culture has an important role to play in educating and motivating people, government and big business.

Can we please have your personal opinion on the reality of climate crisis, especially in relation to the oceans and seas.

I believe that change is happening constantly and each and everyone of us can decide how we want to contribute to this changing world. I'm personally taking a regenerative approach and am trying to leave more behind than what I take. The Academy is founded on these beliefs and the Alligator Head Foundation which I chair is actively working on coral reef and mangrove restoration, sea grass and turtle conservation. The Alligator Head Foundation is a Jamaican-based project initiated by TBA21–Academy, focusing on the intersection of science, art and community. Along with managing the East Portland Fish Sanctuary, the Foundation is dedicated to supporting cultural production and commissioning ambitious projects that raise ecological, economic and social issues to the general public. I believe it is necessary to turn a care for the environment into a cultural practice that everyone needs to take a responsibility for on whichever scale we can.

OCEAN SPACE'TE HİBRİT KAMUSAL PROGRAM, 2020, FOTOĞRAF: ENRICO FIORESE
HYBRID PUBLIC PROGRAMMING IN OCEAN SPACE, 2020, PHOTO: ENRICO FIORESE

Diyalog: İklim, çevre, enerji ve adalet üzerine

Moderatör Moderator: Liana Kuyumcuyan

Dialogue:
About climate,
environment,
energy and justice

Merkezi Brüksel’de olan Climate Action Network (CAN) Europe’ta enerji politikaları üzerine çalışan Elif Gündüzyeli ve Mekanda Adalet Derneği’nin kurucu üyelerinden olan ve merkezin Araştırma ve Eğitim Direktörü Sinan Erensü ile iklim krizi, çevre adaleti, Türkiye ve Avrupa’daki iklim politikaları üzerine konuştuk

Öncelikle Sinan, politik ekoloji ve kentsel politik ekoloji nedir, onu açıklayarak başlamak istiyordum. Mekanda Adalet Derneği’nde bu alanda yaptığınız çalışmalardan bahsedebilir misiniz?

Sinan Erensü: Kentsel politik ekoloji adı altında bir literatür var. Yaygınlaşmasının 10-15 senelik bir hikâyesi var. Bu alana kent çalışması, sosyoloji, coğrafya, antropoloji disiplinlerinden çalışan insanlar değiniyor. Bu başlık altında kentlerin oluşumunda ekolojik döngülerin ne kadar önemli olduğunun altını çiziyorlar. Kent ve çevreyi bir arada düşünmeye çalışıyorlar. Tarih boyunca da aslında doğayla kent hep birbirinden ayrı düşünüle gelen iki devasa kavram, iki mekânsal birim. Bunlar çok uzun süre birbirinin zıttı gibi düşünülüyordu. Doğanın başladığı yerde kent biter, kentin başladığı yerde doğa biter gibi. Kent ile ilgili söz söyleyenler doğayla, kentin dışıyla ilgilenmedi. Doğa bilimciler, ekoloji çalışanlar, bazen çevreciler de kentle ilgilenmedi. Son 10-15 yıl bu iki ilgi alanının birbiriyle çok daha hızlı örtüştüğünü, birbiriyle yeniden barıştığını görüyoruz. Her iki alanı da çalışan insanlar için heyecan verici. Bunun çeşitli nedenleri var tabi; başında elbette iklim değişikliği geliyor. İklim değişikliği hem kırsal hem de kenti doğrudan etkiliyor. İklim değişikliği ekolojik bir hadise olsa da insanların günlük hayatını etkileyecek. Hatta kimi ölçümlere göre iklim değişikliğinin dörtte üçünün kentlerden hareketle meydana geldiği, kentlerin ağırlıklı olarak iklim değişikliğine katkı sunduğunu hatırlatanlar var. İklim değişikliğine sebep olan en büyük etkeni olan karbon salınımlarının kentlerden kaynaklandığını da biliyoruz.

Bununla birlikte tarihi biraz daha geçmişe dayanan çevre adaleti kavramı var. Çevrecilik hareketinin önemli bir kolu olan çevre adaleti talebi esas olarak şehirlerden başlayan bir talep. Kenar mahallelerde yaşayan ve şehirlerin yarattığı kirlilikle en fazla temas eden insanların adalet, daha iyi bir şehirde yaşama, daha temiz bir çevreye erişim talebi çevrecilik hareketini daha alt sınıflarla ve şehirle buluşturdu. İlk başta Amerika Birleşik Devletleri’nde ve Avrupa’da adı çevre adaleti hareketi olarak konuldu. Oraların alt sınıf diyebileceğimiz, azınlık, siyah, göçmen mahallelerinden yükselen bir talepti: Bir, daha iyi çevreye erişim. İki, çevre adaletsizliklerinden orantısız bir şekilde etkilenmeme. Üç, çevresel mekanizmaların karar alma aşamalarına doğrudan katılma istediği.

Türkiye’de de çevrecilik talebinin yaygınlaşması, çeşitlenmesini düşünecek olursak kent ve çevre hareketlerinin birbirine yakınlaşması söz konusu. Bütün bu kanallar politik ve kentsel ekolojiyi, kentin içine sızan doğayı herkesin erişimine açabileceğimiz imkânları konuşmayı zorunlu hale getiriyor. Böyle bir kırılımdan geçiyoruz. Hem toplumsal hareketler bağlamında hem yasa yapan yöneticiler için önemli, hem de şehri dönüştüren mimarlar, tasarımcılar için önemli.

Çevre adaleti dediğimiz kavramın yansımalarını kentte hangi alanlarda görebiliriz?

Sinan Erensü: Kavram, çevresel imkânların ve zararların toplumun tüm kesimlerinde eşit bir şekilde paylaşılması prensibine dayanıyor. Enerji, altyapı, madencilik yatırımları uğruna; topraklarından, çevrelerinden, yaşam alanlarından uzaklaşmak zorunda kalan kırsal nüfusun itirazlarını, protestolarını Türkiye’nin çeşitli yerlerin-

In the first place Sinan, I would like to begin with the definitions for political ecology and urban political ecology. Could you please tell us about your studies in this field at the Center for Spatial Justice?

Sinan Erensü: There is entire literature under the title of urban political ecology. It’s becoming widespread and has a history of 10-15 years only. People studying in the disciplines of urban studies, sociology, geography, anthropology refer to this field. Under this title, they underline the significance of ecological cycles in the formation of cities. They aim at considering the city and environment concurrently. In fact, throughout history, nature and city have been too extensive concepts; two spatial units considered separately. For a long time, they have been considered as the opposite of each other. For instance, the ideas that nature begins where the city ends; or the city begins where nature ends etc. The ones who have a say in the city were not interested in nature, or the outskirts of the city. The naturalists, the ones who study ecology, and sometimes even the environmentalists weren’t interested in the city, either. Over the past 10-15 years, we have been witnessing the rapid overlapping and reconciliation of these two domains. This is exciting in respect of people studying in both of these fields. Of course, there are various reasons why it is exciting; primarily, the issue of climate change. Climate change affects both the country and the city directly. Although climate change is an ecological phenomenon, it will affect people’s daily lives. Indeed, some recall that three-quarters of climate change is induced by cities, and cities are major contributors to climate change according to some measurements. We also know that carbon emissions are the major impact causing climate change induced by cities.

And there is this notion of environmental justice which dates back a little longer. The demand for environmental justice, which is a significant branch of the environmental movement, is a demand essentially arisen from cities. The demands for justice, living in a better city, access to a cleaner environment of the people living in the ghettos and coming into contact with the pollution generated by cities mostly brought the environmental movement together with the lower class and with the notion of the city. It was called the environmental justice movement in the US and Europe, firstly. It was a demand arisen in minority, black, immigrant neighbourhoods which are regarded as lower-class people there: Firstly, access to a better environment. Secondly, not being disproportionately exposed to environmental injustices. Thirdly, the demand for directly taking part in decision-making processes of environmental mechanisms.

Also in Turkey, considering the proliferation and diversification of demands for environmentalism, there is a convergence between urban and environmental movements. All of these channels make it necessary to talk about the possibilities that will enable us to make nature leached in the city accessible to everyone. We are going through such a refraction experience now. It is significant within the context of social movements, and significant for the legislators, as well as the architectures, designers who transform the city.

In which areas of the city can we see the reflections of environmental justice?

Sinan Erensü: The notion is based upon the principle that environmental resources and damages are to be shared equally by all segments of society. We are witnessing the objections, protests of the rural population all around Turkey who had to leave their territories, environment, and habitat for the sake of investments in energy, infrastructure, mining. Actually, it is possible to name those as struggles for environmental justice. We

We had a conversation with Elif Gündüzyeli, who works for Climate Action Network (CAN) Europe on energy policies, and Sinan Erensü, who is one of the founding members of and Director of Research and Education at Center for Spatial Justice, on the climate crisis, environmental justice, climate policies of Turkey and Europe

de görüyoruz. Aslında bunlara çevre adaleti mücadelesi ismini koymak mümkün. Bunun benzeri itirazları kentlerde de görüyoruz. Kimi zaman “Bu park bizim tek hava alma yerimiz, dokunulmasın.” itirazı şeklinde görüyoruz. Kimi zaman da kentin son kalan bostanlarının korunması talebinde görüyoruz. “Neden içme suyunu dünyanın birçok metropolü gibi musluktan erişmiyoruz da para verip almak zorunda kalıyoruz?” itirazını da görüyoruz. Çünkü bu sadece hizmet talebi değil, aynı zamanda en temel ihtiyaç olan temiz suya erişim için bir talep ve tabi ki bu, daha düşük gelir grubundaki insanları zorlayan bir durum. Daha ucuz markalar tercih edilirken, onların her zaman yeterince sağlıklı olmadığı haberlerde ortaya çıkıyor. Bütün bunları bir araya koyduğumuzda adına çevre adaleti talebi koyabiliriz. Dolayısıyla iki alanı, aynı düzlem üzerinde incelemek mümkün.

İstanbul örneğinde tüm bunların iç içe geçtiğini görüyoruz; Kuzey Ormanları’nda bir süredir yapıla gelen altyapı, ulaşım çalışmaları, havaalanı, Kanal İstanbul... Buralar İstanbul’un çeperi, ekolojik kaynaklarının geldiği yerler. Kuzey Ormanları’nın İstanbul’un iklimine serinletici bir etki yarattığını biliyoruz. Ormanların azalması bu serinleme imkânını da azaltacak. Bununla birlikte İstanbul’un son kalan temiz su kaynakları da bu bölgede. Bir miktar tarım da yapılıyor bu yerlerde, hayvancılık da. Buraların böyle altyapı çalışmalarına açılması bu akışı da kaynağı da kısıtlayacak. Burada hem bir kent hem çevre talebi var, ikisi birlikte işte. Kenti ve doğayı bir arada düşünmek İstanbul örneğine tam oturuyor. Yakıcı bir örnek olarak karşımıza çıkıyor.

Yapılması planlanan Kanal İstanbul projesi üzerine bir video serisi de yayınlanmaya başladı. Mekanda Adalet Derneği’nin sosyal medya hesaplarında, o projeden de bahsedebilir miyiz?

Sinan Erensü: Mekanda Adalet Derneği’nde her yıl bir su havzasına odaklanmaya çalışıyoruz. Bu gezilere sosyolog, kent plancısı, avukat, gazeteci arkadaşlarımız katılıyor. Böyle çok disiplinli bir saha araştırması gerçekleştiriyoruz ve çevre adaleti meselesini belli bir su havzası boyunca çalışıyoruz. Bugüne kadar Artvin ve Çoruk’u çalışmıştık. Bu yıl da yakıcı bir sorun olduğu için Kanal İstanbul hattını çalışmaya başladık. Bunu yaparken sadece doğayı ve doğadaki peyzaja odaklanmıyoruz. İnsanların doğa ile kesiştiği noktalarını araştırıyoruz. Doğanın nasıl kullanıldığına, nasıl ekilip biçildiğine de odaklanıyoruz. Hat boyunca yerleşim alanlarına gidip insanlarla mülakatlar yapıyoruz.

Çalışmaların son hali yakın zamanda deretepe.org sitesinde; havzaları ayrı ayrı inceleyebileceğimiz, hikâye anlatıcılığı ile sunacağımız bir formatta yayınlanacak. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi’nden Doğanay Tolunay ile birlikte çalışıyoruz. Bazen uzmanlarla, bazen bölge halkıyla röportajlar yapıyoruz. Farklı problem alanlarına dokunmaya çalışıyoruz. Doğanay Hoca bölgeyi çok iyi biliyor. Özellikle Kuzey kırmındaki koruma ormanını. Terkos Gölü ile Karadeniz’in arasında kalan dar bir şerit var, orada çalışmış. Bu vesileyle konuyu da iyi biliyor. Kanal İstanbul için hazırlanmış ÇED raporunu da çok iyi biliyor. Çalışmaları ÇED raporundaki altı temel probleme odaklanıyor. Bu altı problemin ikisi; Çevre Etki Değerlendirme raporunda bu devasa projenin yaratacağı çevresel sorunların bir kısmına değiniyor. Bunlar baya ciddi sorunlar. Ama ÇED raporunda bu sorunlar gerçekleşirse ne yapılacağı, ne yapılması gerektiği, veya bu sorunların gerçekleşmemesi için hangi önlemlerin alınması gerektiği söylenmemiş. Ortada bir tespit var ama onun dışında hiçbir şey yapmıyoruz gibi. Çevre Etki Değerlendirme’nin böyle bir süreç olmaması gerekiyor. Aksine sorunların ortaya çıkarılması ve nasıl çözüleceğinin detaylandırılması lazım. Bu sorunlar çözülemiyorsa, inşaat esnasında ne yapılacağına dair acil önlemlerin alınması lazım.

Bu devasa proje İstanbul’un tamamını, Marmara Denizi’ni ve hatta Karadeniz’i ilgilendirir. Bu projenin yapılmasıyla Karadeniz’de su seviyelerinin ciddi bir şekilde artması bekleniyor. ÇED raporu ise kanalın açacağı şeritle sınırlı tutulmuş sadece.

see some similar objections in the cities as well. Sometimes it appears as an objection like: “This park is our only airing place, do not touch it.” Or sometimes it appears with the demand for protection of the last orchards left in the city. We also see some objections such as: “Why is drinking water not coming out of faucets as it is in many metropolises in the world, but we have to pay for it instead?” This is because it is not only a service demand, but also a demand for access to clean water, which is a fundamental need, and certainly, it is a strait for the groups of people with lower incomes. The cheaper brands are being preferred, whereas the news broadcasts reveal that these are not always healthy enough. All these put together may be called demands for environmental justice. Therefore, it is possible to study the two fields on one plane.

In the example of Istanbul, we observe all of these interwoven; the infrastructure having been constructed for a while in the Northern Forests (Kuzey Ormanları), transportation works, the airport, the Canal Istanbul Project... These are peripheries of Istanbul, where its ecological resources come from. We know that the Northern Forests make a cooling impact on the climate of Istanbul. Forest decline will also reduce the opportunity for cooling. Besides, the clean water resources remaining in Istanbul are also in this region. Here, it is possible to do agriculture and ranch to some extent. Making these lands available for such infrastructural works will limit this flow and resource. There are both urban and environmental demands here, both of them at the same time. Considering city and nature concurrently matches exactly up to the example of Istanbul. It appears as a burning issue.

On social media accounts of the Center for Spatial Justice has just been published a series of videos about the Canal Istanbul Project which is being planned to be realized persistently. Could you please tell us about that project as well?

Sinan Erensü: At the Center for Spatial Justice, we seek to focus on a water basin every year. We organize excursions with the participation of our sociologist, urban planner, lawyer, journalist friends. We carry out a most thorough field study like this and handle the issue of environmental justice along with a certain water basin. Earlier, we had worked on Artvin and Çoruk. And this year, since it poses an intense problem, we have begun to work on the line of Canal Istanbul. During this process, we do not only focus on nature or landscaping with nature only. We study convergence points of people and nature. We focus on how nature is being used, how it is being cultivated, as well. We visit the settlements along the line and interview with them.

Soon, the recent versions of the studies will be published on the website; deretepe.org, in a format that lets us study the basins individually and that we will be presenting them in the way of storytelling. We collaborate with Doğanay Tolunay from Istanbul University, Faculty of Forestry. At times, we interview with experts and from time to time with local people. We seek to interfere with various fields of problems. Mr. Tolunay knows the area very well. Especially the protection forest on the north side. There is a narrow strip in between Terkos Lake and the Black Sea, he has worked there. Thus, he is also very familiar with this field. He has comprehensive knowledge about the Environmental Impact Assessment (EIA) report prepared for Canal Istanbul, as well. His studies focus on six fundamental problems in the EIA report. Two of these six problems refer to some of the environmental problems that will be caused by this enormous project according to this EIA report. These are very serious problems. Yet, what to do, how it should be done if and when these problems occur, or which precautions should be taken to prevent the occurrence of these problems are not mentioned in the EIA report. There is an observation made, but it’s like nobody does anything about it. The Environmental Impact Assessment should not and cannot be such a process. On the contrary, the problems should be revealed and the solutions should be elaborated. If it is not possible to overcome these problems, the need for provisions to be made concerning what should be done during the construction is urgent.

This enormous project concerns Istanbul as a whole, the Sea of Marmara, and even the Black Sea. As this project will be carried out, it is expected that the water level heights across the Black Sea will rise dramatically. However, the EIA report has only been restricted with

Dolayısıyla yeterli değil. Böyle büyük bir projenin geniş bir ölçeğe yayılan etkileri var. Dolayısıyla aslında hasarlı, kusurlu bir ÇED raporu görüyoruz. Video serisi de bunları tartışıyor. Detaylara indigimizde çok fazla sıkıntısı var Kanal İstanbul projesinin. Yapılmaması için İstanbullular olarak elimizden ne geliyorsa yapmamız gerekiyor.

Böyle bir yapılaşmanın bölgedeki ekolojik dengeyi sarsmasının dışında, kenti daha da büyüterek hava kirliliğinin artmasına da neden olacak. İstanbul gibi bir mega-kentin bu şekilde büyümesi, kent ve kırsal dengesinin yok olmasına da neden olacak. Diğer Avrupa şehirlerinde bildiğim kadarıyla kentin bittiği yerde otayollar var, sonrası ise hep yeşillik. Bu otayolların olduğu bölgelere konut, okul gibi yapıların yapılmamasına özen gösteriliyor. İstanbul da ya da Türkiye’nin diğer kentlerinde bu yapılaşma biçimine dair neler söyleyebiliriz?

Sinan Erensü: İklim değişikliği saldığımız karbonla, fosil yakıtları tüketmemizle ilişkili bir şey. Dolayısıyla iklim değişikliğiyle mücadele için ilk önce ve kesin olarak yapmamız gereken şey fosil yakıtları, yani doğalgaz, petrol ve kömür yakmaktan vazgeçmemiz gerekiyor. Bunu bir kenara koyalım. Bununla birlikte kentler söz konusu olduğunda iklim değişikliğiyle ilgili yapılabilecek pek çok şey var. İki temel alandan bahsedebiliriz; biri azaltım, diğeri de uyum. Yani iklim değişikliği zaten başladı, bunu da sadece doğru adımları atarsak yavaşlatabiliriz. Bu değişikliğin yaratacağı devasa etkiler var. Bunlardan da en fazla dezavantajlı insanlar etkilenecek; yaşlılar, çocuklar, yoksullar ve kentte yaşayanlar.

İki alanda da kenti yönetenlerin yapabileceği şeyler var. Saçaklanmayan, yayılma-yan, daha kompakt şehirler tasarlamak söz konusu olabilir. İstanbul gibi hali hazırda saçaklanmış bir şehrin en uzak köşesinde yepyeni bir saçak ekliyoruz. Zaten büyük havaalanlarımız varken bunların birinden tamamen vazgeçiyoruz, çok uzak bir lokasyona yeni bir havaalanı koyuyoruz. O havaalanı ile birlikte bölgeyi de şehirleşmeye açıyoruz. İstanbul’un karbon ayak izini arttıran devasa bir yatırım yapmış oluyoruz. En başta zaten İstanbul ve karbon salınımı adına Kuzey tarafının imara açılmasıyla böyle devasa bir etkisi söz konusu.

İki yıl önce Hollanda’da belediyeye bağlı GGD isimli bir şirketle hava kirliliği üzerine konuşmuştum. Onların da 2030 iklim eylemi hedefleri vardı. Elektrikli arabalara geçiş, asbestli çatıların tamamen dönüştürülmesi, otayollardaki hız limitinin düşürülmesi gibi... Bunlar Avrupa genelinde kararlaştırılmış uygulamalar mı?

Elif Gündüzyeli: Avrupa Birliği ölçeğinde mevcut emisyon azaltım hedeflerinin Paris Anlaşması’na uyumlu olarak daha iddialı hale getirilmesi karar alındı ancak işin çetrefilli kısmı, bunun ulusal ölçekte kimler tarafından ne kadar uygulanacağı. Hollanda ya da Danimarka gibi ülkeler daha çabuk başlayabilirler çünkü Polonya veya Romanya gibi Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine göre daha zenginler ve enerji altyapıları bunu daha rahat karşılayabilir. Karbonsuzlaşmaya daha hızlı geçen, elektrik şebekeleri daha esnek olan ülkeler, yenilenebilir enerji kaynaklarını daha iyi kontrol edebilecekler. Mesela Polonya gibi şebekesi tamamıyla kömüre kilitlemiş, daha az gelirli bir ülke için karbonsuzlaşmaya geçiş daha zor bir süreç.

Zengin ülkeler ve daha az gelirli ülkeler, Avrupa Birliği içerisinde karbonsuzlaşma konusunda kimin ne kadar yük alması gerektiği konusunda uzlaşmakta zorluk çekiyorlar. İşin politika yapmadaki zorlu kısmı bu. Bırkaç sene önce Avrupa Birliği yeni bir yönetim sistemi ortaya koydu ve tüm üye ülkelerin ulusal enerji ve iklim planlarını 2020 yılına kadar Avrupa Komisyonu’na sunması kararını aldı. Bu planlar geçtiğimiz sene Ekim ayında Avrupa Birliği komisyonuna gönderildiğinde, çoktan miadını doldurmuşlardı. İki sene de çok şey değişti, Covid-19 oldu bir kere. Süreç değişti. Avrupa Birliği’nin yeni uzun vadeli bütçe tartışmalarına bir de iyileşme fonları eklendi. Hâlihazırda ulusal ölçekte çok hızlı bir şekilde iyileşme fonlarına erişim için büt-

the strip opening the canal will create. Therefore, it is not enough. Such a major project spread far and wide. Hence, we have a defective, unsound EIA report here. So the video series discusses these topics. When gone into its details, the project Canal Istanbul has too many complications. As Istanbulites, we have to do anything we can for it to be canceled.

Such a structuring will also lead to more intense air pollution as it enlarges the city even more, as well as inducing a deranged ecological balance in the region. For a megacity like Istanbul to grow in such a way will cause the balance between urban and rural to destroy. As far as I know, other European cities have highways where the city ends, and then greenery all the way. They mind not building structures such as houses, schools etc. in these regions with highways. What would you say about this kind of structuring in Istanbul or other cities of Turkey?

Sinan Erensü: Climate change is related to the carbon emissions we induce, the fossil fuels we consume. So the very first and certain thing for us to do to fight against climate change is to give up burning fossil fuels, that is natural gas, oil and coal. Having said that, there are lots of things that can be done about climate change, when cities are in question. We may mention two key scopes at this point; one of them is reduction, and the other one is adaptation. Namely, climate change has already begun, we can slow it down only if we take the right steps. There are some major effects this change will produce. Disadvantaged groups will be affected by these at the most; the elders, the children, the poor and the ones living in cities.

Within both of the scopes, there are things city administrators can undertake. Designing more compact cities avoiding urban sprawl or dispersed urban development can be discussed. We are adding a brand new urban sprawl to the furthest edge of Istanbul, which is already a city full of urban sprawls. We already have some large airports, but we are abandoning one of them entirely, and building a new one in a very distant location. We are urbanizing that region together with that airport. Thus, we are making an enormous investment that enlarges the carbon footprint of Istanbul. First and foremost, in respect of Istanbul and carbon emission, there is such a major impact on the issue as the Northern part of the city is being zoned for construction.

Two years ago, I got in touch with GGD, which is an affiliate company of a municipality in the Netherlands, and had an interview with an official on air pollution. They also had some goals on climate action 2030. A shift to electric vehicles, the conversion of all the roofs containing asbestos, lowering the speed limits on highways etc... Are these implementations negotiated all across Europe?

Elif Gündüzyeli: At the European Union level, a decision has been taken to render the present goals for reducing emission more ambitious in accordance with the Paris Agreement; however, the complicated part is by which countries and to which degree it will be applied on a national scale. Countries like the Netherlands or Denmark may launch it earlier, since they are richer than some Middle Eastern or Eastern European countries such as Poland or Romania, and they have a higher capacity of energy infrastructures to provide this. The countries that will shift to the decarburization process more rapidly, the countries with more flexible electricity networks will have better control on renewable energy resources. For instance, for a country like Poland, which has a network entirely powered by coal, a lower-income country, transition to decarburization is a much more difficult process.

Rich countries and lower-income countries have difficulty in reconciling how much falls on which country within the EU, during the decarburization process. This is the tough part of policymaking. A couple of years ago, the EU developed a governance system and passed a resolution for all member countries to present their national energy and climate programs to the European Commission until 2020. When these programs were sent to the commission of the European Union last year, in October, they had already been outdated. Too many things have been changed over two years; there have been COVID-19, above all. The process has been changed entirely. Recovery funds were added to the array of discussions on recent long-term budgets in the European Union. Currently, budget plannings are rapidly being

İSKENDERUN, TÜRKİYE, 2018, FOTOĞRAF: KEREM YÜCEL, CAN EUROPE İZİNİYLE
İSKENDERUN, TURKEY, 2018, PHOTO: KEREM YÜCEL, COURTESY OF CAN EUROPE

MUĞLA, TÜRKİYE, 2018, FOTOĞRAF: SERVET DİLBER, CAN EUROPE İZİNİYLE
MUĞLA, TURKEY, 2018, PHOTO: SERVET DİLBER, COURTESY OF CAN EUROPE

çe planları yapılıyor. Ülkeler payına düşen iyileşme fonlarının %30'unu iklim alanın-da, düşük karbonlu adil geçiş harcamak için ayırmak zorunda. Gerisini de iklim ve enerji dönüşümüne ne kadar ayırırsa o kadar iyi. Şu an bizim de harearetle takip etti-ğimiz konu ulusal ve yerel ölçekte bu planların ne şekilde yapıldığı.

İklim değişikliği hem sosyal bilimler, hem kent çalışan insanlar, hem bilim insanlarının çalıştığı bir konu. Bu araştırmaların yaratıcı alanda çalışan insan-lara nasıl aktarabileceğini düşünüyorsunuz? Sizin gözünüzde daha kompakt şehirlerin yaratılması gibi konuların ideal olarak nasıl ilerlemesi gerekirdi?

Sinan Erensü: Şu soruyu sormak öncelikli geliyor bana; daha adil, ekolojik, iklim değişikliğine daha iyi uyum sağlayabilecek şehirler yaratmak nasıl mümkün? Burada eksik olan ne ki tam tersi istikametinde bir şeyler oluyor?

Bunun bir politik ekonomisi var. Merkezi hükümetten gelen bir motivasyonla Türkiye'nin politik ekonomisinin son 10 yılda aldığı kırılmayla gerçekleşen bir ta-kım projeler var. Dolayısıyla kaçınılmaz olan siyasi bir süreç bu. İstanbul'un Kuzey'ine yapılan bu yatırımların Türkiye'nin inşaat merkezli politik ekonomisinden bağımsız düşünmemiz mümkün değil. Git gide otoriterleşen bir devletin bütün kentsel karar alma süreçlerini merkeze bağlaması, hatta orada küçük bir çemberin içine bir insanın sözüne bağlanmasından ayrı düşünüyorsun. Dolayısıyla kaçınılmaz olarak çok si-yasi bir süreçten bahsediyoruz. Ama günün sonunda uzmanlığa, tasarım bilgisine ihtiyacımız var. Daha akıllı tasarımlara, daha bilimsel süreçlerin işletilmesine ihtiya-cımız var ama bu da tek başına yeterli değil. Ne kadar yeşil, bilimsel olarak doğru, tasarımı sık ve akıcı olursa olsun uygulanacak projelerde insanların katılımı olma-dan işletilen süreçlerin sonunda bu yatırımlar başarısızlığa mahkum olabiliyor. Dolayısıyla daha adil, daha ekolojik bir Türkiye'de, bu politik-ekonomik süreçlerin başka bir yere evrildiği bir noktada tasarımın aslında tabandan gelen taleplerle bir-likte şekillenmesinin yollarını açmaya çalışmalıyız diye düşünüyorum. Bu illaki bir-kaç tane kent mücadelesi ve çevre örgütüyle iş yapmakla sınırlı da olmamalı. Bu sü-reçlerin halkın katılımına, sahiplenmesine mümkün olduğunca açabilmeliyiz. Ancak o zaman hem tasarım, hem mimari, hem de kentsel ve bölgesel planlama pratiği daha ayakları yere basan, daha kendine güvenli bir şekilde bu meselelere temas edecektir. Çünkü daha ekolojik bir şehir yaratmanın da bir bedeli var elbette. Bu bedeli de bir grup insan ödeyecek, ödeyeceğiz. Ya da yine birçok süreçte olduğu gibi daha dezavan-tajlı grupların üzerine yıkacağız. Yani iklim değişikliğiyle çok iyi mücadele edebilen, fosil yakıtlardan hemen çıkan bir dünya bunun bedelini ödemek zorunda. Bu geçiş bir gecede yapılabilecek ya da hiçbir bedel ödenmeden sıyrılabileceğimiz bir geçiş değil. Dolayısıyla bedeli toplum ödeyecekse, bunun süreçlerinde de pay sahibi olmalı. Aslında bunun en güzel örneği Covid-19 salgını. Bu süreçte kapanmanın büyük bir bedeli var ve bu bedeli hepimiz ortak ödemiyoruz. Bazı insanlar çok daha ağır ödü-yor. İklim krizinden çıkışın da büyük bir bedeli olacak, bu kez bu bedeli hep birlikte ödememiz lazım. Yoksa tasarım da, kentsel planlama da, mimari de bu süreçte sınıfta kalır ve suçlu üstlenmek zorunda bırakılır. Ekolojik dönüşüm projeleri birden topl-umsal, kentsel krizlere evriliverir.

Vatandaş katılımını da düşünürsek bilgilerin anlaşılabilir ve yayılabilir ol-masında, tasarımcıların da bir arayüz oluşturmak için katkıları olacaktır.

Elif Gündüzyeli: İklim krizini tercüme etmek için önemli bir kısmı. İklim değişik-liği çok sofistike bir bilim konusuyken bunu hayatımızın en önemli unsuru olarak göz önüne getirmek baya zor. Bu tercümeden kasıt, insanların konuyu anlamasını sağlama-nın ötesinde bunu önceliklendirmesi ve bilim alanı olarak görmekten çıkarıp hayatları üzerindeki önemli bir etmen haline getirebilmesi. İklim için kötü olan yatırımların, yapıların, havaalanı genişlemelerinin, yeni termik santrallerin aynı zamanda yerel halk ve biyoçeşitlilik üzerinde ciddi olumsuz etkileri oluyor. Bu yatırımların doğrudan ye-reldeki etkilerini nasıl iklim değişikliği gibi uluslararası seviyede konuşulan bir yere çıkartabiliriz ki bu projelerin hem yerel, hem de küresel etkileri gözle görünür olsun?

Yereldeki insanlar yerlerinden edilirken, hava kaliteleri bozulurken, su kaynakları kirlenirken protestolarında kendi günlük yaşamlarına etkilerinden söz ediyorlar.

prepared for providing access to recovery funds on national scales. The countries have to allocate 30% from the recovery funds of their share for climate issues, for transition to a low-carbon economy. As for the rest of it, the more they allocate for climate issues again and energy conversion, the better. Presently, the subject we also follow passionately at present is how these plans are being made at the national and regional levels.

Climate change is a topic studied by social sciences by people who study the city, and by scientists. How do you think these studies could be conveyed to people who work in creative fields? In your opinion, how the issues like creating more compact cities should have been developed ideally?

Sinan Erensü: I think the primary question to be raised is: Could it be possible to cre-ate cities juster, more eco-friendly, more accommodable to climate change? What is miss-ing here so that things are going just the opposite way?

This is about political economy. There are some projects being realized upon structural breakage of Turkey's political economy over the last 10 years which was motivated by the central government. Therefore, this is a foregone conclusion of a political process. It is not possible to consider these investments in the North of Istanbul separately from Turkey's construction-centered political economy. One cannot think of it separately from a gov-ernment's -which has become increasingly authoritarian- centralizing all of the urban-scale resolution processes, and even centralizing within a small circle, ascribing to one person's command only. Thus, a terrible and inevitably political process is relevant here. But at the end of the day, we need expertise and design knowledge. We need smarter de-signs, for processes that will be operated more scientifically; but that alone is not enough, either. No matter how green, scientifically correct they are or how they involve elegant and fluid designs, the projects to be applied can be condemned to fail at the end of the processes that have been operated without the contribution of people. So, I believe that we must try and open the ways for designing to be shaped actually along with the demands arisen from grassroots at the point whenever these political, economical processes would develop into something else, in a more just, more eco-friendly Turkey. And, it does not nec-essarily need to be restricted to cooperations with a few organizations of urban struggles and environment. We have to be able to make these processes as open as possible to the participation, acknowledgment of people. Only then, both the design and architecture and the regional and urban planning practice will touch upon these subjects in a way more grounded and confident. Since it certainly comes at a price to build a city more eco-friendly. And it will be paid for by a group of people, by us. Or, we will inflict it on disadvantaged groups again, as we did in many other processes. Namely, a world that is capable of battling against climate change is accomplished, a world that gives up fossil fuels immediately will have to pay the price for it. This is not a transition to be accomplished over a night, that we may elude without paying the price. So, if society will pay the price, it has to be included in the phases of this process. In fact, the COVID-19 outbreak is a very good example of this. The lockdown during this period comes at a big price, and we do not pay for it equally. Some people are paying much heavier prices. Overcoming the climate crisis will also have a heavy price, this time we must pay for it equally. Otherwise, design, urban planning, architecture would altogether fail within this process and have to pay all of the prices. All of a sudden, the projects of ecological transformation would turn into urban crises, in that case.

Considering citizen engagement, designers also would contribute to the formation of an interface in order to make the information comprehensible and spreadable.

Elif Gündüzyeli: Interpreting climate change is half the battle. It is very hard to visualize climate change as the most significant element of our lives when it is a very sophisticated scientific subject as it is. Speaking of interpretation, beyond making the issue comprehensible for people, the intention is to make it a priority for people so as to see it as a significant factor in their lives, instead of seeing it as a field of science. The investments, buildings, airport ex-pansion projects, new steam power plants which are bad for the climate also have some seri-ous negative influences on local people and biodiversity. How can we make these investments' direct effects in locality an issue being discussed internationally just like the issue of climate change so that both local and global impacts of these projects become visible?

As they are being displaced, their air and water resources become polluted, within their protests, local peoples express the effects of these on their daily lives. As the impacts of similar projects are the common ground, when we mention the point arrived at in the

Aynı projelerin etkileri ortak payda olduğunda bir yandan iklim krizinin geldiği nok-tayı ve bunun da herkesin hayatını ne şekilde doğrudan etkilediğini söyledığımızda konu bir anda anlaşılır hale geliyor. İnsanlar tarım aktivitelerinin nasıl doğrudan etkilendiğini gözlemlediklerini düşünüp bunu konuşuyorlar. Daha yapıcı bir ilişki kurulmaya başlıyor. İklim değişikliği ve onu tetikleyen yüksek emisyonlu ticari faa-liyetleri vatandaşların üzerine yüklenen bedeller çerçevesinde anlatmak konuyu daha benimsenebilir hale getiriyor. Avrupa Birliği ölçeğinde şu sıralar sürekli bir dönü-şüm, karbonsuzlaşmaya geçiş çabası gündemde. Şimdiye kadar bu meseleyle ilgili ön plana çıkan iş alanlarının ötesinde başka sektörler devreye giriyor. Örneğin Avrupa Birliği'nin çalkalandığı konu; binalarda enerji verimliliğini yüksek ölçekte arttır-mak, “renovasyon dalgası” diye geçiyor. Aralarında farklı dinamikler olan, renovas-yon dalgasından etkilenecek ve onun gidişatını etkileyecek birçok farklı aktör var. Tasarımcılar, mimarlar, inşaatçılar bir taraf. Bir de buralarda yaşayan insanlar var ve onlar için enerji verimliliğinin getireceği birtakım iyilikler ve iklim politikalarının getireceği olası kötülükler gibi bambaşka değişkenler var. Konuyu adil dönüşüm çer-çevesine nasıl oturtabiliriz ki hem emisyonları keselim, hem insanların faturaları azalsın, refah seviyesi artsın gibi bambaşka bir tartışma da bu işin bir parçası.

Belçika genelinde pasif yapılar dışında yeni yapı inşa etmek yasaklandı diye duyduğum.

Elif Gündüzyeli: Ever, Türkiye'de hâlâ zorunlu hale henüz gelmedi binalarda enerji kimliği. Burada zorunlu. Pasif enerjili binalar ciddi anlamda artmaya başladı Brüksel'de, Belçika seviyesinde detaylı bir bilgi yok. Bu tip projeler arttıkça insan-ların erişebileceği bir seviyeye geldi. Sadece yüksek geliri insanların yaşadığı yerler değil, orta ve dar gelirli insanların da konforlu olabileceği daireler, toplu konutlar da aynı şekilde yapılmaya başlandı.

Brüksel aynı zamanda Avrupa çapında en fazla eski binanın olduğu şehirlerden bir tanesi. Mevcut apartman, bina stoku çok eski. Emisyon seviyesi nedir, nereden başla-nır, işiği daha iyi alması, enerjiyi daha verimli kullanması gibi düşük enerjili yaşam nasıl nasıl optimum hale getirilir gibi kaygıları hiçbirisi bu binalar yüz yıllarca önce tasarlanırken dikkate alınmamış, alındıysa bile tasarlandığı zamandan bu zamana iklimi, yaşam biçimi ihtiyaçları ve çevreye uyum kriterleri de değişmiş büyük bir stok var. Şu anki gündem de; bu dönüşümü geçirirken aynı zamanda nasıl nitelikli istih-damı artırabiliriz ?

Avrupa Birliği'nin yeni emisyon azaltım hedefi 1990 değerlerine göre %40 daha az sera gazı çıkarmayı öngörüyordu. 2020 yılına kadar AB, 2030'da 1990'da ürettiğimizin %40 altına inieceğiz derken, birkaç ay önce tüm üye ülkeler tarafından bu hedefin %55'e çıkarılmasına karar verdi. Sivil Toplum Kuruluşlarını temsilen biz ise bu hedefin Paris Anlaşması'na uyumlu olması için %65 olmasını gerektiğini söylüyoruz. Bu demek olu-yor ki önümüzdeki 10 yıl içerisinde çok ciddi bir emisyon azaltımı ve hem iklim krizi-ne, hem de düşük emisyonlu topluma uyum çabasının olması gerekiyor bu hedefi yaka-layabilmek ve tabii iklim krizinin geri döndürülemez hale gelmesini engellemek için. Bu sene içerisinde bina sektöründeki aktörlerin de bu doğrultuda bazı açıklamalarda bulunmasını, bu sektörün aktörlerinin liderlik rolü almasını bekliyoruz. Nasıl bir yol haritası konulacak, nasıl bir istihdam olacak, bunda tasarımcıların rolü ne olacak, diji-tal tarafın rolü ne olacak, kimdir bu aktörler gibi sorulara yanıtlar bekliyoruz.

Katılımcı tasarım da çok daha fazla gündemimize girmeye başladı. Özellikle ik-lim değişikliği gibi bir konuda insanların daha bilgili ve tartışmaya da istekli olma-sı gerekiyor. Bu anlamda geleneksel eğitim sistemine ek olarak bu alanda çalışan organizasyon ve inisiyatiflerin bu bilinci yaymada üstlerine düşen görev önemli.

Sinan Erensü: İklim değişikliği aslında çoğunluğun tam hakim olmadığı bir alan. Dolayısıyla kim neye, nasıl katılacak diye düşünüyor insan ister istemez. Belki de tam bu bilmeme hali yüzünden de imkânların açılması lazım. Ben, eğitilmiş insanlar olarak da iklim değişikliği konusunun ayrıntılarına tam olarak hakim olmadığımızı düşünü-yorum. Dolayısıyla kötü taraf bu. İyi taraf, hep birlikte pratik ederek öğrenebiliriz. Bunun yolları var; yerel yönetimler, belediyeler çok daha fazla inisiyatif alıp bu yönde çalışmalar da yapıyor, biliyorum. Onları da teşvik etmek gerek. Bu sadece eğitimde pasif olarak yapılan bir şey değil, bazen de pratikle olan bir şey. Örneğin yeni belediye-cilik pratiğiyle de kentin çeperindeki insanlarla birlikte tarım yapmak, oradaki arazi-lerde birlikte üretimi çeşitli kooperatifler ve belediyeler vasıtasıyla şehrin içinde kanalizе etmek... Bu İstanbul'da, İzmir'de, Ankara'da yapılan bir pratik halini aldı.

Bu tarz projeleri toplumsallaştırmak aslında tam da belediyelerin yapabileceği bir iş. Burada şunu hatırlatmak lazım, bu mesele dünyada da yerel yönetimler üzerinden yürütülmeye başladı. Çünkü iklim değişikliğiyle mücadelenin birincil ölçekli merke-zi iklim zirveleri. Bu zirvelerde ise ulus devletler söz sahibi. İklim değişikliğiyle ilgili müzakereler ulus devletler tarafından yönetiliyor ve orada da bir direnç söz konusu, gerekli adımları o veya bu sebepten atmıyorlar. Bazen kendi yerli fosil şirketlerini korumak için, bazen başka sebepten...

Elif Gündüzyeli: Sivil toplum kuruluşları dışında bu konuda söz sahibi olan pay-daşlar da var. Biz de iklim ve enerji gruplarının dışına çıkıp, kendi alanlarında etkili olabilecek -mesela tasarımcıların ve mimarların bu dönüşümde rolü ne olabilir diye bakmaya başladık. Hem zaten aktif olan bir sivil toplum kuruluşu tabanı var, hem de aktive edilebilecek, edilmesi iyi olacak bir taraf var. Bu iletişimi doğru bir biçimde sağlamak bizim yapmaya çalıştığımız işlerden bir tanesi.

Bir yandan da işin kültürel boyutu var. Vatandaşlar olarak yapabileceğimiz değişikliklerden çok bahsediliyor, ama sırf toplumsal değişikliğin yeterliliği de sorgulanmalı. Endüstri ve diğer büyük çaplı etkenler üzerine konuşulmaktan kaçınılıyor gibi.

Sinan Erensü: Ana akım tartışmalar bireylerin alışkanlıklarını değiştirmeye zor-luyor. Ve bu aslında tam bir çıkmazı işaret ediyor. Bunun en güzel örneğini yine sal-ğında gördük. Salgında dünyanın karbon salımı %6,7 düştü. Bunu bizim her yıl %7 oranında yapıyor olmamız lazım. 50 yıldır ilk defa böyle bir düşüş başarıldı. Bir yan-dan alkışlanacak bir hadise, bir yandan da en azından bu şekilde tekrarlanmayacağı-nı bildiğimiz bir etki. Çünkü tüm insanlık nefret etti bundan. Aslında tam da “tüke-tim alışkanlıklarını değiştirelim”cilerin dediği bir yere geldi. Ne yaptık; evden çık-madık, hareket etmedik, arabalar kaldı, uçağa binilmedi. Bu kadar uğraşa ve bir sal-gın tehdidine rağmen ancak bu kadar düşüldü. Ne pahasına; kaybedilen işler, kaybe-dilen hayatlar, depresyon... Bu sürdürülebilir bir şey değil, önümüzdeki 20 yıl sürdü-rebilmemiz söz konusu değil.

Tüketim üzerinden değil, fosil yakıtların kullanımı üzerinden iklim değişikliği ile mücadele etmemiz gerekiyor. Daha endüstriyel ve daha makro-ekonomik ölçekte ger-

MEKÂND ADALET DERNEĞİ HAVZA ÇALIŞMASI İÇİN ÇEKİLMİŞTİR, YENİKÖY, İSTANBUL, FOTOĞRAF: EKİN ÇEKİÇ
THE PHOTOS WERE TAKEN IN THE FIELD TRIPS ORGANIZED BY THE CENTER FOR SPATIAL JUSTICE AS A PART OF THEIR RIVER BASIN STUDIES PROJECT, YENİKÖY, İSTANBUL, PHOTO: EKİN ÇEKİÇ

MEKÂND ADALET DERNEĞİ HAVZA ÇALIŞMASI İÇİN ÇEKİLMİŞTİR, SAHİNTEPE, İSTANBUL, FOTOĞRAF: EMİRKAN CÖRÜT
THE PHOTOS WERE TAKEN IN THE FIELD TRIPS ORGANIZED BY THE CENTER FOR SPATIAL JUSTICE AS A PART OF THEIR RIVER BASIN STUDIES PROJECT, SAHİNTEPE, İSTANBUL, PHOTO: EMİRKAN CÖRÜT

MEKÂND ADALET DERNEĞİ HAVZA ÇALIŞMASI İÇİN ÇEKİLMİŞTİR, KARABURUN, İSTANBUL, FOTOĞRAF: EKİN ÇEKİÇ
THE PHOTOS WERE TAKEN IN THE FIELD TRIPS ORGANIZED BY THE CENTER FOR SPATIAL JUSTICE AS A PART OF THEIR RIVER BASIN STUDIES PROJECT, KARABURUN, İSTANBUL, PHOTO: EKİN ÇEKİÇ

Bu süreçlerin halkın katılımına, sahiplenmesine mümkün olduğunca açabilmeliyiz. Ancak o zaman hem tasarım, hem mimari, hem de kentsel ve bölgesel planlama pratiği daha ayakları yere basan, daha kendine güvenli bir şekilde bu meselelere temas edecektir.

We have to be able to make these processes as open as possible to the participation, acknowledgment of people. Only then, both the design and architecture and the regional and urban planning practice will touch upon these subjects in a way more grounded and confident.

—Sinan Erensü

MEKÂND A DALET
DERNEĞİ HAVZA
ÇALIŞMASI İÇİN
ÇEKİLMİŞTİR,
ARNAVUTKÖY, İSTANBUL,
FOTOĞRAF: EKİN ÇEKİÇ
THE PHOTOS WERE TAKEN
IN THE FIELD TRIPS
ORGANIZED BY THE
CENTER FOR SPATIAL
JUSTICE AS A PART OF
THEIR RIVER BASIN
STUDIES PROJECT,
ARNAVUTKÖY, İSTANBUL,
PHOTO: EKİN ÇEKİÇ

MEKÂND A DALET
DERNEĞİ HAVZA
ÇALIŞMASI İÇİN
ÇEKİLMİŞTİR, BAKLALI,
İSTANBUL, FOTOĞRAF:
EKİN ÇEKİÇ
THE PHOTOS WERE TAKEN
IN THE FIELD TRIPS
ORGANIZED BY THE
CENTER FOR SPATIAL
JUSTICE AS A PART OF
THEIR RIVER BASIN
STUDIES PROJECT,
BAKLALI, İSTANBUL,
PHOTO: EKİN ÇEKİÇ

MEKÂND A DALET
DERNEĞİ HAVZA
ÇALIŞMASI İÇİN
ÇEKİLMİŞTİR,
YARIMBURGAZ, İSTANBUL,
FOTOĞRAF: EKİN ÇEKİÇ
THE PHOTOS WERE TAKEN
IN THE FIELD TRIPS
ORGANIZED BY THE
CENTER FOR SPATIAL
JUSTICE AS A PART OF
THEIR RIVER BASIN
STUDIES PROJECT,
YARIMBURGAZ, İSTANBUL,
PHOTO: EKİN ÇEKİÇ

climate crisis and how it affects everybody's lives directly, the problem becomes clear at once. When people observe that agricultural activities are being directly affected, they discuss this. A more constructive relationship is being developed. Explaining climate change commercial activities with high emissivity that trigger it within the context of the costs put on the shoulders of the citizens makes the issue more adoptable. Nowadays, an effort to achieve a sustainable transformation and transition to decarbonization is on the EU's agenda. New sectors are getting involved other than the ones who have been prominent on this topic until today. For example, the topic talked about everywhere in the EU nowadays, is the one called "renovation wave" which is basically scaling up the energy efficiency of the buildings. Among these, there are many different agencies that have different dynamics, who will be affected by the renovation wave and will affect the direction it will take. One party consists of the designers, architectures, and contractors. And there are these people living there, and on the other hand, there are some quite different parameters like a number of advantages this energy efficiency will bring these people, and possible disadvantages the climate policies will bring them. And an entirely different discussion is also a part of this, which is; how can we frame this subject in the concept of just transition, so that we could be able to cut down emissions, provide people with more affordable bills, and increase the welfare level at the same time.

I've heard that in Belgium it has been forbidden to build new structures other than passive buildings across the country.

Elif Gündüzyeli: True. Energy performance certificates for buildings are still not obligatory in Turkey. Here, it is a requisite. In Brussels, energy-efficient passive buildings have recently increased in number greatly; I don't know about the situation throughout Belgium in detail. As this kind of project has increased, they began to be accessible for people. Not only the living quarters for people with higher incomes, but the apartments, or housing estates that middle classes and people with lower incomes can live under comfortable circumstances have begun to be built in the same manner.

Brussels is also one of the cities with the largest number of old buildings in Europe. The physical apartment building stock is quite old. None of the concerns about issues like the emission level, where to begin, how can these buildings make low energy lifestyles optimal for instance via building energy-efficient structures, in a way they receive light better etc. were taken into account when they were built hundreds of years ago, and even if these had been taken into account then, now we have a huge stock differing in climate, requirements of lifestyles and criteria for environmental compliance as well. And today's agenda is: As we are going through this transformation, how can we increase the employability of qualified people concurrently?

The new emission reduction objective of the EU has estimated to produce 40% less greenhouse gas than the levels of 1990. Until 2020, the EU was asserting that in 2030 the member countries will drop below 40% of the amount produced in 1990; a few months ago there was a decision taken for all of the member countries to raise this level to 55%. On the other hand, we, as representatives of non-governmental organizations, indicate that this target to be 65% to comply with the Paris Agreement. That is to say, to seize this objective and of course to prevent the climate crisis from becoming irreversible, there has to be a serious reduction in emissions and a concerted effort at adjustment to both climate crisis and low-emission society in the next 10 years. Within this year, we expect the agencies from the housing sector to make statements in this direction and to assume the leading role in this respect as well. We expect answers to some questions such as what kind of a course will be set, how the employment will be created, what roles the designers and the ones consisting of the party of digital workers will play in this course, who these agencies are, etc.

Also, participatory design has increasingly become a current issue. Especially about a subject like climate change, people need to be more knowledgeable and eager for discussion as well. In this respect, the share of the organizations and initiatives working in this field in spreading the awareness - in addition to the share of conventional education systems - is significant.

Sinan Erensi: Climate change is an area most people do not have a command of. So, one cannot help but wonder who will participate in what, or how that will happen. Perhaps, it is necessary to provide people with some opportunities just because of this situation of being in the dark. I think that as educated people, we do not have an excellent command of climate change, either. So, this is the negative side of it. The positive side is that we can learn together by practicing. There are some ways of doing this; and I know that local administrations, municipalities take initiative more than others and carry out works in this direction. It is important to encourage them as well. This is not something that is only provided by education inactively, but something obtained by practicing at times. For example, doing agriculture together with people living in the urban peripheries as a practice of new municipalism, channeling the production made in those premises into the city via cooperatives and municipalities... This has become a practice in Istanbul, in Izmir, in Ankara.

Socializing this kind of project is a work just a municipality can do. At this point, I need to remind you that this issue has begun to be handled at the hands of local administrations. Because the major center of the struggle against climate change is the climate summits. And at these summits, the arbiters are the nation-states. Climate change negotiations are conducted by nation-states, and resistance is observed there too, they do not take action for some reason or another. Sometimes for protecting their own local fossil fuel company, sometimes for another reason...

Elif Gündüzyeli: Except for the non-governmental organizations, other stakeholders also have a say in this matter. So recently, going out of the frame of climate and energy groups, we have begun to review this matter from the perspective of probable roles of people who can be effective in their field - for instance, architects and designers- in this transition. There is a base of non-governmental organizations which is already active, additionally, there is another party that can and should be activated. Enabling this communication in the right way is one of the things we aim at.

On the other hand, there is the cultural dimension of this matter. We frequently hear about the changes we can do as citizens, but it should also be questioned whether the social change is enough alone or not. It seems that everybody avoids speaking of industry and other major impacts.

Sinan Erensi: Mainstream discussions compel individuals to change their habits. And this indicates a dilemma. A good example of this is what we have experienced during the pandemic. Global carbon emissions have decreased by 6,7% during the pandemic. We need to achieve a percentage of 7% yearly. For the first time in 50 years, such a decrease was realized. On one hand, it is an applaudable phenomenon, on the other hand, it is a result of an effect that we know cannot be repeated, at least not this way exactly. We know because all humankind hated it. People came round to the point of view of the ones saying "we should change the consumption patterns". Let's remember how things have been; we didn't go out, we didn't move, cars remained unused, nobody got on planes. Despite all these efforts and the threat of a pandemic, the falling tendency was realized barely as

Enerji planlamaları yapılırken ve politikaları belirlenirken katılımcı, şeffaf yönetim mekanizmaları kurmak önemli. Vatandaşların karar alma mekanizmalarında rol oynamalarının daha çok gündeme gelmesi tabi ki bir fırsat.

It is significant to establish participatory, transparent governance mechanisms in the process of making energy plannings and determining energy policies. For the citizen participation in decision-making mechanisms to be on the agenda is surely an opportunity.

—Elif Gündüzyeli

çekilecek bir mesele. Yerel yönetimler düzleminde de kökten çözülemez, ama yapacakları uygulamaları iklim değişikliğiyle mücadelede ön safta bulunabilirler, meselelerin toplumsallaşmasına katkıda bulunabilirler. Yerelde atılacak adımlar çok önemli.

Çalışmalarınıza baktığımızda “enerji demokrasisi” diye bir kavram görüldü, konunun somut modellerinin olmayışından ötürü sadece kavram olarak kalmasından bahsediliyordu.

Sinan Erensi: Ever “enerji demokrasisi” aslında tam da bizim şu an çalıştığımız şey. Enerji gibi yüksek uzmanlık gerektiren ve devlet çıkarları tarafından şekillendirilen bir alanı aslında herkesin konuşabileceği ve bir parçası olabileceği bir alan haline getirmek. Bu sadece eğitimle değil, iyi uygulamayla da olan bir şey. Bu iyi uygulamalar Almanya da Danimarka'da var. Yenilenebilir kaynaklar bakımından çok zengin olmamasına rağmen son 15-20 yılda yaptığı yatırımlarla dünyanın en önemli ülkelerinden biri haline geldi ve bunu dünyanın büyük bir endüstriyel kentiyken, yani çok fazla enerjiye ihtiyacı varken yapabildi. Dönüşüm, yani güneş panellerinin ve rüzgar santrallerinin artması aslında büyük devlet yatırımlarıyla veya büyük sermaye yatırımlarıyla da olmadı. Tam tersine yurttaş girişimleri sayesinde oldu. Özellikle kırsalda yurttaşlar bir araya geldi, belediyelerin de katkılarıyla yüzlerce, binlerce küçük çaplı yenilenebilir enerji santralleri kurdular. Tabi bunu imkânlı kılan hukuki bir atıyapı da söz konusu Almanya'da. Dolayısıyla bunu imkânlı kılarırsanız, insanları teşvik ederseniz böyle bir dönüşümün öncüsü olmak çok da güç değil. Bunun çok da getirisi var; bir yandan enerjiyi, bir yandan dönüşümü büyük sermayenin elinden alıp yurttaşlara dağıtmış oluyoruz. Bunun kazancı da onlar arasında paylaşılıyor. Bölgesel bir kırsal kalkınmanın da önünü açıyor. Bu tam Türkiye'nin de ihtiyacı olan bir şey.

Yenilenebilir enerji kooperatifleri Türkiye'de 3-4 yıl önce tanındı, ama 2 yıl önce Cumhurbaşkanlığı'nın kararnamesiyle de imkânları kırıldı. Dolayısıyla böyle bir hukuki altyapıyı tam açacakken ekonomik kriz sonucu, muhtemelen enerji şirketlerinin de sıkıştırması neticesinde bu alandan geri adım atıldı.

Almanya'da enerji üreten yurttaş inisiyatiflerin temeline baktığımızda, aslında çevre adaleti talebiyle kesiştiğini görüyoruz. Almanya'da bu hareketi, nükleer karşıtı ekibin başlattığını gözlemliyoruz. Dolayısıyla bir “çevre adaleti” talebi ve oradan yükselen kırsal aktivizm görüyoruz. Bu aslında dünyanın birçok farklı yerindeki örneklerden biri.

Elif Gündüzyeli: Bu konunun vergilerle ve teşviklerle desteklenmesi gerekiyor. Vatandaşın tek başına hiçbir regülasyon olmadan, hiçbir yasa tarafından desteklenmeden ya da finansal destek olmadan bunu başarması mümkün değil.

Enerji demokrasisi deyince enerji nerede ürettiyi ve enerjiye kim, nasıl ulaşıyor sorularını masaya yatırmak gerekir. Örneğin biz yeşil enerjiye geçişin ve insanlar evlerine ısı pompası koyarak verimliliklerini arttırsınlar diyoruz. Peki kim bu ısı pompasını koyma gelirine sahip? Bu durum, mevcut eşitsizlikleri daha da eşitsiz hale getirebilecek bir risk alanı açıyor. Bu anlamda, enerji planlamaları yapılırken ve politikaları belirlenirken katılımcı, şeffaf yönetim mekanizmaları kurmak önemli. Vatandaşların karar alma mekanizmalarında rol oynamalarının daha çok gündeme gelmesi tabi ki bir fırsat. İşin esası, tüketim konusunda sorumluluk yurttaşla verilme-ye çalışırken üretim konusunda sorumluluğa da yeterli bilgiye de sahip değil yurttaş, bu alanın verilmesi gerekiyor. Örneğin Türkiye'de bir takım elektrik iletim şirketleri enerjiyi üretilip dağıtımını sağlıyorlar. Bizim yurttaş olarak şebekeyi seçme, dolayısıyla hangi tür enerji kaynağının kullanıldığı konusunda bir söz söyleme hakkımız yok. Şu an enerji sistemi çok ağır. Her yerde büyük elektrik santralleri kurulmuş vaziyette, dağıtımda ciddi ölçekte kayıplar-zararlar oluyor. Kullanımı optimum seviyede sağlamak için öncelikle elektriği tükettiğimiz yerde üretilebilmek gerekiyor. Enerji kooperatiflerinin sağladığı başka bir güzellik de bu. Bu sayede yurttaş ürettiği gibi harcadığı enerji konusunda da farkındalık kazanabilir günlük hayatındaki faaliyetlerini buna göre şekillendirmeye şansına sahip olabilir.

İnsanların iklim değişikliğinden ne kadar, ne şekilde zarar göceklerini bilmek hakları olduğu gibi, termik santral yanında yaşayan insanların da bu enerjinin ne kadarını kendilerinin kullandığını, ya da kendi tükettikleri enerjinin nereden geldiğini bilmeye hakkı var.

such. But at what cost? Jobs lost, lives lost, depression...This is not something sustainable, we can't go on like this in the next 20 years.

We need to struggle against climate change not in terms of consumption, but fossil fuel consumption. This is something to be realized at more industrial and macroeconomic levels. Also, the problem cannot completely be solved by local administrations, but thanks to their practices, they can be at the forefront of the struggle against climate change and contribute to the socialization of this matter. Actions to be taken locally are of great importance.

Surveying your studies, I came across a concept called “energy democracy”. It was said that the concept remains as a concept only since there are no physical models of it.

Sinan Erensi: That's right, “energy democracy” is just what we are working on nowadays. Making a field like energy, which requires specialization and is shaped according to state's interests, a field that anyone may have a say in and be a part of. Well, that's possible not only with education but also with good practice. These good practices can be seen in Germany and Denmark. Although Germany was not a country that rich in renewable resources, thanks to the investments it made over the past 15-20 years it became one of the most important countries in the world, and it made this happen when it is the largest industrial country in the world, that is to say when it was in need for a large amount of energy. Actually, the transition, namely the increase in solar panels and wind power stations, had not been realized by huge investments of state, or investments of big businesses. On the contrary, it was realized thanks to citizen initiatives. The citizens came together notably in the countryside and established hundreds of, thousands of small-scale renewable power stations with the contributions of municipalities. Of course, there is a legal infrastructure of Germany that enables this. So, if you render this possible, if you actuate people, it is not so difficult to pioneer such a transition. And it bears a lot of profits; you end up by dispossessing the big businesses of the energy, as well as of the transition, and distributing it to the citizens. So they are the ones who split the profits. This also leads up to regional development in the countryside. This is just what Turkey needs, as well.

In Turkey, renewable energy cooperatives were defined 3-4 years ago, yet the facilities they provided were trimmed by a presidential decree, 2 years ago. Thus, just on the verge of paving the way for such a legal infrastructure due to the economic crisis - and probably due to the pressure from energy corporates -, the result has been a retreat from this field.

When we have a look at the basics of the energy-producing citizen initiatives in Germany, we see that it intersects with the demand for environmental justice. We observe that this movement was initiated by an anti-nuclear group in Germany. Thus, we are witnessing a demand for “environmental justice” and rural activism arose from it. In fact, this is just one of many other counterparts all around the world.

Elif Gündüzyeli: This has to be promoted by taxes and incentives. Without regulations, without being supported by laws, or financial support a citizen can't achieve this on his/her own.

When we refer to energy democracy, we have to discuss some questions in detail, such as where the energy is being generated, who have access to the energy and how. For example, we suggest a transition to green energy and that people should increase the efficiency by installing a heat pump in their houses. But who has enough income to have it? This gives way to a risk of making the existing inequalities even deeper. In this respect, it is significant to establish participatory, transparent governance mechanisms in the process of making energy plannings and determining energy policies. For the citizen participation in decision-making mechanisms to be on the agenda is surely an opportunity. The truth is that it is aimed at making the citizen responsible for consumption, but the citizen neither has any responsibility for production, nor enough knowledge about it. This has to be provided. For instance, there is a set of electricity transmission corporations that generates and distributes electricity in Turkey. As citizens, we do not have a chance to choose among the networks, thus we do not have a say in what kind of energy resource is used. The energy system is too loaded right now. There are huge power stations established everywhere, there are some serious losses or damages in distribution. In order to provide optimal consumption, first of all, we need to be able to generate electricity wherever we consume it. This is also one of the advantages energy cooperatives provide. Thanks to this, the citizens may gain awareness of the energy they consume as well as produce, and have the opportunity to develop their daily activities accordingly.

Just as people have a right to know how much, or in what way they will be affected by climate change, people living near steam power plants do have a right to know how much of this energy they are consuming, or where the energy they consume comes from.

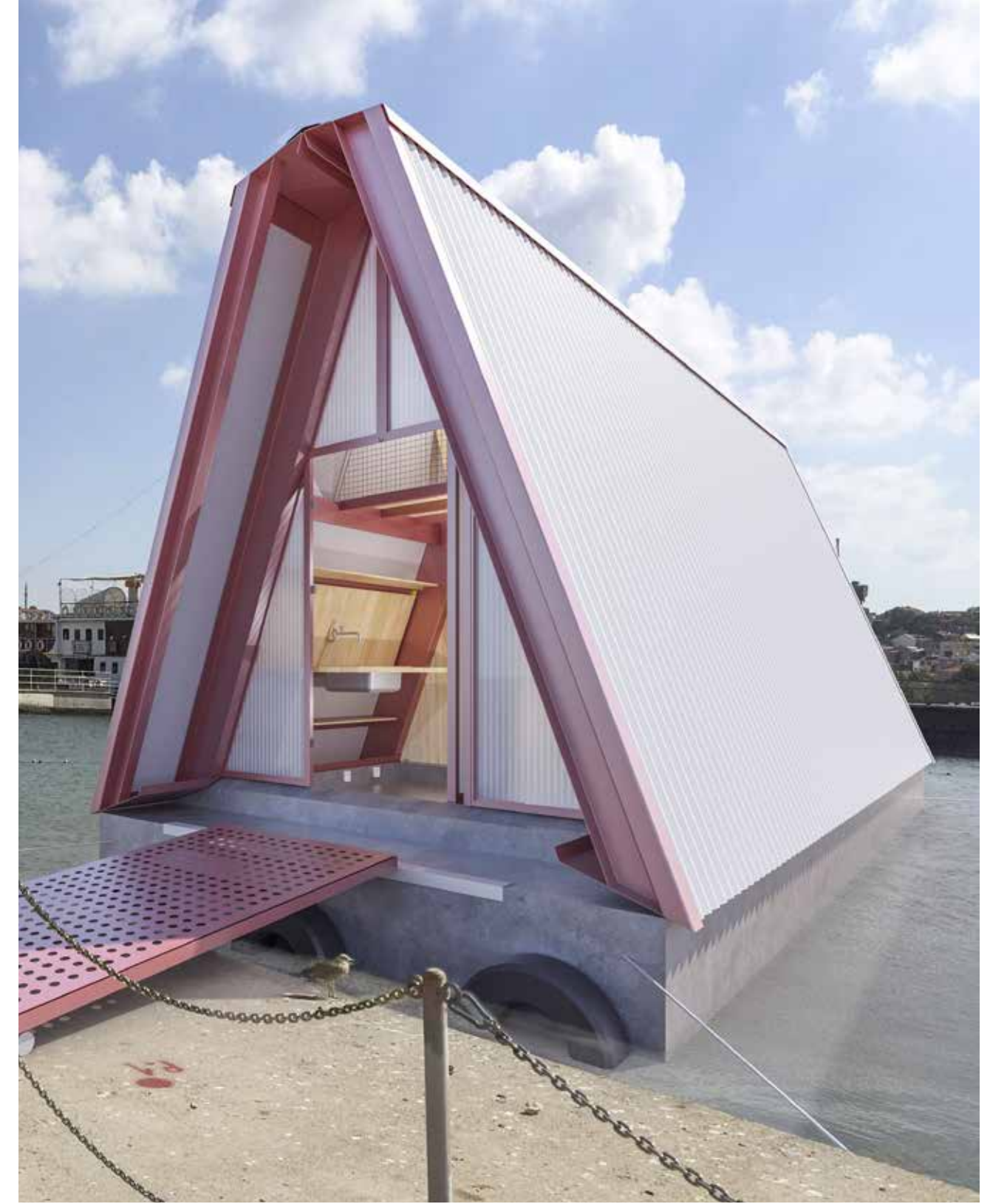
Dip dibe ama olmayan kentin ve kırın izinde: SO? Mimarlık

SEVİNÇ BAYRAK

In pursuit of the
neighboring yet absent
urban and rural:
SO? Architecture

2009 yılında gerçekleştirdikleri *naturban* projesiyle merceğimiz altına giren, gerek kırsalda gerek kentte hem pratikte mimarlık yapan, hem de bienallerde ve sergilerde araştırma projeleriyle de gündeme gelen SO? Mimarlık'ın kurucularından Sevinç Bayrak ile iklim kriziyle bağlantılı olarak mimari ve kentsel ölçekteki araştırmalarından deneyimlerini konuştuk

SUDAKİ UMUT, 2018, SO? MİMARLIK İZNİYLE
HOPE ON WATER, 2018, COURTESY OF SO? ARCHITECTURE

SO? Architecture was first under our radar with their project *naturban* in 2009; they pursue their architectural practice both in urban and in rural areas and their research projects are exhibited in biennials and in exhibitions. We talked to one of the founders of SO? Architecture, Sevinç Bayrak about her experiences of architecture in relation to the climate crisis and her research projects on an urban scale

SUDAKİ UMUT, 2018, SO? MİMARLIK İZNİYLE
HOPE ON WATER, 2018, COURTESY OF SO? ARCHITECTURE

Öncelikle SO? Mimarlık çatısı altında pratiklerinizden konuşmak isterim. Kent içi mimari dışında kırsal alan için de tasarımlarınız bulunuyor. Ayrıca 4. İstanbul Tasarım Bienali'nde sergilenen afet sonrası kabin tasarımı ve araştırma projeleriniz de var. Bu alanlara yöneliminiz ne zaman başladı? Bu alanlarda bir çalışma açığı görüyor musunuz?

Biz 2007 yılında SO?’yu kurmaya karar verdiğimizde, birkaç yarışmadan aldığımız mansiyon ve satın almalar dışında ortada henüz sipariş edilmiş bir işimiz yoktu. O dönemde katıldığımız kentsel tasarım yarışmaları; Maltepe Kent Parkı, Bursa Kızıyakup ve Kayseri İç Kalesi, Türkiye kentlerinde olup bitenler üzerine düşündüklerimizi duyurmak için bir alan sundu bize. Bu yarışmalar için çoğu zaman bitmiş, uygulamaya hazır mekânsal tasarımlar yerine, kente ilgili dert edindiğimiz durumları araştırdığımız tasarım önerileri geliştiriyorduk. Metne de tasarımın kendisi kadar önem verdiğimiz projelerdi bunlar, teslim ettiğimiz A0 paftalardan birine sadece proje raporunu yerleştirdiğimiz de olmuştu, sırf jürinin gözünden kaçmasın, mutlaka okusun diye.

Öte yandan sözünü ettiğim yıllar İstanbul’da gayrimenkul sektörünün patladığı, inşaatla büyük bir sermayenin ayrıldığı, ayrıca küresel ölçekte de İstanbul’un ilgiyi üstüne çektiği yıllardı, ancak biz birkaç denemeden sonra yapmak istediğimiz ve becerebildiğimiz şeyin parlak *render*’larla satışa yönelik işler olmadığını anladık. Ofisin ilk resmi işi 2009’da bir araştırma projesiydi (*naturban*), bu da sanırım ileride nasıl ilerleyeceğimize dair bir işaretti.

O dönem daha üçüncü köprü, üçüncü havalimanı ve Kanal İstanbul gibi mega projeler için daha adımlar atılmamışken, İstanbul’un Kuzey Ormanları’na doğru büyüyüşü üzerine *naturban* projesini gerçekleştirdiniz. Projeyi bir de bugünden bakarak anlatmak ister misiniz?

Yukarıda sözünü ettiğim küresel ilginin bir yansıması olan 2009 yılındaki Urban Age Konferansı kapsamında İstanbul’u çevreleyen büyük yeşil alanlar zinciri ve barındırdığı su havzalarına baktığımız bir işti. Kent ve kırsalın kesişimini incelediğimiz bu araştırma projesi, bizim resmi olarak SO?’yu kurmamıza sebep olan, ilk aldığımız iştir. Henüz üçüncü köprü tasarısı bir söyletiden ibaretti, üçüncü havalimanı ve “Kuzeyde 1 milyonluk şehir” hayalleri ise ortaya çıkmamıştı. Ancak kentin son 50 yıldaki büyümesine baktığınızda Kuzeye doğru genişlediği aşikardı. Aslında bugün bakınca İstanbul için Doğu-Batı ekseninde bir büyüme vizyonu planlayan uzmanlarla, Kuzeye doğru büyümeyi öneren uzmanlar arasında bir çekişme olduğunu ve sonuçta da ikinci grubun kazandığını söyleyebiliriz. Bunun görünürdeki en önemli bahanesi Doğu-Batı eksenine gelen paralel fay hattı ve Kuzeyin deprem için çok daha güvenli olmasıyken, arka planda politik, ekonomik ve ideolojik onlarca sebep var. *naturban* projesi, hava fotoğrafına bakarken şehrin nasıl yıllar içinde Kuzey ormanlarına doğru yayıldığını keşfetmemizle başladı. Lüks kapalı siteler ormanlık alanın içinde yağ lekeleri gibi büyürken, o zamanın önemli başlıklarından olan 2B arazilerine (orman vasfını kaybetmiş hazine arazisi) yapılmış inşaatlardan oluşan yeni mahalleler daha sürekli bir doku oluştuyordu. O dönemde bu mahallelerden oluşan ilçelerden biri olan Sultanbeyli’de epeyce vakit geçirdik *naturban* için. Tam da 2009 yerel seçimleri öncesindeki bu ziyaretlerimizde, her köşeden inşaat sesleri geliyor, 4-5 katlı yapıların üzerinde seçim öncesine yetiştirilmeye çalışılan fazladan katlar yükseliyordu. Ama projenin asıl çıkış sebebi, yerinde gördüğümüz kent-orman ilişkisiydi. Herhangi bir geçiş bölgesi, engel, sınır olmadan kent pat diye bitiveriyor, haritadaki son apartmanın balkonundan ormandaki çamlara dokunulabiliyordu. Bu dipdibe ama olmayan ilişkiyi önce Sultanbeyli’nin sonra da tüm kentin lehine çevirebilir miyiz sorusu ile başladık. Tıpkı Boğaz hattı gibi, kentin Kuzeyinde devam eden sürekli bir rekreasyon hattı, Boğaz’a erişimi olmayan milyonlar için yeni bir kıyı tanımı, bu kez deniz yerine orman kıyısı... Bu sayede her geçen yıl ormanın aleyhine değişen bu sınırı sabitlemek, kentin bu müşteriye olan ormanı sahiplenmek ve günlük hayatın içinden bir koruma bilinci oluşturmak mümkün olabilir diye düşündük.

First of all I would like to talk about your practice under the umbrella of SO? Architecture. Apart from your work on urban architecture, you also have designs for rural areas. You have post-disaster cabin designs and research projects, which were exhibited at the 4th Istanbul Design Biennial. When did your work in these areas begin? Do you see a lack of research work in this area?

When we decided to found SO? in 2007, we did not have a commissioned work, except for the honorable mentions and acquisitions that we had received in a few competitions. The urban design competitions that we participated in that period were the Maltepe City Park, Bursa and Kayseri Kızıyakup Interior Castle, giving us spaces to share publicly our thoughts on what was happening in Turkey’s cities. For these competitions, we were often developing design proposals in which we investigated the situations we had concerns about in the city, rather than finished, ready-to-use spatial designs. These were projects in which we gave importance to the text as much as the design itself - on one occasion, we had placed the project report on one of the A0 sheets that we delivered, just so that the jury would not overlook the text, so that it would be read.

On the other hand, the years I have mentioned were the years when the real estate sector in Istanbul was booming; large amounts of capital were allocated to construction, and Istanbul attracted attention on a global scale. However, after a few trials, we realized that what we wanted to do and could achieve was not sales-oriented works with glossy renderings. The office’s first official project was a research project called *naturban* in 2009, which I think was a sign of how we would move forward.

At that time, when no steps had yet been taken for mega projects such as the third bridge, the third airport and Canal Istanbul, you realized the *naturban* project based on the growth of Istanbul towards the Northern Forests. Would you like to consider that project from the viewpoint of today?

As a reflection of the global interest that I mentioned above, this project was realized within the scope of the Urban Age Conference in 2009 as we contemplated on the large chain of green areas surrounding Istanbul and the water basins that these green areas host. This research project, in which we examine the intersection of the city and the countryside, is the first official work that we took on, which led us to establish SO? The third bridge design was just a rumor then and the dreams of the third airport and the “city of 1 million in the north” had not emerged. However, when you look at the growth of the city over the last 50 years, it is obvious that it has expanded northward. In fact, when we look at it today, we can say that there is a conflict between experts who are planning a growth vision on the East-West axis for Istanbul and those who proposed to grow towards the North, and it appears that the second group has won. While the most important excuse for this trend is the parallel fault line on the East-West axis and that the North is much safer for the earthquake, there are dozens of political, economic and ideological reasons in the background. The *naturban* project started when we looked at aerial photographs, discovering how the city had spread towards the Northern forests over the years. While the luxury security-gated communities grew like grease stains in the forest area, the constructions built on 2B plots (treasury land that lost its forest quality), formed a more continuous texture of new neighborhoods. At that time, we spent a lot of time in Sultanbeyli, one of the districts where these neighborhoods were forming, for *naturban*. Our visits were just before the 2009 local elections; construction noise was at every corner, and extra floors were being built on the 4-5 storey buildings to get them done before the election. But the main motivation behind the project was the city-forest relationship that we saw on site. Without any transition zone, obstacle, boundary, the city would end with a bang - pine trees in the forest could be touched from the balcony of the last apartment building on the map. We started with the question of whether we could turn this proximate but absent relationship in favor of Sultanbeyli first and then the whole city. Just like the Bosphorus line, a continuous recreation site on the North of the city, a new definition of coast for millions who do

Bugün bakınca Kuzeydeki yapılaşmanın ölçeği bu kadar büyüyüp çıktığından çıkmadan önce sözünü ettiğimiz orman kıyısındaki rekreatif koruma bandını oluşturmuş olsaydık, çılgın projelerin önüne geçmeye değil, ama kente yeni bir kamusal şerit kazandırmaya ve böylece Kuzey ormanlarını koruma mücadelesini çok daha geniş bir kesime yaymaya yarardı belki de. Görmediğimiz, faydalanmadığımız şeyleri kaybetmemek için bir mücadele örgülemek; günlük hayatında içinde olan, kaybedersek yaşam kalitemizin doğrudan azalacağı, somut varlıklar için mücadele etmekten çok daha zor.

Proje aslında Mimarlar Odası’nın bir boykot çağrısıyla başlıyor ve bölgenin ekolojik alanlarının giderek daralmasına işaret ediyordu. Bu noktada mimarlığın bir takım yasa ve kararları görünür kılma rolü üstlendiğini de söyleyebilir miyiz?

Evet, hatta sadece *naturban*’ın değil, *Sudaki Umut* projesinin çıkış noktası da tam da buydu. *Sudaki Umut* projesinin nihai amacı suyun üzerine bir deprem sonrası barınma alanı kurmak değildi. O suda yüzen deprem evi imgesini absürd, anlamsız, gereksiz ya da abartılı bulanlara, “Bu fikir size absürd mü geliyor? Öyleyse kentteki toplanma alanlarının, son yirmi yılda % 70’i yapılaşmaya açılmış alanların peşine düşün” demek içindi.

Bugün özellikle Kanal İstanbul güzergahında ve Başakşehir gibi bölgelerde yükselen gökdelen yapıları ve kırsal alan arasında inanılmaz bir çekişme var.

Kanal İstanbul hattı ve çevresi, *naturban*’da altını çizdiğimiz sınırdan çok farklı karakterde. O bölge hem ormana, hem denize, kırsala, onlarca köye, tarımsal üretim alanına, hem de değişen doğal dokulara sahip. İstanbul’u Kuzeyden Güneye çevreleyen hat boyunca, sözünü ettiğiniz çekışmeyi çok net görebildiğiniz alanlar var ve o bölge için çok daha katı ve köklü bir koruma anlayışı gözetmek gerekiyor. İmara açılacak milyonlarca metrekare, arsa spekülasyonunu bir yatırım aracı olarak görenler için ağız sulandırıyor. Halbuki İstanbul gibi bir metropol için, kentin bu kadar yakınında kırsalın korunabilmesi, tarımsal üretimin devam etmesi sadece romantik bir panorama olarak değil, kırsalın kentin iş birliği gibi görünebilmesi gerekir. Çünkü dip dibeler. Belki 20 yıl önce kayda değer bir hayal değildi ama bugünün koşullarında bir velinimet olarak görülmeli.

Yeşil alanların yok olmasının kente ısı adaları oluşturması ve ısınan iklimin etkilerinin daha fazla hissedileceğine dair endişeler artarken, yeşil alanı göstermelik denecek derecede kent içerisine serpiştirilmiş şekilde görmeye başladık. Çatılara kurulan bahçeler veya dikey bahçecilik gibi pratikler ise Türkiye’de çok yeni görülen örnekler. Sizin mimarlık ve tasarımın bu konuda nasıl ilerleyebileceğine dair fikirleriniz nelerdir?

Bazı yüzeysel, sizin deyiminizle göstermelik önerilerin arkasında dev inşaatları, altı boydan boyda otopark olan gayrimenkul projelerini, yani çok büyük alanların geçirimsiz yüzeylerle kaplandığı durumları gizliyor. Dikey bahçe, görsel olarak aynı yeşili sunuyor olabilir ama yatay bir bahçedeki katmanlara ve işleyişe, yağmur suyunun yeniden yeraltı suları ile buluşabileceği düzeneğe bir katkısı olmadığı için, zemindeki yeşil alana alternatif olamaz. Tasarım, doğayı işine geldiği gibi kullanmak yerine, doğa ile beraber dönüşüp evrilebilecek esnekliğe sahip olmadıkça ortaya çıkan çözümler de pasta cılası olmaktan öteye geçemiyor.

İklim krizi ve rant gerçeği arasında kalan İstanbul için ne kadar belgeleme ve yayın yapılsa ve vatandaş bilinçlendirilmek istese de, iş bir noktada bizlerden çıkıyor. Kişisel olarak hep siyasi alanlara ve belediyelere sızmanın bu alanda çalışan mimar ve tasarımcılar için önemli bir yol olduğunu düşünüyorum. Sızce bir değişim yaratmanın veya en azından denemeler yapabilmenin yolları nelerdir? Sızce bu tip projelerin belediyelere sızması ve uygulanabilmesi ne kadar mümkün?

Yerel yönetimler yekpare bürokratik organizasyonlar olarak hantal ve yavaş olsa da, bünyelerinde kent yaşamına olumlu katkısı olacak işleri ivedilikle yapmak isteyen farklı kademelerde yönetici ve çalışanları barındırabiliyor. Ülke genelinde kent ile kırsalı bir arada düşünerek tasarlamaya çabalayan bir mimarlık politikası olmadığı için, bu tür projelerin uygulanması büyük stratejik adımlardan çok, daha yaşanılabilir ve eşitlikçi bir kenti dert edinmiş karar vericilere denk gelmeyi gerektiriyor. 2009’da *naturban*’ı yaptığımızda yerel yönetim iktidarın uzantısı olarak şekillenmişti, dolayısıyla bir açıdan iktidarın kentleşme politikalarına karşı yapılmış böyle bir projeyi uygulama ihtimalleri yoktu. Bugün olsa belki etkisi daha yaygın olabilirdi.

Yaratıcı alanlar artık interdisipliner şekilde çalışarak daha kapsamlı ve gerçekçi projeler üretmeye başladı. Çalışılan alanı farklı ölçeklerden ele alabilmek, hem üst ölçekten hem de gündelik hayattan görebilmek, tasarım araştırmasına ağırlık vermek gibi alışverişlerin sıklaşacağını düşünüyor musunuz? Sizin bu konuda deneyimleriniz nasıl?

Bizim interdisiplinerlik iddiasındaki işimiz *Sudaki Umut*’tur. 4. İstanbul Tasarım Bienali kapsamında MEF Üniversitesi Mimarlık Bölümü ve Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji ve İnşaat Mühendisliği bölümleri ile iş birliği içinde bir stüdyo yürüttük. Ayfer Bartu Candan ve Emre Otaç’la beraber yürüttüğümüz stüdyoda başlangıçta her şey çok zordu. Mimarlık öğrencileri sosyoloji öğrencilerini ayak bağı olarak görüyor, sosyologlar mimarları gereğinden hızlı ve gözü kara buluyorlardı. Mühendisler ise bu hayhuy içinde iki gruptan tamamen uzak bir noktada, başka bir dil konuşuyorlardı. Dönem sonunda ise sosyoloji öğrencileri grupça hazırladıkları master planı dört koldan savunur oldular, mühendisler sosyal konulara, mimarlar hesap kitaba hakimdi. Bu çalışma bize -ve umuyorum ki öğrencilere- gerçek bir interdisipliner ortam için çok emek harcamamız ve bulunduğumuz pozisyonun (mimarın her şeyi bilen, her şeye karar verebilen pozisyonu) değişmesini kabul etmemiz gerektiğini gösterdi.

Özellikle iklim değişikliği veya diğer sosyal konularda çalışmaya daha meyilli olduğumuzu, özellikle kreatif sektörün bu alanlara yoğunlaşmaya başladığını görüyoruz. Sizlere gelen yeni projeler veya üstünde durduğunuz konular bu alanlara kaymaya başladı mı?

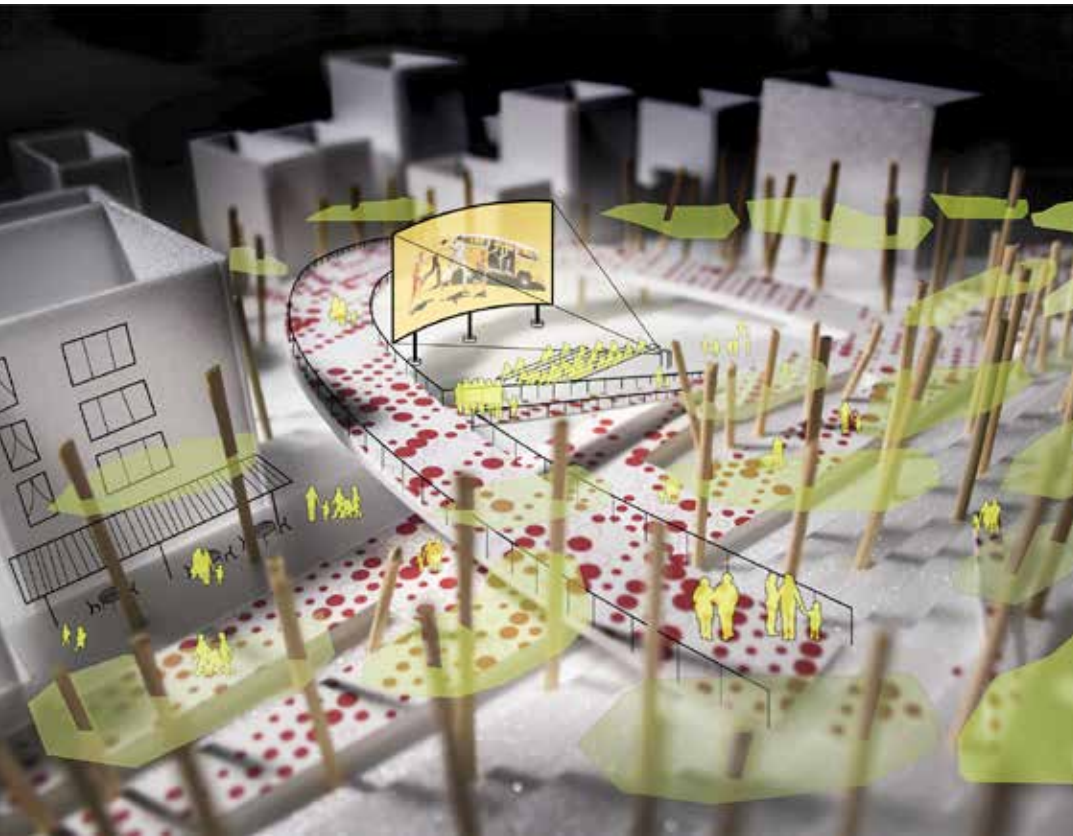
Yeni gelen projeler bu alanlara kaymadı sanırım, çünkü aslında biz ne *naturban*’ı, ne deprem sonrası barınmayı konu alan *Sudaki Umut* projesini sipariş üzerine yapmadık. Biz kendi kendimize, tasarımcı refleksi ile değil, kente yaşayan ve karamsar olmak yerine mücadeleci olmayı seçen bireyler olarak bu konuları dert edindik. Ticari kaygısı olan işler değillerdi.

Bugün, sözünü ettiğiniz alanlar popüler olduğu için bazı sektörlerin radarına girmiş olabilir ama biz henüz doğrudan öyle bir talep gelen müşteri görmedik. Elbette sürdürülebilirlik, ekoloji, geri dönüşüm gibi bazı anahtar kelimeler işverenlerden daha sık duyulur oldu, ama bunların ne kadarı geçici bir heves, ne kadarı ticari stratejilerin bir parçası, ne kadarı da samimi bir ilginin sonucu, onu henüz bilemiyoruz.

Son olarak kent hakkı konusuna da değinmek istiyorum. Özellikle İstanbul’daki kentsel dönüşüm ve mega projelerle sınıfsal farklılık ve erişim imkânları arasında mesafeler iyice arttı. İklim değişikliğinin etkilerini yavaş yavaş görmeye başladığımız şu günlerde de, aslında yaşanacak doğal afetlerin de en fazla zarara uğratacağı yerler bu erişime uzak olan kesimlere vuracak. Bu anlamda nasıl çalışmalar yapılabilir? Sadece yeşile erişim hakkından öte, bu eksiklikten kaynaklı yaşanacak afetler için neler öngörülebilir?

SUDAKİ UMUT, 2018, SO? MİMARLIK İZNİYLE
HOPE ON WATER, 2018, COURTESY OF SO? ARCHITECTURE

not have access to the Bosphorus with a shore to the forest instead of the sea ... In this way, we thought that fixing this border that encroaches into the forest every year would make it be possible to take back the ownership of the forest as a commons and to create a conservation consciousness embedded in daily life.

If we had created the recreational conservation band on the forest shore before the construction in the North grew so much today, completely getting out of hand, while preventing the crazy projects might not have been possible, the city would at least gain a new public site, which could have helped a larger segment of the public to be aware of the struggle to protect the Northern forests. Organizing a struggle for things that we have not seen, that we do not have use for is more difficult than struggling for things that are embedded into the quotidian, which would directly diminish from our quality of life - in other words, tangible assets.

The project actually started with a boycott call by the Chamber of Architects and pointed to the gradual diminishing of the ecological sites of the region. At this point, could we say that architecture plays the role of making certain laws and decisions more visible?

Yes, this was also the starting point for the *Hope in the Water* project, not just the *naturban*. The ultimate goal of the *Hope in the Water* project was not to establish a shelter on water after an earthquake. The goal was to say to those who find that floating earthquake house image absurd, meaningless, unnecessary or exaggerated, “Does this idea seem absurd to you? Go after the gathering areas in the city, 70% of which have been opened to construction in the last two decades.”

Today, there is an incredible conflict between skyscraper structures rising especially on the route of Canal Istanbul and in regions such as Başakşehir and the countryside.

The Canal Istanbul line and its surroundings are very different from the border we highlight in *naturban*. That region has forest, sea, rural areas, dozens of villages, agricultural production areas and changing natural textures. There are areas along Istanbul’s axis from the North to the South, where you can clearly see the conflict you mentioned, and a much stricter and deep-rooted understanding of protection should be pursued for these areas. Millions of square meters that can be opened to construction are mouth-watering for those who see land speculation as an investment tool. However, for a metropolis like Istanbul, it is necessary to protect the countryside so close to the city, and to continue agricultural production, not only as a romantic panorama, but also as a collaborator to the city. Because they are right next to each other. Maybe 20 years ago this was not a spectacular dream, but in today’s conditions, we should see it as an important value.

While the concerns that the destruction of green areas create heat islands in the city and that the effects of the warming climate will be felt more, we started to see the green areas scattered in the city almost as a showcase. The established practices such as roof gardens or vertical gardening are quite novel in Turkey. What are your ideas on how architecture and design can move forward in this regard?

Behind some of the superficial, as you would call, tokenistic suggestions, are huge constructions, real estate projects with vast underground parking lots; that is, situations where very large areas covered with impermeable surfaces are concealed. The vertical garden may visually present the same green, but it cannot be an alternative to the green space on the ground, as it does not contribute to the layers and functioning of a horizontal garden, the mechanism where rainwater can meet groundwater again. Unless design has the flexibility to transform and evolve with nature, instead of using nature as it sees fit, the solutions that emerge cannot go beyond being a layer of polish.

No matter how many documentaries and publications are made on Istanbul, which is caught between the climate crisis and the reality of speculative rent, and even though the citizens want to raise awareness, at some point, the situation is no longer in our hands. Personally, I always think that infiltration into political spaces and municipalities is an important tool for architects and designers working in this field. What do you think are ways to create a change or at least to experiment? How possible do you think it is for such projects to infiltrate the municipalities and to be implemented?

Although local governments are cumbersome and slow as monolithic bureaucratic organizations, they can accommodate managers and employees at different levels who want to do their jobs well and to perform tasks that can contribute to urban life urgently. Since there is no architectural policy in the country that tries to design the city and the countryside together, the implementation of such projects requires coinciding with decision-makers who are also concerned with a more livable and egalitarian city rather than taking major strategic steps. When we made the *naturban* project in 2009, the local government was formed as an extension of the government, so in a sense, they were not likely to implement such a project against the urbanization policies of the government. Today, perhaps, its effect would have been more widespread.

Creative fields have now started to produce more comprehensive and realistic projects by working in an interdisciplinary manner. Do you think that exchange will become more frequent, such as being able to handle the field of study on different scales, to be able to see things on the large scale and in daily life, and to concentrate on design research? What are your experiences in this regard?

Of our works, *Hope in the Water* has a claim to be interdisciplinary. Within the scope of the 4th Istanbul Design Biennial, we conducted a studio workshop in cooperation with MEF University Department of Architecture and Boğaziçi University Sociology and Civil Engineering departments. At the beginning, everything was very difficult in the studio we run with Ayfer Bartu Candan and Emre Otay. Architecture students saw sociology students as a stumbling block, and sociologists found architects too fast and too bold. The engineers were speaking another language in this hectic environment, completely removed from the two other groups. At the end of the term, sociology students started to defend the master plan prepared by the group from all sides, engineers were well-versed in social issues, the architects were masters of calculations. This study showed us -and hopefully to the students- that we need to put a lot of effort into a true interdisciplinary environment and to accept the change in our position (the position of the architect who knows everything, who can decide everything).

We see that we are more inclined to work on climate change or other social issues, especially the creative industry that has started to focus on these areas. Are you observing such a shift in the new projects that come to you or the issues you are focusing on?

I guess the new projects did not shift to these areas, because in fact we did not make the *Hope in the Water* project, which is about neither nature nor shelter after the earthquake, as commissions. We took on these subjects as individuals who choose to struggle as inhabitants of the city rather than being pessimistic; these projects did not emerge from a design reflex.

Today, the areas you mentioned may have entered the radar of some sectors as they are popular, but we have not yet seen customers coming in with such a direct demand. Of course, some keywords such as sustainability, ecology, recycling have been heard more often by clients, but we do not know yet how much of this is a fad, how much is part of business strategies, and how much is the result of sincere interest.

NATURBAN, SAHA GEZİSİNDEN, 2009, SO? MİMARLIK İZNİYLE
NATURBAN, SITE RESEARCH, 2009, COURTESY OF SO? ARCHITECTURE

NATURBAN, 2009, SO? MİMARLIK İZNİYLE
NATURBAN, 2009, COURTESY OF SO? ARCHITECTURE

Dome 90 / Benedetta Tagliabue

Dome'u incelemek için
QR kodu okutunuz.

TEPTA 30.yıl
AYDINLATMA

Nispetiye Mah. Aytar Cad. No: 24 Kat: 1-2-3 1.Levent - İstanbul / 0212 279 29 03

www.tepta.com

**Daha kapsayıcı
ve adil bir gelecek:
A more inclusive,
more just future:**

**EK BİÇ
YE İÇ**

Bir gün Gezi Parkı’nın da betona dönüşmesi riskine karşı beton alanları geri kazanmanın, bizimle beraber yaşayabilmeleri için başka canlılara yanı başımızda habitat yaratmanın, tüketim odaklı ortamları üretken bostanlara döndürmenin yollarını aramak üzere kurulan EK BİÇ YE İÇ’ten Haro Cümbüşyan’a dünyadaki megapollerin ortak problemlerine bakarak şehirde sağlıklı, keyifli ve sürdürülebilir bir hayat kurmanın mümkün olup olmadığını görmek için merak ettiklerimizi sorduk

We talked with Haro Cümbüşyan from EK BİÇ YE İÇ, which was established against the risk of Gezi Park turning into concrete one day, to create habitats for other creatures to live with us, to turn consumption-oriented environments into productive orchards. Is it possible to establish a healthy, enjoyable and sustainable life in the city?

EK BİÇ YE İÇ TAKSİM GİRİŞİ, FOTOĞRAF YALÇIN YENER
EK BİÇ YE İÇ TAKSİM ENTRANCE, PHOTO YALÇIN YENER

EK BİÇ YE İÇ “Olabiliriz yere! Mükemmel olduğumuz ‘organik’. Elimizden geldiğince sürdürülebilir.” mottosuyla 2015 yılından bu yana kentsel tarım ve permakültür prensipleri doğrultusunda ekip biçiyor ve hem yiyip içiyor hem de yedirip içiriyorsunuz. Bize hikâyenizi, bu yolculuğa çıkmanıza neden olan attığınız ilk tohumdan başlayarak anlatır mısınız?

EK BİÇ YE İÇ’in birden fazla ilham kaynağı var ama bunların başında şüphesiz Gezi geliyor. Gezi “kalkışması” Soros’un, FETÖ’nün veya devletimizin uzaylı düşmanlarının ülke büyüklüğümüzü üzmek için kurduğu sinsice bir plan olabilir, bilemem. Ama o parkta, geleceğimiz için olumlu bir şeyler yapmaya kararlı bir ruhun varlığını birçok kişinin hissettiğini biliyorum. Ben protestoların ilk günlerinde ne yazık ki orada değildim ama benim çocukluğum Gezi Parkı’nda oynayarak geçti. Oradaki bronz kara panterlerin sırtında sayısız hayali zafer kazandım; hatta kan bile döktüm ben o topraklara - kumda oynarken benden birkaç yaş büyük bir çocuğun ittiği boş salıncak dudağımı patlatmıştı 4-5 yaşındayken. Alt dudağımın bir yanı hâlâ hafif tombuldur atılan dikişlerden... Neyse, nostaljinin dozunu kaçırmadan sunu söyleyeyim: Gezi bana ve çevremdeki birçok kişiye bazı temel ihtiyaçlarımızı hatırlattı; şehirde büyümüş bir neslin doğayla ilişki kurmaya olan hasretini gösterdi ve hep beraber daha kapsayıcı, daha adil bir geleceği inşa edebileceğimizin umudunu verdi. Bir gün Gezi Parkı’nın da betona dönüşmesi riskine karşı beton alanları geri kazanmanın, bizimle beraber yaşayabilmeleri için başka canlılara yanı başımızda habitat yaratmanın, tüketim odaklı ortamları üretken bostanlara döndürmenin yollarını aramak için EK BİÇ YE İÇ’i kurduk. Aslında dünyadaki megapollerin ortak problemlerine bakarak şehirde sağlıklı, keyifli ve sürdürülebilir bir hayat kurmanın mümkün olup olmadığını görmek için denemeler yapmak istedik. Bunun için de hayat kalitemizi belki de en çok etkileyen gıda konusundan başladık işe. EK BİÇ gıda üretimi, YE İÇ gıda tüketimi üzerinde çalışırken, üçüncü grubumuz PAYLAŞ da öğrendiklerimizden daha geniş kitlelerin faydalanması için uğraşıyor.

Haro, sizi collectorspace aracılığıyla koleksiyoner kimliğinizle de tanıyoruz. Buradan hareketle hem sizi tanımak adına başka ne alanlarda faaliyet gösterdiğiniz sormak isterim hem de karbon ayak izi kocaman bir alan olan sanat alanıyla ilgili görüşlerinizi dinlemek...

Sanat etkinliklerinin peşinde koşarken yarattığım karbon ayak izinin cezasını ödemek için EK BİÇ YE İÇ projesine girdim diye de düşünebiliriz...

collectorspace kendi koleksiyonumuza odaklanmış bir proje değildi; koleksiyonculuk pratikleri üzerinden nasıl daha sağlıklı, çoksesli ve sürdürülebilir bir sanat ekosistemi kurulabileceğini düşünmek, tartışmak için başlatmıştık o inisiyatifi. Ben çok şey öğrendim o projede çalışırken - en başta, sunumları kurgularken program yöneticimiz Özge Ersoy’la ve danışma kurulumuzda bu konulara benden çok daha uzun süre kafa yormuş sanat profesyonelleriyle yaptığım sohbetlerden ve tabii programa dahil olan sanatçılardan, küratörlerden ve koleksiyonculardan. Sanat koleksiyonculuğu gibi bireysel zevk ve tercihlerle şekillenen, bencilce de-nebilecek bir sahip olma güdüsüyle büyüyen, kapalı kapılar ardında keyfine varılan bir hobinin, nasıl bilinçli bir profesyonellikle yürütülen, yapıcı eleştiriyi açık, toplumun yararına bir etkinlik haline dönüşebileceği sorusu zor olduğu kadar zevkli bir zihin egzersiziydi.

Şu sıralar EK BİÇ YE İÇ dışında, sanatın toplumsal problemlere dikkat çekmesine ve bazen çözüm önermesine olanak sağlamak için çalışan birkaç kurumun yönetim kuruluunda görev alıyorum. Bunlardan biri yerel sanatçıları, küratörleri, sanat yazarlarını ve sanat inisiyatiflerini hem maddi olarak hem de kurduğu uluslararası ağın sağladığı değerle besleyen SAHA Derneği. Bu yıl 10. yaşına giren bu kurum, 100’den fazla üyesinin katkılarını bir araya getirerek yerel sanat ekosistemimizi geliştirme konusunda ciddi bir fark yaratıyor diyebiliriz.

Yönetim kuruluunda olmaktan çok heyecan duyduğum başka bir kurum da Paris bazlı Council. Farklı disiplinlerden uzmanlarla çalışarak, küratörlerinin seçtiği belli temalarda uzun soluklu araştırmalar yapan ve bu araştırmaların sonucunu basılı yayınlar, toplantılar, performanslar veya partner müzelerde sergiler yoluyla kamuyla paylaşan bir kurum. Projelerin zaman içinde gelişmesine olanak tanınması, araştırmaların bir sergi açılış tarihiyle kısıtlı olmaması, konuların bilim, hukuk gibi değişik bakış açılarından ele alınabilmesi ve birbirleriyle temas etme şansı bulamayan kişilerin/kurumların/konuların bu projelerle geleceği bir ağda birbirine bağlanması bana çok cazip geliyor. Güncel projelerden biri *Against Nature* adlı bir kitap dizisi. Farklı ülkelerin hukukunda “doğaya karşı” olarak tanımlanarak suç kabul edilen davranışlar üzerine yürütülen davalarda, bu kavramının temelsiz ve ayrımcı olduğu konusunda hukukçuları -özellikle yargıçları- bilgilendirmek amacıyla çıkarılan ve öncelikle Afrika’da geniş bir coğrafyaya yerel STK’lar yardımıyla dağıtılan bir yayın bu. Council’in projelerinden bir başkası da danışmanlardan biri olarak dahil olduğum AFIELD Fellowship. Burada dünyanın farklı yerlerinden sosyal projelerine destek için başvuran sanatçı, küratör ve aktivistlere bir burs ve benzer deneyimlere sahip danışmanlardan mentorluk desteği yanında uluslararası platformda görünürlük de sağlanıyor. Tabii yaratılan asıl değer bu katılımcıların birbirlerini tanımaları ve birbirlerinden güç ve ilham almaları.

Danışma kuruluunda olduğum bir kurum da bir ayağı İstanbul’da diğeri New York’ta olan, farklı coğrafyalarda ama benzer konularda çalışan sanatçı ve sanat profesyonelleri arasında bağ kurmayı amaçlayan Protocinema. Sabit bir mekânı olmayan, her sergi için o sunuma en uygun ortamı yaratmayı amaç edinen bu kurum, kısıtlı imkânlarla anlamlı işler yapmayı başaran inisiyatiflere iyi bir örnek bence. Geçtiğimiz sene hayata geçen *A Few In Many Places* sergisinde 5 farklı ülkedeki sanatçı, sadece yerel malzemeler kullanarak pandemi kısıtlamaları dahilinde bile açık kalan market, fırın gibi mekânlarda yerleştirmeler yaptılar. Yerelde basılan bir yayın ve sosyal medya yoluyla birbirine bağlanan bu yerleştirmeler, gezegene yayılmış bir grup sergisi niteliğinde, müzelerin ve galerilerin kapalı kaldığı bir ortamda halkı sanatla buluşturdu. Daha az seyahat edeceğimiz bir gelecek için bu ilginç bir denemeydi.

Sanattan beslenmemi sağlayan diğer ilişkilerden biri de MoMA New York’la. MoMA’nın koleksiyonunu geliştirmek ve deneysel yaklaşımlarla halka açmakla sorumlu küratörlerin bilgisine ve vizyonuna hayranım; o yüzden bu kurumun medya ve performans işleri alım komitesinde yer aldığım için kendimi oldukça şanslı hissediyorum. MoMA 2019’un son çeyreğinde \$450M’a mal olan yenilenmiş ve genişletilmiş binasını ziyarete açtı. Bana sorulsa ben duvar yapmaya \$450M harcamazdım - sanatın işi duvar yıkmak benim gözümde. Ama MoMA bu paranın büyük bir kısmını birkaç varlıklı bireyin bağışlarıyla bir araya getirdi ve sonuçta güncel sanatın en iyi şekilde deneyimlenebileceği alanlar yaratarak zenginden aldığını topluma mal etti diye de düşünebiliriz (biraz naïfçe de olsa). Yine de bu ilişkilerin doğurduğu etik soruları kendimize ve bu kararları verenlere sormamız gerekiyor pandemi sonrası (veya pandemiden bağımsız olarak) sanat kurumlarının nasıl çalışmasını istediğimizi düşünürken. Bu yüzden çok uluslu şirketlere etik konusunda danışmanlık veren ve

HARO CÜMBÜŞYAN, FOTOĞRAF PHOTO AYTAÇ PEKDEMİR

EK BİÇ YE İÇ has been cultivating in line with the principles of urban agriculture and permaculture since 2015 with the motto “As local as possible. As ‘organic’ as possible. Sustainable as much as we can. “ and you both plant and harvest as well as feed and drink. Can you tell us your story, starting with the first seed you planted that led you to go on this journey?

There was more than one source of inspiration for EK BİÇ YE İÇ, but I’d say Gezi created the urgency that we needed. The so-called “Gezi uprising” may have been a sinister plan by Soros, FETÖ, or aliens to upset our state elders—that, I wouldn’t know. But I do know that in that park, many people felt the presence of a spirit determined to do something positive for our future. Unfortunately, I was not there during the early—perfectly peaceful—days of the protests; but I spent many days playing in Gezi Park during my childhood. I won countless imaginary victories riding the bronze black panthers there. I even spilled my blood on that land when I was 4-5 years old—a child a few years older pushed an empty swing which hit my face while I was playing in the sandbox. One side of my lower lip is still slightly plumped up because of the stitches... Anyway, let me dial back the level of nostalgia, and say this: Gezi reminded me, and many others around me, of some of our most basic needs; it highlighted the deep yearning of generations of urbanites for a relationship with nature; and it generated hope that, together, we can build a more inclusive, more just future.

Considering the possibility that even Gezi Park may turn to concrete one day, we started EK BİÇ YE İÇ in order to look for ways of reclaiming little pieces of the city to let nature in. We imagined creating new habitats for other living beings to live by our side in symbiosis. We set out to turn idle places into productive urban farms, and offer people an alternative to a purely consumption-centric lifestyle. As our overarching mission, we simply wanted to experiment with ways of creating a healthy, enjoyable, and sustainable life in the city. For this, we first concentrated on food as it probably affects our quality of life the most. So, we formed EK BİÇ [plant & harvest] to work on food production, YE İÇ [eat & drink] to deal with food consumption, and a third group under the same umbrella, PAYLAŞ [share] to build a community around these topics, and share the learnings.

Haro, we also know you as a collector through collectorspace. From this point of view, I would like to ask you what other fields you operate in to get to know you? What are your thoughts about the field of art as an area of huge carbon footprint...

Let’s say, for me, EK BİÇ YE İÇ is a way of paying my dues for the carbon footprint I’ve been creating chasing art events...

collectorspace wasn’t really a project focused on my own collection. We started that initiative to review the role of collectors in establishing a healthy, lively, and sustainable art ecosystem. I learned a lot while working on that project—first and foremost, from the conversations with our program manager Özge Ersoy and the brilliant art professionals on our advisory board, who always generously shared their insights on the needs of the art world.

Of course, every artists, curator, and collector who participated in the program added a new perspective to the story. Collecting can be regarded as a hobby that’s driven by individual tastes and preferences, that grows with an egocentric desire for ownership, and is mainly enjoyed behind closed doors away from the public’s view. How can such a hobby turn into a semi-professional activity that’s open to critical review, and one that creates value to the society? This was a difficult, yet enjoyable mental exercise...

Aside from EK BİÇ YE İÇ, I currently spend some of my time with a few institutions that look to support and interconnect creative/critical thinkers and diverse communities to address social issues through art and activism.

One of those institutions is the SAHA Association based in Istanbul, which supports local artists, curators, art writers, and art initiatives—both financially, and through the visibility provided by the strong international network it has established. By aggregating the contributions from its 100+ members, and distributing the funds judiciously, SAHA has made a serious difference in the healthy development of the local art ecosystem in Turkey over the past 10 years. I’ve joined the Board only recently (so can’t claim much credit for its accomplishments), but I’ve witnessed this journey from the beginning, and look forward to the road ahead in the next 10 years.

Another art organization that I am very excited to be on the Board of is Paris-based Council. Here, the curatorial team works on long term “inquiries” rather than one-shot exhibitions. They collaborate with a wide network of experts from different disciplines and typically with multiple art institutions to conduct the research, and then to share the results with diverse audiences through print publications, assemblies, performances, or exhibitions, as appropriate. The projects are allowed to develop over time; and the research doesn’t end with a single deadline based on an opening date. Plus, the issues are looked at from a variety of

partneri Iordanis Kerenidis ile beraber Amafi Adası'nda *Phenomenon* adlı bir sanat bienali düzenleyen koleksiyoncu Piergiorgio Pepe'nin önyak olduğu, koleksiyonculuk etiğini formalize etme hedefi (/hayali) olan bir grubun çalışmalarına da katılıyorum.

Ben aslında meslek olarak veri bilimcisiyim; şu sıralar sanat ve etik alanlarında yaratılan çıktıların gıda alanında girdi olarak kullanıldığında nasıl örüntüler ortaya çıkacağıyla ilgiliniyorum diyelim...

Günümüzün en büyük problemlerinden biri de şüphesiz data deryasında boğulan insanların pek çok farklı konuda yaşadıkları kafa karışıklıkları. Bunlardan biri de yeme-içme konusu. Hava kalitesinden dolayı artık temiz nefes bile almakta güçlük çektiğimiz İstanbul gibi bir megapolde öncülerinden olduğunuz kentsel tarım modelinde var olan sistemler son derece umutvar görünmekle beraber nasıl işliyor? Dünyamız için sürdürülebilir olan mekânınızda da yazdığı üzere “sağlığımız” açısından da aynı şekilde işleyebiliyor mu? Bugün hakikaten organik ne kalmış olabilir?

Bu anlam kargaşasına biz de katkıda bulunuyor olabiliriz... “Organik” kelimesini biz hep tırnak içine alıyoruz çünkü bu kelimeyi genişletilmiş bir anlamda kullanıyoruz ve buna dikkat çekmek istiyoruz. “Organik” bizim için organik sertifikalı veya o prensiplerle üretilmiş demek. Önce şunu ifade edeyim: Bence sertifika önemli; o bir garanti belgesi, üretimde minimum standartlara uyulduğunu belgeliyor. Bu minimum standartlar tam doğru seviyede olmayabilir, örneğin bence tavuk konusunda yeterli değil ama yine de o sertifikaya sahip olmayan üretime göre içimizi biraz olsun rahat ettirecek bir yerde. Organik tavuk yemenin ne kadar etik olduğu tartışılabilir ama organik sertifikası olmayı yemenin tartışma götürceğini pek sanmıyorum o tavukların hangi şartlarda yaşadığını bildikten sonra...

Bize sertifikaya ne kadar güvenebiliriz ki gibi sorular da geliyor. Tabii bir ürünün 100% arkasında durabilmek için onu kendimizin üretmiş olması gerekiyor. Ama organik üreticilerin, işlerini ciddiye alan kişiler tarafından düzenli olarak denetlendiğini biliyoruz. Burada sahtekârlık yapanlar olamaz mı? Bunun cevabını hepimiz biliyoruz. Ama bunlar göreceli olarak küçük oranlardır; yani düzenli olarak organik sertifikalı ürün tüketenler yediklerinin çoğunluğunun standartlara uygun olduğunu varsayabilir. Bu da uzun dönemde sağlığımız açısından önemli bir fark yaratmaya yeterlidir diye düşünüyorum.

Ama ne yazık ki bizim problemimiz bu kadar basit değil... Biz EK BİÇ YE İÇ'te kullandığımız ürünlerin hem yerel hem organik hem de sürdürülebilir yöntemlerle üretilmiş olmasını arzuluyoruz. Bunlar bazen birbirleriyle gelişen istekler - yerel, organik olmayabiliyor; organik, sürdürülebilir olmayabiliyor. Bizim sağlığımız bilinçli tercihler yapmak üzerine; gıdamızın nereden geldiğini, nasıl üretildiğini sorgulayıp, artılarını/eksilerini değerlendirdikten sonra karar vermemiz gerektiğini savunuyoruz. Az önce sertifika önemli dedim ama onun da problemleri var. Küçük giftçi için sertifika almak zor ve masraflı. Bir tarlanın komşularından birinde ilaç kullanılıyorsa sertifika almak mümkün değil. Bu durumda ancak büyük yatırımcılar tarlaları toplayarak organik tarım yapabiliyor; bu sosyal açıdan bızce sakıncalı... Ayrıca organik tarım da monokültür yaratabiliyor.

Bizim aradığımız GDO'lu tohum, insan sağlığına veya çevreye uzun vadede zararlı olabilecek kimyasal gübreler, kimyasal pestisitler, kimyasal koruyucular kullanmadan, bize en yakın bölgede, biyolojik, sosyal ve finansal açıdan sürdürülebilir şekilde üretilmiş temiz ürünler. Kendi bostanlarımızda (finansal sürdürülebilirlik dışında) kriterlerimizi tatmin edebiliyoruz ama tabii üretimimiz mutfak ihtiyaçlarımızın sadece küçük bir bölümünü karşılayabiliyor. Geri kalan malzemelerimiz ya organik sertifikalı ya da şahsen tanıdığımız ve bizim prensiplerimizle üretim yaptığına inandığımız yerel küçük üreticilerden. Bu ayrımları da ürün açıklamalarında biraz tekrar yaratsa da doğru şekilde ifade etmeye çalışıyoruz.

Dev küresel ağlar dünyasında Arjantin'den gelen meyveleri Türkiye'de yayılebildiğimiz bir gerçeklikte Gümüşsuyu'nda yetişen ve neredeyse yetiştığı yerden birkaç adım uzaklıkta insanların midesine girebilen yiyeceklerin olabileceğini bilmek bile iyi geliyor. Bu konuda insanların bilinçlendirmek adına neler yapıyorsunuz?

Yerel üretim bizim için çok değerli ve bu sadece karbon ayak izi yüzünden değil. Tabii ki o gün, hatta o anda hasat edilmiş bir ürünü mutfağımızda kullanabilmek tazelik açısından tamamen farklı bir boyut. Bunun ötesinde mutfak ekibimizin her gün o bitkilerin yetiştığı alanın önünden geçmesi; tohumdan fideye, fideden olgun bitkiye ulaşana kadar ne kadar zaman ve emek gerektiğini görmesi, o ürüne karşı tavrını da değiştiriyor diye düşünüyorum. Atrığı azaltmak için bence etkili bir yöntem... Bu misafirlerimiz için de geçerli - uzun zaman-dır mekânımızda kimseyi konuk edemiyor olsak da. Yediklerinin marketten salt para karşılığı satın alınan bir şey olmadığı bilincini yerleştirmenin daha iyi bir yolu mu ben düşünmiyorum bu ürünleri oturdıkları masanın hemen yanı başında yetiştirmekten.

Ekolojik tasarım son dönemlerde çok fazla konuşulan konulardan biri oldu. Siz hem ürünleri yetiştirmek üzere hem de diğer düzenlerinizde eminim özel tasarımlara ihtiyaç duyuyorsunuz. Bunlar ne olabiliyor ve kimlerle çalışıyorsunuz?

EK BİÇ YE İÇ'in ilk tohumları 6 yıl önce İstanbul Tasarım Bienali'nde yeşermiştii diyebilirim. İngiltere bazlı tasarımcı/sanatçı kolektifi Something&Son'la beraber çalışarak Galata Rum İlkokulu'nun avlusuna bir *EK BİÇ KÜTÜPHANESİ* yerleştirmiştik. Altı katlı strüktürün raflarında kitaplar yerine bienal ziyaretçileri tarafından ekilen tohumlar ve bitki/üretici çiftinin künye bilgileri bulunuyordu. Sergi sonunda hasada hazır bitkilerle çorba ve salata yapıp yine ziyaretçilerle paylaştık. Bu süreçte çocuklar ve gençlerle de bol bol atölye çalışmaları yaptık - birçok açıdan besleyici bir döngü oldu. Bu seneki Tasarım Bienali için Portekiz bazlı mimarlık atölyesi SKREL'in tasarladığı Çimlendirici adlı mikrofilit yetiştirme ünitesinin bir örneği de şu anda bizim Kurtuluş'taki mekânımızda teşhirde ve kullanımda.

Bizim amacımız, insanın üretim sürecinin dışında bırakılmadığı, salt bir tüketici rolü yüklenmediği sistemler geliştirmek. Bunların doğru tasarlanması çok önemli çünkü döngüdeki tüm canlılar için kabul edilir bir ortam yaratmak gerekiyor. Ekibimizde tasarımcı, mü-

fields of study, including science and law. One of the ongoing projects is a biannual arts and human rights magazine called *The Against Nature Journal*. It brings together authors and readers from law, activism, social sciences, and the arts to foster dialogue on sexual and reproductive rights, and specifically, to raise awareness on “crime against nature” laws and their legacies among legal practitioners with a renewed outlook on nature. The first book in the series is available for browsing at EK BİÇ YE İÇ, and the second is on its way... Another example of Council's projects is the AFIELD Fellowship where I'm involved in as one of the Advisors. Here, artists and cultural practitioners developing social initiatives are selected to join the community of Fellows, which entitles them financial and mentorship support. Of course, the main benefit is being part of a growing translocal network of social initiatives that gain strength and inspiration from each other.

Another institution I'm a proud cheerleader of is Protocinema which is based in New York & Istanbul (but is active in many more places.) It aims to take artistic or curatorial projects to localities where they may have a particular relevance, and to establish dialogue between places with common issues. Similar to Council, Protocinema also doesn't have a fixed exhibition space—instead, it finds the most appropriate site for each exhibition. In my mind, Protocinema is a good example of an initiative that creates meaningful outputs while consuming limited resources—this is a major goal for EK BİÇ YE İÇ, as well. For a recent exhibition called *A Few In Many Places*, artists in 5 different countries made interventions in local shops, such as grocery stores and bakeries, that'd remain open even under lockdown conditions during the pandemic. They only used local materials, and no shipping. Connected together via a zine (printed locally) plus social media, these individual installations acted as a group show spread across the planet, and brought art to the public when it was utterly deprived. It was also an interesting experiment for a future with less travel...

At the other end of the scale, there's MoMA New York that provides me with continuing education on art. My time commitment there is minimal, especially now that I can only visit the museum virtually, but the space it fills in my mind is disproportionately large... I've utmost admiration for the vision of MoMA's curators, and the rigor with which they carry the heavy responsibility of developing that vast collection in all the right directions, as well as the challenge of bringing it to the public without playing it too safe. Having a particular interest in media art for the past 20 years, it's an enormous privilege for me to sit on the Acquisition Committee of Media and Performance, and listen to well-researched and contextualized presentations on the past and future of the field. However, I also can't stop thinking that \$450M was spent on the renovation and expansion of MoMA's building that reopened half a year (or less) before the pandemic hit. Frankly, if I were asked, I wouldn't have spent \$450M on building walls—art's role is to tear down walls... Of course, it's true that MoMA raised a large portion of this money from a few wealthy individuals, and created spaces for the public to experience contemporary art in ideal conditions. So, we may consider (maybe with a little leap of faith) that this is a case of taking from the rich, and giving it to society. Still, we need to think about the ethical issues surrounding this kind of relationships when we consider how we'd want art institutions to function post the pandemic (or regardless.) Hence, I also participate in a workgroup initiated by ethics consultant and collector Piergiorgio Pepe with the mission (/dream) of formalizing the ethics of collecting.

I am actually a data scientist by profession; let's say I am currently interested in the patterns that may emerge when outputs from art and ethics are used as inputs in the politics of food.

One of the biggest problems of today is undoubtedly the confused people who drown in endless data. One of the most popular topic/issue is food and beverage. Although the systems that exist in the urban agriculture model -that you are one of the pioneers- of a megalopolis like Istanbul, where we have difficulty even to breathe because of the air quality, how do they work? Could it work in the same way in terms of “our health”, as it is written in your restaurant, which is sustainable for our world? What could really be organic today?

We unwittingly may be contributing to this confusion... We put “organic” in quotation marks because we're aware that it has become a hollowed-out word. What we'd like to express is the original idea what the word organic stands for. So for us, “organic” is more than a certificate, it's the understanding that producers have adhered to certain principles of production. Having said that, let me emphasize that we believe certification is important. Certified organic guarantees that minimum standards of production are complied with. In some cases, these minimum standards may not be at the right level; for instance, in the case of chickens. However, certified organic chickens are still a much better choice than the alternatives. Whether consuming certified organic chicken is ethical or not can be argued, but there's no argument to be made about consuming non-organic chickens once you know about their miserable living conditions...

Sometimes we get asked whether one can have trust in the certificate. Of course, we can only stand behind a product 100% when we produce it ourselves. But we know that organic producers are regularly visited by inspectors who take their responsibility seriously. Can we be sure that there are no cheaters? We all know the answer to that. But whatever intentional or unintentional irregularities there might be, I believe, those apply to a relatively small percentage of goods sold in organic markets. Those who regularly consume organic certified products may comfortably assume that most of their food meets the required standards. And that should be sufficient to make a significant difference in our health in the long term.

Unfortunately, our mission is not that simple... In EK BİÇ YE İÇ, we set a goal for ourselves to use products that're local, “organic,” and produced using sustainable methods. These are sometimes conflicting goals—local may not be organic; organic may not be sustainable, etc. Our message is about making informed choices. Our proposition is that we should question where our food comes from, and how it's produced; and make our decision after evaluating all the pros and cons. I just said certification is important, but it also creates problems: For the small farmer, it's difficult and costly to go through the certification process. It may not be possible to get the certificate if chemical pesticides are being used in a nearby field. This may disproportionately favor large agribusinesses in getting into organic farming since only they possess sufficient capital to purchase large swaths of land. This doesn't seem that socially desirable to us... Moreover, we see that organic farming can also create monocultures—again something we rather avoid.

In our kitchen, we want to use local produce grown sustainably without GMO seeds, chemical fertilizers, chemical pesticides, and chemical preservatives that, in the long run, may be harmful to our health or to the environment. This doesn't seem an unreasonable or unrealistic goal. We can satisfy our criteria (except the financial sustainability aspect) in our own gardens, but our production can only meet a small portion of our needs. The rest of our

AKMERKEZ TERASTA TARIM ALANINDA
GÖNÜLLÜ ÇALIŞMASI, FOTOĞRAF: ZEYNEP FIRAT
VOLUNTEER WORK IN THE TERRACE OF
AKMERKEZ, PHOTO: ZEYNEP FIRAT

AKMERKEZ TERASTA TARIM ALANINDA
AYÇİÇEKLERİ, PLAZA ARKAPLANI İLE
FOTOĞRAF FRANCISCO LILLO SALAZAR
SUNFLOWERS IN THE TERRACE OF
AKMERKEZ WITH A VIEW OF PLAZA,
PHOTO FRANCISCO LILLO SALAZAR

hendis, biyolog, sosyolog, ziraatçı, sanatçı gibi konuyu farklı bakış açılarından değerlendirebilecek kişilerin bulunması bizim için büyük şans, aynı zamanda da bir zorunluluk aslında. Sürekli yeni teknolojileri, teknikleri, materyalleri takip ediyor ve uygulamalarımızda deniyoruz. Yeni teknolojiler çok heyecan verici olabiliyor ama bunların nasıl kullanılacağı kritik; aynı teknoloji iyiye de kötüye de kullanılabilir ve her iki yönde büyük etkiler yaratabilir - bunların örneklerini yakın tarihte ve günümüzde bolca görebiliyoruz. Hatta teknoloji iyi niyetle kullanılıp kötü sonuçlar da doğurabilir; o yüzden dikkatli ilerlemekte fayda var. Bizim durumumuz yine bilinçli tercihler yapmaktan yana; elimizdeki çözümün artılarını ve eksilerini objektif şekilde tarttıktan sonra karar vermeye özen gösteriyoruz. Yapıcı eleştiri burada çok değerli; tasarımlarımızı bu konularla ilgilenenlerle beraber geliştirmek herkes için daha iyi sonuçlar çıkaracaktır ortaya.

Ekipteki genç ve yetenekli tasarımcımız, Bilgi Üniversitesi Endüstri Ürünleri Tasarımı bölümünde Avşar Gürpınar'ın yanında yetişmiş olan Mete Godollar. Ama gönüllü olarak bizimle çalışan mimar ve tasarımcılardan da çok besleniyoruz. Hatta tasarım bölümü öğrencilerinin projeleri de bize ilham kaynağı oluyor.

Genel olarak bizim tasarımlarımız (iyi) fikirlerin sınır tanımadığı ama üretimin mümkün olduğunca yerelde yapılması gerektiği inancına dayalı. Bütün ürünlerimizi dünyanın hemen hemen her yerinde standart olarak temin edilebilecek malzemelerden yola çıkarak tasarlıyoruz; böylece dosyaları elektronik ortamda paylaştıktan sonra kargoyla fiziksel bir şey yollama zorunluluğundan kurtulmayı amaçlıyoruz. Strüktürlerimiz yine standart CNC makinelerinde en az atık çıkarak kesilecek ve çoğu zaman vida gibi metal parça bile gerektirmeden birbirine geçmeli şekilde birleşecek bir yapıya sahip oluyor. Modüler yaklaşıma önem veriyoruz çünkü ürettiğimiz bir parçanın birden fazla kullanım olanağı tanımısını verimliliği ve sürdürülebilirliği artırıcı bir avantaj olarak görüyoruz. Tabii basit yapı taşlarından oluşmuş gayet karmaşık sistemler doğada da sık karşılaştığımız tasarımlar - biyotaklit bize birçok yeni fırsat sunan bir araştırma alanı.

Permakültüre olan ilgiyi ülke bazında ve global ölçekte nasıl değerlendiriyorsunuz?
Keşke herkes permakültür eğitimi alsan... Ekolojik tasarım konusunda permakültür bizim için çok önemli bir yol gösterici. Etliğini benimsediğimiz ve prensiplerini doğru bulduğumuz gibi önerdiği tekniklerin de şehir ortamına uygun olanlarını her fırsatta uyguluyoruz. Şu anda Bilgi Üniversitesi Gastronomi Bölümü 2. sınıf öğrencilerine Şefler İçin Kentsel Tarım adlı bir seçmeli ders eğitimi veriyoruz Akmerkez'in desteği ve ev sahipliğinde. Amacımız geleceğin şeflerinin permakültürün hem teorisi hem de pratiği hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak çünkü hepimizin iyi gıdaya ulaşabilmesi ve bunu talep etmesi için onların öncülüğü çok önemli. 12 hafta boyunca her Cuma 2 saatlik bir çevrimiçi sunumdan sonra Akmerkez'deki Teras Bostanımızda yine 2 saat boyunca öğrencilerle beraber farklı tekniklerin uygulamasını yapıyoruz. Gerçi henüz 4. haftayı tamamladık ama söylemem gerekiyor ki öğrencilerin ilgisi ve hevesi bana gelecek hakkında umut veriyor.

Permakültürün en temel öğretisi doğaya karşı değil doğayla beraber çalışma fikri. İnsan on binlerce yıldır doğayla mücadele etmiş ve belki son 200 yıldır da bu mücadeleyi kazandığını düşünmüş. Ancak şimdi doğaya karşı kazanmanın kazanmak olmadığını anlayabiliyoruz. Ayrıca bu mücadelede boşa ne kadar emek harcadığımızı...

Bugün şehir planlamacıları 18. yüzyılda inşa edilen tüm kent teorilerin çöktüğünü ve bugün şehrin doğadan ayrı düşünülemez bir yer olduğunu ve artık şehirlerin bu doğrultuda yapılanmaları gerektiğini söylüyorlar. Biz kendi ülkemizde hâlâ ironik bir şekilde betonlaşmaya ve doğayı yok etmeye devam ediyoruz. Bu tıpkı tarımcılıkta ve hayvancılıkta uygulanan başka metotlar gibi etik olmayan nedenlerle bu şekilde devam ediyor. Doğal su kaynaklarının tükenme noktasına doğru gittiğini dünya nüfusunun çoğu ciddiye almazken ve dünya kaynaklarını yöneten iktidar sahipleri bu durumu umursamazken bizim yapacağımız en anlamlı şeyler neler olabilir?

Bence iktidar sahiplerinin genelde tek amacı vardır o da iktidarı sonsuza kadar ellerinde tutmaktır (ve ilginç bir şekilde bunu yapabileceklerine inanırlar.) O yüzden bunu tehdit edecek her konuya karşı duyarlıdırlar. Tabii Almanya çatılara güneş panelleri yerleştirmekte, Fransa ve Kanada yeni yapılan binalara yeşil çatı zorunluluğu getirmekte diğer devletlerden daha erken davranmış olabilir ama dünyanın farklı köşelerinden benzer olumlu haberler sürekli alıyoruz artık. Geçenlerde okuduğum bir yazıda Singapur'un 42,000 hanelik bir ekolojik akıllı şehir planladığından bahsediliyordu. Singapur tropikal bir iklimde bulunduğu için evlerde ve işyerlerinde havalandırmaya çok enerji harcanıyor; bunu azaltabilmek için yeni şehirde merkezi bir soğuk su dolaşım sistemi tasarlanıyor. Çin'de de buna benzer çok sayıda yenilikçi girişim var devlet tarafından planlanan veya desteklenen. Ülkemiz iktidarının da bu konuya önem verdiğinden emin olabiliriz. Ne yazık ki bilim insanlarının uyarılarına karşı yapılmasında ısrar edilen İstanbul Havalimanı ve Kanal İstanbul gibi akıllara durgunluk veren projeler, devletin uzun dönem ekolojik stratejisine gölge düşürüyor. (İktidarda birilerinin permakültür tasarım kursu almasının iyi olabileceğini düşünüyorum bazen haddimi aşarak...) Bu arada birkaç devletin savaş teknolojilerine ayırdığı bütçenin bir kısmı doğayla barışa aktarılsa dünyadaki tüm canlıların refah seviyesi ciddi anlamda yükselir. Belki permakültür tasarım kursu bu konuda da yardımcı olabilir... EK BİÇ YE İÇ projesine Taksim Meydanı'nın köşesinde girişmemizin nedenlerinden biri de şehrin en merkez noktasının tarım yapmak için belki de en elverişsiz yer gibi durmasıydı. Burada bir şeyler yetiştirilebiliyorsa şehirde her yerde yetiştirilebilir demek istedik. Biz rant getiren alanların tarıma ayrılmasını anlıyoruz; o yüzden stratejimiz atıl alanları kullanmak. Şehirde de aslında bol miktarda atıl alan var ama bunlar genelde yatay değil dikey alanlar. O yüzden dikey tarım teknolojilerini permakültür prensiplerine bağlı kalarak geliştirmeye ve en beklenmedik, en tüketim odaklı yerleri bile üretken, farklı canlıların insanla beraber simbiyotik bir ilişki içinde yaşayabildiği alanlara dönüştürmeyi hedef aldık. Tabii Taksim'deki arka bahçemiz de bizim

EK BİÇ YE İÇ'İN KURTULUŞ TAKİ MEKÂNINDA CAMILA ROCHA'NIN BİTKİ YERLEŞTİRMESİ, FOTOĞRAF: ZEYNEP FIRAT
CAMILA ROCHA'S PLANT INSTALLATION IN EK BİÇ YE İÇ'S SPACE IN KURTULUŞ, PHOTO: ZEYNEP FIRAT

YE İÇ SICAK KASE, FOTOĞRAF: ZEYNEP FIRAT
YE İÇ HOT BOWL, PHOTO: ZEYNEP FIRAT

EK BİÇ YE İÇ'İN EKMEK USTASI KEMAL ÇAYAN'IN EKŞİ MAYALI EKMEĞİ, FOTOĞRAF: ZEYNEP FIRAT
SOURDOUGH BREAD BY THE BREAD MASTER OF EK BİÇ YE İÇ KEMAL ÇAYAN, PHOTO: ZEYNEP FIRAT

ingredients are either certified organic or from local small farmers who we know personally, and trust that their farming practices are in line with our principles. At the expense of creating some repetition in our labels, we try to accurately reflect these distinctions in our source material as we want our customers to get used to asking about those details.

In the world of gianet global networks, we eat fruits from Argentina in Turkey. But we can eat the food that is grown in Gümüşsuyu too. What are you doing to raise awareness on this issue?

Local production is important to us, and not just because of the carbon footprint. Clearly, being able to use a product in our kitchen moments after it's harvested brings a completely different perspective to the idea of freshness. Beyond that, we try to design our spaces such that our kitchen staff walks several times a day by the area where we grow our plants. Seeing how much time and effort it takes to grow a simple lettuce from seed to seedling, and from seedling to mature plant probably affects one's attitude towards that product. It may be the most effective method for reducing waste... This also applies to our customers (whom we hope to welcome back to our spaces as soon as it'll be safe to do so.) I cannot think of a better way than seeing the plants grow right next to my lunch in order to realize that what I'm eating is not simply a thing that can be bought in the market for a few lira.

Ecological design has become one of the most talked topics recently. I am sure you need special designs both for growing products and for your other layouts. What can these be and who are you working with?

The first seeds of EK BİÇ YE İÇ germinated 6 years ago at the Istanbul Design Biennial. Working with the UK-based designer/artist-collective Something & Son, we installed the EK BİÇ LIBRARY in the courtyard of the Galata Greek School. Instead of books, the shelves of the six-storey structure contained pots with seeds sown by the biennial visitors, and library cards with information on the plant-grower couple. At the end of the exhibition, we made soup and salads with the greens and herbs that were ready for harvest, and shared a simple meal with our visitors. Throughout the Biennial, we also did many workshops with school children of all ages—it was a nurturing experience in many ways. A sprouting unit called *Germinator*, designed by the Portugal-based architecture collective SKREI for this year's Istanbul Design Biennial, is currently on display (and in use) in our venue in Kurtuluş.

Our goal is to develop systems where humans are not excluded from the production process and relegated to being mere consumers. These systems have to be designed with care as it's necessary to create acceptable conditions for all living beings in those environments. We consider ourselves fortunate for having a team with diverse backgrounds—designer, engineer, biologist, sociologist, farmer, chef, artist—who can evaluate the requirements for those systems from different perspectives; but the reality is that a multidisciplinary approach is not a luxury, it's actually a necessity for such projects. We constantly pursue new technologies, techniques, and materials; and experiment with them in our applications. New technologies can be very exciting, but how they're applied is critical. The same technology can be used for good or for evil, and it can have huge effects in either direction—examples of which we can see in recent history in abundance. Technology can also be used with the best of intentions, and still have quite unfavorable results. Therefore, it's best to proceed with caution. In our product development, we try to make educated decisions to the best of our abilities, considering the potential consequences of our solutions. Constructive criticism and input from our followers (and critics) is invaluable here; developing our designs together with those who share our interests and goals would bring about the best outcomes.

The young and talented designer in our team is Mete Godollar, who trained under Avşar Gürpınar in the Department of Industrial Design at Bilgi University. But we also get quite a bit of support from designers and architects who lend us a hand *pro bono*. Occasionally, we get invited to judge school projects of design students, and those are also a good source of inspiration for us...

In general, our designs are based on the belief that (good) ideas know no boundaries, but production should happen locally. We design all our products from standard materials that can be sourced pretty much anywhere in the world. Once the design files are shared electronically, there should be no physical materials to ship. Our structures are cut in standard CNC machines with minimum waste, and often don't even need metal parts, like screws or brackets, as we prefer using interlocking mechanisms to hold the pieces together. We like modular design as we need our structures to be scalable, and we want the components to have multiple uses to reduce waste and increase efficiency. In nature, we frequently encounter highly complex systems made of simple building blocks—biomimicking is a fascinating research area that offers us many new opportunities.

How do you evaluate the interest in permaculture on a national and global scale?

I wish everyone could take part in a permaculture design course... Permaculture is a wonderful guide for us at EK BİÇ YE İÇ when thinking about ecological design. We agree with its ethics, and support its principles; and of course, we apply all the techniques it proposes that are suitable for the urban environment at every opportunity. Currently, we're offering an elective course to 2nd year gastronomy students at Bilgi University called *Urban Farming for Chefs* supported and hosted by Akmerkez. Our main goal is to make sure that future chefs have a good understanding of both the theory and the practice of permaculture—after all, their leadership is essential for all of us to get access to good food. Every Friday for 12 weeks, we're conducting a 2-hour online lesson followed by another 2-hour hands-on training session at our Terrace Farm in Akmerkez, where the students get to practice the different permaculture techniques. It's still relatively early in the course as we just completed our 5th week, but I've to say that I'm very impressed by the interest and enthusiasm the students are showing towards the concepts—this really gives me hope for the future.

için önemliydi çünkü Taksim Meydanı'nın gri görüntüsünden yorulanlara, yeşile ulaşmanın biraz bilgi ve biraz gayretle mümkün olduğu mesajını en net şekilde bahçedeki uygulamalarla verebileceğimizi biliyorduk. Elimizden geldiğince örnekleri çoğaltmaya ve şehirde gıdamızı üretirken öğrendiklerimizi ilgilenenlerle paylaşmaya çalışıyoruz. Ama İstanbul'da sağlıklı, keyifli ve sürdürülebilir bir hayat hayal edebilmemiz için yeterince insanın bu ihtimalden haberdar olması, bunu başarabileceğimize inanması ve bu konuda birey olarak kendisine düşeni yapması gerekiyor. İşin güzel tarafı yapılması gerekenler insanı dinlendiren, rahatlatan, sağlıklı yapan şeyler. İstanbul gibi kalabalık bir şehirde ufak bir yüzdenin bile balkonunda, arka bahçesinde, pencere önünde ekip biçmeye başlaması, daha az atık çıkarması, yiyeceklerinin nereden geldiğini, nasıl üretildiğini sorgulaması ve yerel, organik ürünleri tercih etmesi şehrin ekolojisi üzerinde ciddi bir fark yaratacaktır.

Bir röportajınızda “ya hep ya hiç” anlayışına kapılmadan demişsiniz, burası çok önemli çünkü bu zihniyet aslında biraz da geri tutuyor insanları. Bir yeme-içme merkezi olarak geri dönüşüm adına yaptıklarınızı merak ediyorum.

Hangi bağlamda söylemiştim acaba? Ama farketmez, sık sık bahsettiğim bir konu. Biraz farklı bir yönden giriş yapacağım: Son zamanlarda birçok sorunun cevabı iki seçeneğe indirgenir oldu. Evet/Hayır, Siyah/Beyaz, 0/1, O İttifak/Şu İttifak gibi... Aritmetikle çözülecek veya gözleme dayalı sorular için Doğru/Yanlış seçenekleri genelde uygundur - sorunun cevabını hesaplayabiliriz veya gözlemleyebiliriz ve buna dayanarak net bir cevap veririz. Ama bir konuda görüş veya tercihimiz sorulduğunda cevap bir olasılık dağılımından gelir. Özellikle konu karmaşık ve bizim için önemliyse iki seçenek bizi tam olarak tatmin etmeyebilir. Birini seçeriz ama tam olarak hemfikir olmadığımız noktaları belirtmek isteriz. (İlk işimde bana “*Yes, but...*” lakabı takılmıştı çünkü fikrim sorulduğunda hep cevabımın niye doğru olmaya bileceğini de söyleme ihtiyacı duyuyordum.) İnsanlar şu günlerde birçok konuda iki kampa ayrılmış durumdalar. Amerika'daki iki partili seçim sistemi, Türkiye'deki ittifaklar, İsviçre'deki referandumlarla yürüyen doğrudan demokrasi düzeni insanları bir düşünceyi 100% doğru, karşıtını da 100% yanlış gibi görmeye zorluyor. Ve tabii böyle seçimler, çoğunluğun kendinde, tamamen haksız gördüğü azınlığı ezme hakkı görmesiyle son buluyor - aradaki oy farkı ne kadar küçük olursa olsun. Ne yazık ki birçok ülkede demokrasi adıyla anılan sistem çoğunluğun zulmü haline gelmiş durumda; oysa demokrasinin amacı çok sesliliği sağlamak, tüm azınlıkların haklarını korumak. Şunu kabul etmek gerekiyor, herkesi her an aynı ölçüde memnun etmek mümkün olmayabilir çünkü grupların birbirlerine zıt talepleri olabilir. Daha çok oy alan tarafın orantılı olarak daha fazla söz hakkına sahip olması normal ama bu kazanan her şeyi alır demek olmamalı. Çok sesliliğe değer veren bir sistemde pazarlığa oturulur, tavizler verilir ve uzlaşma sağlanır. Belki karar vermek daha uzun zaman alır ama hızlı kararlar doğru karar arasında çok büyük fark vardır - doğru olmayan kararları hızlı verebilmek büyük bir başarı veya avantaj sayılamaz.

Böyle çok uzun bir varyanttan soruya geri dönüyorum: EK BİÇ YE İÇ'te bizim de sürekli tavizler vermemiz gerekiyor. Ama zaten başından beri bunun böyle olacağını biliyorduk. “Ya hep ya hiç” deseydik bu konuları tartışır ama hiçbir şey yapmaya kalkmazdık. Büyük şehirlerdeki betona gömülmüş hayattan şikâyet etmekten ve şikâyet dinlemekten biraz yorulmuş bir grup, bunun yerine farklı alternatifler denemenin ve öneriler getirmenin zamanı olduğuna karar verdik Gezi'den sonra. Gıda sektörünün ne kadar atık yarattığı sır değil ama bunun ne kadar önüne geçilebileceği konusunda fikir yürütmek için bazı çözümleri zorlamış olmak

The most basic teaching of permaculture is the idea of working with nature, not against it. Humankind has struggled with nature for tens of thousands of years, and maybe in the last 200, thought it had won this struggle. Only now we realize that winning against nature is not really winning. Plus, how much effort we've wasted in this struggle...

Today, city planners say that all city theories built in the 18th century collapsed and today the city is a place that cannot be considered separate from nature. So, cities should be structured in this direction. In our own country, we are still ironically continuing to concrete and destroy nature. This continues for unethical reasons, just like other methods in agriculture and animal husbandry. While most of the world's population does not take seriously that natural water resources are heading to the point of depletion and the rulers who manage the world's resources do not care about this situation, what could be the most meaningful things we can do?

I think those in power usually have a singular goal—to hold on to power forever (and strangely, they believe they can.) So, I'd assume that they do worry about any issue that may threaten their power—including the cost of environmental disasters. Germany may have started installing solar roofs decades ago, and France and Canada may have acted a bit earlier than others in requiring green roofs on new construction; but we're constantly hearing about similar positive news from all corners of the world. I recently read an article about Singapore planning a 42,000 home eco/smart city. Since Singapore is in a tropical climate, people spend a large amount of energy on air-conditioning. To reduce this need, the planners are designing a central cold-water circulation system throughout this new city. There are many similarly ambitious and innovative initiatives in China, planned or at least supported by the state. I trust that our government also cares about reducing our dependence on fossil fuels and protecting the environment. Unfortunately, ignoring the warnings from the scientific community, and insisting on mind-boggling projects like the Istanbul Airport and Kanal Istanbul, raise serious questions on its long-term strategy on ecology. In my humble opinion, it might be good for someone in the administration to take a permaculture design course (PDC). By the way, if a few offenders shift a portion of their so-called “defense” budget that they allocate to developing war technologies to making peace with nature, the quality of life of all living beings in the world would increase significantly. Perhaps a PDC could help in this regard, as well...

A reason why we started the EK BİÇ YE İÇ project at the corner of Taksim Square, the *de facto* center of the city, was that it seemed maybe the most unlikely and inhospitable place for growing our food. We thought, if we can grow something here using permaculture principles, we can grow it anywhere in the city. We understand that land is an extremely scarce and valuable asset in the city, and it's difficult to convince landowners to devote it to farming. That's why our strategy is to concentrate on idle areas that don't have much commercial value. In fact, there're lots of idle spaces in the city—but those are generally vertical spaces, and not horizontal. And a good portion of those are indoors—think corridors in office buildings... So, we set out to develop vertical farming technologies to transform even the most unexpected and consumption-centric places into productive urban farms. We're always trying to apply permaculture principles in creating ecosystems where multiple species can thrive in a symbiotic relationship with humans. Our back garden in Taksim was also an important consideration for us because we knew that transforming it into a green place would be most impactful in conveying our message that, with a little effort and a bit of know-how, it's quite possible to

AKMERKEZ TERASTA TARIM ALANINDA ŞEF EKİN DOĞRUSÖZ HASAT YAPARKEN, FOTOĞRAF: ZEYNEP FIRAT
CHEF EKİN DOĞRUSÖZ HARVESTING IN THE GREENHOUSE PLACED IN THE TERRACE OF AKMERKEZ, PHOTO: ZEYNEP FIRAT

AKMERKEZ TERASTA TARIM SERA
ALANINDA HIDROPONİK SİSTEM BAKIMI
AQUAPONIC SYSTEM CARE IN THE GREENHOUSE
PLACED IN THE TERRACE OF AKMERKEZ

BEBEK'TE ÖZEL VİLLANIN BAHÇESİNE
YÜKSELTİLMİŞ YATAK KURULUMU
SETUP OF THE HEIGHTENED BED IN THE
YARD OF A PRIVATE VILLA IN BEBEK

gerektiyor. Restoranda hijyenden ve sunulan ürünlerin tazeliğinden taviz veremeyiz; bu kırımızı çizgiyi koruyarak tek kullanımlık temizlik ve paket malzemelerinin, plastik girdilerin, suyun ve yenilenebilir olmayan enerji kaynaklarının daha az kullanılmasını nasıl sağlayabiliriz? Tabii bu soruya cevap ararken maliyetlere de dikkat etmemiz gerekiyor çünkü sağlıklı yemeği olabildiğince geniş bir kitleye ulaşılabilir kılmak istiyoruz. Son beş yıldır birçok şey denedik; minik başarılarımız, büyük hayal kırıklıklarımız oldu. Denemeye devam ediyoruz ve öğrendiklerimizi atölyelerde paylaşıyoruz ama pandemi gündemi oldukça değiştirdi tabii. Aynı zamanda da bize önceliklerimizi tekrar gözden geçirme fırsatı verdi. Biz bir sosyal girişim olarak ortaya çıktık; önümüzdeki dönemde daha sosyal olabilmeyi umuyoruz.

Peki gündeminizde nasıl planlar ve hayaller var?

Yönetici Şef'imiz Ekin Doğrusöz, kurduğu yetenekli ekiple YE İÇ'i farklı bir yerlere götürüyor; ben de heyecanla izliyorum... Kurtuluş'ta ana mutfağımız olarak kullandığımız mekân bize farklı fırsatlar sunuyor aslında - şu anda YE İÇ'in sahiplenmiş olduğu bu eski Ekmekçioglu ekme imalathanesine EK BİÇ'in ve PAYLAŞ'ın da daimi olarak yerleşmesini bekliyoruz. Önümüzdeki aylarda/yıllarda bodrum katında büyükçe bir akuaponik sistemin de dahil olduğu üretken bir ekosistem yaratmayı kurguluyoruz. Giriş katında sokağa cephe-li alanımızı da farklı etkinliklere, yerleştirmelere, sosyal inisiyatiflere evsahipliği yapacak bir mekân olarak hayal ediyoruz. Zaten şu anda Collective Çukurcuma'nın bize emanet ettiği *Topluluk Kütüphanesi* orada yerini almış durumda. Az önce bahsettiğim gibi SKREI'in Çimlendirici'si de. Ayrıca gönlümüze yakın projelerle bağlantılı sanat işleri de bulunuyor mekânda. Bunlara ek, misafir küratörlere açık büyükçe bir ekranımız mevcut. Ve tabii bitkilerimiz... Hepimiz aşılarımızı olduktan sonra, umarım orada yeşili bir süs gibi değil de ev arkadaşımız olarak göreceğimiz; iyi yemek yiyip, güzel müzik dinleyeceğimiz, kütüphanede tesadüfen karşılaştığımız bir kitaptan iki şiir okuyup üstüne birkaç arkadaşımızla sıcak bir sohbet edeceğimiz bir ortam yaratabiliriz. Sonuçta şehirde sağlıklı, keyifli, sürdürülebilir bir hayat hayal etmek o kadar zor değil...

Ama hâlâ bir miktar yolumuz var - sadece İstanbul'da değil, Ankara'da, İzmir'de, Diyarbakır'da, Eskişehir'de, Hong Kong'da, Mumbai'de, São Paulo'da...

create an alternative to a grey city. We've been trying to grow the number of such examples—big and small urban farms in other central locations—and share the know-how of growing our food in the city with everyone who's interested. To create a healthy, enjoyable, and sustainable life in Istanbul, we need enough people to be aware of this possibility, believe that it's achievable, and do their part in making it happen. The good news is that what needs to be done are generally activities that already make people relax, rest their mind, and feel good about life. In a mega-city like Istanbul, when even a few percent of the population start growing plants on their balcony, in their backyard, on the walls of their living rooms and offices, try to generate less waste, question where their food is coming from, and how it's produced, and make conscious choices in favor of local and “organic” products, we'd soon see a significant difference on the ecology of the city.

In one of your interviews, you said you want to refrain from the “all or nothing” mentality, this is very important because this mentality actually holds people back a bit. I wonder what you are doing in the name of recycling as a food and beverage center.

I wonder in what context I said that... But it doesn't really matter, it's a topic I return to often. Let's look at it from a different angle: Lately, political choices are routinely being reduced to two options—Yes/No, Republicans/Democrats, This Alliance/That Alliance, etc. For questions that can be solved mathematically or have an observable answer, True/False type binary options are usually appropriate— we can calculate or observe the answer, and based on that, choose the correct option. But when we're asked about our opinion or preference on a topic, the answer typically comes from a probability distribution. When we're given only two options to choose from—especially on a complex, layered issue that's important to us—neither one may completely and accurately reflect our position. When we've to make a choice, we do; but we often wish to add a caveat. (In my first job as a data analyst, I was nicknamed “Yes, but...” because whenever I was asked about my opinion on the validity of an analysis, I tended to hedge myself, and went into a lengthy explanation why my answer could be incorrect.) Nowadays, people are divided into two camps on many issues. The two-party electoral system in the US, the alliances in Turkey, the referenda in Switzerland, where I now live, have been training and forcing people to choose a side. And once people pick their team, they want to win! They start believing that their side is 100% right, partly because they see so many others believing that. That leaves no room for the other side, the enemy, to have a point. It's not a big surprise that such votes result in outcomes with the majority assuming the right to crush the minority—no matter how small the difference of votes turn out to be. Sadly, what's called democracy in many countries has turned into the tyranny of the majority. The goal of democracy is to ensure diverse voices in society are heard, and the rights of minorities are protected. We've to accept the fact that it may not be possible to please everybody at all times because groups may have conflicting demands. And it's reasonable for the side with more votes to have proportionately more say in decisions, but that shouldn't lead to situations where winner takes all. In a society that values diversity, adversaries negotiate, make concessions, and eventually reach a compromise. Maybe it takes longer to make a decision, but there is a huge difference between a quick decision and the right decision—being able to make wrong decisions quickly is not a skill or attribute to be proud of.

After this long detour, I return to your question: At EK BİÇ YE İÇ, we constantly have to make concessions. We knew that would be the case from the beginning, and we welcomed it. With an “all or nothing” attitude, we'd have passionately discussed relevant issues, and maybe offered some solutions, but not tried if any of them worked in real life. Art broadens our perspective or channels our attention so that we become aware of an issue; science provides the understanding for the underlying dynamics; and technology offers us the tools to address them. But we still have to bring the ideas, knowledge, and tools together to solve the problem. That takes trial and error, fine-tuning, and making the right trade-offs along the way. I was a bit tired of complaining, and tired of listening to others complain about the suffocating life in big cities. I was lucky that there was a group of people around me in the same mindset, so we decided to take the plunge, and try different alternatives to stop that suffocating. It is no secret how much waste the food industry creates, but how much of it can feasibly be prevented needs to be tested in the real world. We cannot compromise on hygiene standards, nor the quality of the products we serve in the restaurant. How can we keep this red line, and still make less use of disposable cleaning and packaging materials, plastic inputs, water, and non-renewable energy sources? Of course, when looking for an answer to this question, we also need to pay attention to costs because we want to make healthy, tasty, environmentally sustainable food affordable to as large of a population as possible. We have tried many things in the last 6 years. We've had small victories and big disappointments. We continue to experiment, and share what we learn in workshops, talks, and conversations like this. Obviously, the pandemic impacted our business quite significantly. It also gave us the opportunity to reconsider our priorities. We started as a social enterprise; we're determined to become more social than ever as soon as the conditions allow us.

So what kind of plans and dreams are on your agenda?

Our Executive Chef Ekin Doğrusöz, with the talented team he has assembled, is taking YE İÇ to a different level—I'm also curious about future developments on that front. The unassuming former Ekmekçioglu bread-factory in Kurtuluş that is currently set up as our central kitchen offers us some attractive opportunities. We always envisioned EK BİÇ and PAYLAŞ to cohabit that space with YE İÇ—keeping an urban farm, a kitchen, and a meeting place under the same roof. In the next few months/years, we'll be working on creating a productive ecosystem in the basement, which will include a large aquaponic farm. Once the pandemic restrictions soften up a little, we'll start using the street-facing area on the ground floor as a venue for social gatherings. The community library entrusted to us by the curatorial team Collective Çukurcuma has already taken up its place there. So has the *Germinator* by SKREI as I mentioned before. A few artworks connected to projects that feel close to our heart are on permanent display, as well. In addition to those, we also have a large flatscreen that we'll make available to guest curators for screenings or temporary exhibitions. And last but not least, plants! After we all have our vaccination done, I hope that we'll get to enjoy a comfortable environment in that space, where greens are not an ornament, but our housemate; where we eat good food, listen to good music, read couple of poems from a book we randomly pick from the library, and have a good conversation with a few friends from the neighborhood. It's not that difficult to imagine a healthy, enjoyable, and sustainable life in the city after all...

But there's still some ways to go—not only in İstanbul, but also in Ankara, İzmir, Diyarbakır, Eskişehir, Hong Kong, Mumbai, São Paulo...

Borea outdoor collection, design Piero Lissoni. www.bebitalia.com

İklim krizi gerçeği

Röportajlar **Interviews:** Liana Kuyumcuyan

The reality of climate crisis

İklim değişikliği hâlâ birçok ülkede varlığı tartışılan ve gerçekliği kabul edilmeyen bir konu. Köklü bir değişimin başında olduğumuz bilim insanları tarafından kanıtlanmış olsa da, hâlâ büyük ölçekli sosyal ve endüstriyel değişiklikler yapma konusunda ciddi bir pozisyon alınmamış durumda. Karar alıcılar ile bu konudaki mücadele sürerken, bir yandan da birçok aktivist ve yaratıcı alanda çalışan kişiler bu alanda çalışmalara başlayarak çözüm üretme süreçlerine yeni yollar ekliyor. Biz de hazırladığımız içeriğin bu kısmında yeni malzemeler, sistemler veya görseller üreten yaratıcıların başlatmak istedikleri tartışma ve farkındalık çalışmalarına yer vermek istedik

Climate change is a topic under discussion in many countries and there are people that still ignore. Though science has proven that we are at the beginning of a drastic crisis, taking a step towards social and industrial change is still not considered. While the struggle with decision-makers is ongoing, activists and creatives have already started working on the issue, to create a new way of solution-making. We here turn the spotlight to the creatives who work on developing new materials, systems, or visuals that help initiate conversation and awareness about the reality of climate change

İstanbul Büyükşehir Belediyesi: Prof. Dr. Ayşen Erdinçler Pop-Machina İstanbul Metropolitan Municipality: Prof. Ayşen Erdinçler Pop-Machina

AYŞEN ERDİNÇLER

Pop-Machina aslında Avrupa'dan yedi farklı şehirde sürmekte olan, İstanbul ayasının da İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 3 partnerle birlikte sürdürdüğü bir proje. *Pop-Machina*'yı ve amaçlarını kısaca sizden dinleyebilir miyiz?

Pop-Machina, amacında sürdürülebilir birlikte üretimi vurgulayan bir proje. Yedi farklı şehir kendi hedefleri doğrultusunda yedi farklı pilot uygulama gerçekleştirecek. Her şehir; kendi tanımladığı malzemeleri, o şehirde vatandaşlarıyla birlikte hammadde olarak kullanabileceği ve çeşitli ürün ve fikirler tasarlayabileceği alanlar oluşturuyor. Bu malzemeler bazı şehirlerde ahşap, bazılarında ise plastik ya da tekstil atıklarından oluşuyor.

İstanbul pilotu olarak; öncelikle hammadde olarak plastik atıklarını üretim süreçlerine dahil ederken, mekânsal olarak da belediyemize ait çok verimli kullanılmayan alanların dönüşümünü gerçekleştirmeyi hedefliyoruz. Bu amaçla Edirnekapi'da depo olarak kullandığımız bir alanı rehabilite ederek yeni bir fonksiyon kazandırdık. Yani projede bütüncül bir sürdürülebilirlik yaklaşımı hedefledik.

Projenin bir diğer önemli amacı; proje sonunda oluşturulan atölyelerde üretilen fikirlerin ya da prototiplerin hayata geçmesi için gerekli olan unsurların entegre edileceği bir dijital platform oluşturulması. Bu da aslında tasarımcılara ve *maker*'lara potansiyellerini, iş modellerini gerçekleştirebilmeleri için sunulan çok önemli bir fırsat.

İstanbul pilotunun hayata geçirilmesinde bizimle birlikte oldukça yoğun çalışan üç partnerimiz daha var; akademik katkı sağlayan Koç Üniversitesi, atık konusunda ArGe çalışmalarını yapan ve atık yönetim alanında önemli birikime sahip şirketimiz İSTAÇ ve Avrupa Birliği projelerinde tecrübeleriyle bize destek sağlayan Planet Turkey.

Proje sonunda Türkiye konsorsiyumu olarak özveriyle çalışan bir proje ekibiyle İstanbul Edirnekapi'da oluşturacağımız atölyede hedeflediklerimizi hayata geçirebileceğimize inanıyoruz.

Projenin gelişim ve fikir üretme aşamalarında hem kreatif üreticiler hem de pratikte iş yapan kişilerle çalışıyoruz. Bu iş birliğinin süreci nasıl gidiyor? Projenin atölye çalışmalarını ve somut çıktılarını ne zaman görmeye başlayacağız?

Dünyada *maker movement* olarak yaygınlaşmakta olan kavram ülkemizde oldukça yeni. Projenin başlangıcında İstanbul'da üretici potansiyeli barındıran tüm partnerleri dahil etmeye çalıştığımız bir toplantı ve çalıştay gerçekleştirdik. Bu etkinlikler sonucunda aslında şehrin potansiyelini de belirlemiş olduk. Biz bu ekosistemi büyütmek, yani şehrin üretim ve tasarım potansiyelini de arttırmak istiyoruz.

Şu an İstanbul'da birçok paydaştan şehrimiz için hayal ettikleri üretim fikirlerini de alarak İstanbul Pilotu için bir yıllık bir aktivite rehberi hazırlıyoruz. Bu planı hazırlayan ve aktiviteleri katılımcılarla birlikte yürütecek olan çok farklı alanlarda uzmanlığa sahip yedi kişiden oluşan bir *maker* ekibimiz var. Bu ekip Türkiye konsorsiyumunun akademik partneri olan Koç Üniversitesi ile birlikte oldukça yoğun bir etkinlik planlaması yapıyor.

Pandemiden dolayı atölyemizin açılışını henüz gerçekleştiremedik ancak çevrimiçi etkinlikler düzenlemeye başladık. Planlarımıza göre Mart ayı sonlarına doğru atölyemizi açmayı hedefliyoruz. Sonrasında pandemi şartları izin verdiği ölçüde planladığımız aktiviteleri hayata geçireceğiz.

Proje artan popülasyon ile birlikte çıkan atık kontrolü motivasyonu ile başlasa da, iklim değişikliği kriziyle de paralel ilerleyen bir sürdürülebilirlik kaygısı da barındırıyor. Bu anlamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin böyle bir projeye rol alması, fikirlerin uygulanabilirliği açısından bir gerçekçilik de sunuyor. Bir kamu kuruluşunun iklim değişikliği gibi herkesi ilgilendiren bir alanda, kreatif sektörden insanlarla birlikte çalışma eğilimi, sizce ileriki dönemlerde artacak bir ihtiyaç olacak mı? Bu konuda tasarımcılar nasıl bir yol izleyebilirler?

Pop-Machina is an ongoing project across seven different cities in Europe, and the Istanbul leg is carried out by the Istanbul Metropolitan Municipality alongside 3 partners. Could we briefly speak about *Pop-Machina* and the goals of the project?

Pop-Machina is a project that emphasizes sustainable co-production. Seven different cities will carry out seven pilot programs in line with their own goals. Every city creates areas where citizens can design various products and ideas with materials they themselves define and use as raw material. These materials consist of wood in some cities and plastic or textile waste in others.

For the Istanbul pilot project, we aim to transform areas in our municipality that are not spatially used efficiently, to primarily include plastic wastes as raw materials in production processes. For this purpose, we rehabilitated an area we used as a warehouse in Edirnekapi to give it a new function. In other words, we aimed an integrated sustainability approach in the project.

Another important goal of the project is to establish a digital platform where the necessary elements for the realization of the ideas or prototypes created in the workshops we organize could be produced at the end of the project. This is a very important opportunity presented to the designers and makers to realize their full potential and to publicly present their business models.

We have three other partners who work very hard with us in the implementation of the Istanbul pilot project: Koç University, providing academic contribution, our company İSTAÇ, which carries out R&D studies on waste disposal and has significant knowledge in the field of waste management, and Planet Turkey, which supports us with their experience in European Union projects.

At the end of the project, our goal as the Turkey consortium is to organize a workshop in Edirnekapi with the dedicated project team to fully realize our goals.

During the development and idea generation stages of the project, you work with both creative producers and practitioners who produce things. How is the process of this collaboration going? When will we begin to see the workshops and the concrete outputs of the project?

The concept of the maker movement, which is becoming widespread across the world, is quite novel in our country. At the beginning of the project, we held a meeting and a workshop in which we tried to include all partners who have a productive potential in Istanbul. As a result of these events, we have determined the potential of the city. We want to grow this ecosystem, that is, to increase the production and design potential of the city.

We are currently preparing a one-year activity guide for the Istanbul Pilot program, asking many stakeholders in Istanbul for their dream production ideas. We have a maker team consisting of seven people with expertise in many different fields who will prepare this plan and carry out the activities together with the participants. This team is fairly busy planning the event with our academic consortium partner in Turkey, the Koç University.

Due to the pandemic, we haven't opened our workshop yet, but we started organizing online events. According to our plans, we aim to open the workshop towards the end of March. Later, we will organize the activities we have planned to the extent permitted by the pandemic conditions.

Although the project starts with the motivation of waste control that emerges with the rapidly increasing population, it also contains a sustainability concern that progresses in parallel with the climate change crisis. In this sense, the participation of the Istanbul Metropolitan Municipality in such a project offers a dash of realism in terms of the applicability of the ideas. Do you think that the tendency of a public institution to work with people from the creative sector in an area that concerns everyone, such as climate change, will be a need that will increase in the future? What's the path that designers could follow in this regard?

Pop-Machina projesi, 23 ortakla beraber yedi farklı şehirde yürütülüyor. Türkiye konsorsiyumu dört partnerden oluşan proje; İstanbul pilot bölgesinde çalışmaların hazırlanmasını yöneten İstanbul Büyükşehir Belediyesi, atık yönetimi alanında ArGe ve inovasyon çalışmaları yapan İSTAÇ, akademik destek sağlayan Koç Üniversitesi ve Avrupa Birliği projelerinde tecrübeleriyle destek sağlayan Planet Turkey'nin katkılarıyla sürüyor. *Pop-Machina* projesini İstanbul Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanı Prof. Dr. Ayşen Erdinçler'den dinledik

Pop-Machina project is carried out in seven different cities with 23 partners. The Turkey consortium is made up of four partners—Istanbul Metropolitan Municipality, which undertakes the preparation work in the pilot region in Istanbul; İSTAÇ, which does R&D and innovations in disposal management; Koç University, which provides academic support, and Planet Turkey, which has experience in European Union projects. We talked to Prof. Ayşen Erdinçler, head of the Istanbul Metropolitan Municipality Department of Environmental Protection and Development, about this project

İstanbul'da günlük 18.500 ton atık oluşuyor. Bu atığı yönetirken amacımız atıktan elde edebileceğimiz maksimum faydayı elde etmek. Bunu şu an büyük çoğunlukla enerji geri kazanımıyla yapıyoruz. Bunun yanında farklı kapasitelerde işlettiğimiz malzeme geri kazanım ve kompost tesislerimiz var. Bütün tesislerimizi planlarken iklim değişikliğine sebep olan emisyonları azaltmak bizim için oldukça önemli bir kriter.

Atık yönetiminin iklim değişikliğine etkisi yaklaşık %10 gibi bir oranda ancak atık dediğimiz şey aslında aynı zamanda farklı üretim sektörleri için büyük bir hammadde potansiyeline sahip. Kurmayı hedeflediğimiz atölyede atıkları değerlendirerek aslında bakıldığında konvansiyonel anlamda lineer olarak ilerleyen üretim süreçlerine hammadde olarak atığı koyarak döngüsel bir üretim modeli oluşturuyoruz. Bu da hammadde kaynaklarının daha sürdürülebilir kullanımını sağlıyor.

Dolayısıyla bu alanlarda geliştirilecek her ürün ve tasarım bizi daha yaşanabilir bir çevreye götürecektir diye düşünüyorum. Bu anlamda tasarımcıların bu alanlara gelip şehrin potansiyeline uygun iş fikirleri ve prototipler geliştirmesi çok önemli. Bu alanlarda geliştirilecek uygulanabilir fikir ve tasarımların şehir ölçeğine taşınması, özellikle de İstanbul gibi mega-sehirlerde çevresel ayak izi bakımından oldukça büyük katkı sağlayacaktır. Biz İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak İstanbul'da yaşayan vatandaşlarımızı şehri birlikte yöneteceğimiz en önemli paydaşlarımız olarak görüyoruz. Dolayısıyla şehrin sorunlarına bu bakış açısıyla yenilikçi ürün ve çözümler getirecek her türlü fikrin bu alanlarda hayata geçmesini destekliyoruz.

Tasarım ve mimari gibi yaratıcı üretim alanlarının sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği çerçevesinde geleceğini nasıl görüyorsunuz? Belediye ilişkilerinin de arttığı ve daha katılımcı olmaya çalıştığı bu dönemde iklim, ekoloji gibi çevresel konulara eğilimin artacağını ön görüyor musunuz?

Birleşmiş Milletlerin üye ülkeler için 2030 yılına kadar ulaşılması amaçlanan hedefleri içeren bir eylem çağrısı bulunuyor. Bu sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde sorumlu üretim ve tüketim diye bir eylem başlığı var. Bu başlık üretim ve tasarım alanında çalışanların bulundukları ekosistemi anlayarak geliştirecekleri iş modelleri ve tasarımların, sürdürülebilir kalkınmada önemli bir katkısı olduğunu vurguluyor.

Bence tasarımcılara bu alanda önemli rol düşüyor. Çünkü tasarlanan ürünler ve mekânlar insanların kullanım alışkanlıklarını, yaşam biçimlerini etkiliyor. Yeniden kullanım, birlikte üretim, geri kazanım gibi kavramların yaygınlaşması ve etkin kullanımı için buna yönelik tasarımlar yapılması gerekir diye düşünüyorum.

Çevresel konulara eğilim ile ilgili olarak; iklim, ekoloji, sürdürülebilirlik kavramları artık insanların tercihlerini etkileyen kavramlar. Hatta öyle ki sadece ürünlerin çevreci olması değil tedarik zinciri gibi ürünün son tüketiciye sunulma aşamasına kadar olan birçok sürecinin de böyle olması tercih sebebi olabiliyor bazı noktalarda. Biz katılımcı yönetim anlayışını ve vatandaşların üretim potansiyellerini arttırmayı hedefliyoruz bu sebeple böyle bir atölyeyi vatandaşların kullanımına açık olarak hayata geçirmekten çok mutluyuz. Umarız açıldıktan sonra tasarımcılar ve üreticilerle birlikte bu kavramların yaygınlaşması sağlar ve faydalarını birlikte gözlemleyebiliriz.

18,500 tons of waste is generated daily in Istanbul. While managing this waste, we aim to get the maximum benefit we can get from the waste. We're doing this now mostly with energy recovery. Also, we have material recovery and compost facilities that we operate in different capacities. While planning all our facilities, reducing emissions that cause climate change is a very important criterion for us.

The impact of waste management on climate change is around 10%, but what we call waste has great raw material potential for different production sectors. In the workshop we aim to establish, we create a cyclical production model by putting waste as raw material into the production processes that progress linearly in the conventional sense. This ensures more sustainable use of raw material resources.

Therefore, I think every product and design to be developed in these areas will lead us to have a more livable environment. In this sense, designers need to come to these areas and develop business ideas and prototypes suitable for the potential of the city. Moving feasible ideas and designs to be developed in these areas to the city scale will make a great contribution in terms of environmental footprint, especially in mega-cities such as Istanbul. As Istanbul Metropolitan Municipality, we see our citizens living in Istanbul as our most important stakeholders with whom we will manage the city together. Therefore, with this point of view, we support the implementation of all kinds of ideas that will bring innovative products and solutions to the problems of the city in these areas.

How do you see the future of creative production areas such as design and architecture within the framework of sustainability and climate change? Do you foresee that the tendency towards environmental issues such as climate and ecology will increase in this period when municipal relations are also growing and trying to be more participatory?

The United Nations has a call for action for member countries that includes the targets to be achieved by 2030. In these sustainable development goals, there is an action heading called responsible production and consumption. This title emphasizes that business models and designs will be developed by those working in the field of production and design; their understanding of the ecosystem they are in will make an important contribution to sustainable development.

I think designers have a critical role in this field; the designed products and spaces affect people's usage habits and lifestyles. I think that designs should be made for the widespread and effective use of concepts such as reuse, co-production, and recycling.

Regarding the tendency in environmental issues: The concepts of climate, ecology, and sustainability are now the concepts that affect people's choices. It may be preferable that not only the products are environmentally friendly, but also that many processes including the supply chain until the product is presented to the consumer are also environmentally friendly. We aim to increase the participatory management approach and the production potential of the citizens. Therefore we are happy to undertake such a workshop, which will be open to the use of the citizens. We hope that these concepts will become widespread with designers and manufacturers after the workshop is open and that we can observe their benefits together.

Formafantasma Cambio

Londra’daki Serpentine Galerileri tarafından desteklenen *Cambio* (2020), ahşap ürünlerin sökülmesi, üretimi ve dağıtımına yönelik devam eden bir araştırma. Andrea Trimarchi ve Simone Farresin ile iklim değişikliği başlığı altında Mayıs 2021’de Museo Pecci, Prato, İtalya’da yeniden sergilenecek olan *Cambio* ve *GEO-DESIGN* isimli yeni yüksek lisans programları hakkında konuştuk

Commissioned by London’s Serpentine Galleries, *Cambio* (2020) is an ongoing investigation into the extraction, production and distribution of wood products. We talked with Andrea Trimarchi and Simone Farresin about *Cambio* -which will be exhibited in Museo Pecci, Prato, Italy in May 2021- and their new masters department called *GEO-DESIGN*, in relation to climate change

Cambio için yazılan metinde; şöyle bir bölüm var “ağaçların yeniden değerlendirilmesi gerekiyor - bilgi kaynağının kendileri olarak, ağaçlar küresel iklim değişikliğini kaydediyorlar, büyümek için karbondioksiti depoladıkları için, artan kirlilik ve yoğun iklim olayları konusunda uyarıcı rol oynayabilirler.” *Cambio*’yu özetleyebilir misiniz?

İki yıl kadar önce Hans Ulrich Obrist ile Serpentine’de bir sergi yapma olasılığı hakkında konuştuğumuzda, tasarımcıların düşünce tarzını ürünlerinden daha fazla öne çıkaracak bir sergi yapma fikrimizle çok ilgilenmişti. Ayrıca işimizin iş birlikçi doğasını da merak ediyordu. Bu davet mü-kemmeldi çünkü her zaman araştırma sürecimizle ilgili bir sergi yapmak istiyorduk. *Cambio* ile ahşaba odaklanmaya karar verdik çünkü ekolojik açıdan muazzam olanaklar sunuyor, özü çıkarılmayan bir malzeme (özelikle minerallerle karşılaştırıldığında) ama ağaçlar aynı zamanda dünyaya odun sağlamaktan çok daha fazla katkıda bulunan bir canlı türü. Böylesine çeşitli ve kapsamlı bir konuyu genelleme riskini alırken, tasarımın nesnelerin ve malzemelerin çıkarılması, artırılması, üretimi, dağıtımı ve sonraki ömrünü içeren daha geniş bağlamında okunması ve anlaşılması gerektiğine inanıyoruz.

In the text written for *Cambio* there is a part saying; “there is a re-evaluation of trees – as sources of information, constantly recording global climate change, as the solution for mitigating these changes by storing carbon dioxide as they grow, and as a warning against over-management and monoculture forests that are more vulnerable to intense weather events.” Can you summarize *Cambio*?

When we spoke with Hans Ulrich Obrist more than two years ago about the possibility of doing an exhibition at Serpentine, he was very much interested in doing a design show that could display the way of thinking of designers more than showing products. He was also curious about the collaborative nature of our work. This invitation was perfect because we always wanted to make the exhibition about our research process. With *Cambio* we decided to focus on timber because it offers enormous possibilities in ecological terms, it is a non extractive material (compared for instance to minerals) but trees are also living species that contribute to the world much more than just providing wood. While taking such a diverse and expansive subject risks generalisation, we firmly believe in the necessity to read and understand design within its larger context, one that includes extraction, refinement, production, distribution and afterlife of things and materials.

FORMAFANTASMA, CAMBIO, SEEING THE WOOD FOR THE TREES VIDEOSUNDAN GÖRÜNTÜ, 2020, FORMAFANTASMA İZİNİYLE, FOTOĞRAF FORMAFANTASMA
FORMAFANTASMA, CAMBIO, STILL FROM SEEING THE WOOD FOR THE TREES, 2020, COURTESY FORMAFANTASMA, PHOTO FORMAFANTASMA

FORMAFANTASMA, QUERCUS VIDEOSUNDAN GÖRÜNTÜ, 2020, FORMAFANTASMA İZİNİYLE
FORMAFANTASMA, STILLS FROM QUERCUS, 2020, COURTESY FORMAFANTASMA

Tasarım, çok uzun bir süredir gelişimini tek bir büyük anlatıya dayandırıyor: insan refahı ve onun insan arzusuna bir çözüm olarak işleme. İnsanın bu tutkuya olan düşkünlüğü tasarımı aşağıya çekti, müdahale kapsamını daralttı ve nesnelerin üretiminin ötesine baktığında, bu süreci kolaylaştıran altyapıyı sorgulamaktan çok, yalnızca yarı bitmiş malzemelerin istenen ürünlere dönüştürülmesiyle ilgilendi.

Başlıca amacımız öncelikle çalıştığımız ve yaşadığımız bu mekânın karmaşıklığını daha iyi anlayabilmek ve bunlara dair daha yansıtıcı sorular sorabilmek: Bitkilerin yaşamlarına, özelliklerine, davranışlarına ve gereksinimlerine uyum sağlayacak bir gözlem ve bakım biçimi, ekolojik ve karmaşık yaşamlarımıza nasıl ışık tutabilir? Ağaçların anatomik özelliklerini analiz ederek iklim değişikliği hakkında ne öğrenebiliriz? Atmosferden CO2 tutma kabiliyetlerini göz önünde bulundurursak ahşap üretimi değişir mi? Tasarımcılar olarak ahşap esaslı bir malzemeyi estetik ve işlevsel özelliklerinin ötesinde bir diğerine tercih etmeye karar verirken nasıl daha bilinçli seçimler yapabiliriz? Ve belki de en önemlisi, tasarımın hayal gücü ve ‘esnek’ yaklaşımı, günümüzün ortaya çıkan çevre bilincini ve bilimsel bilgiyi bilinçli, iş birliğine dayalı yanıtlara dönüştürmede nasıl yardımcı olabilir?

For too long, design has based its development on essentially one big narrative: the idea of human wellbeing and its function as a solution to human desire. This indulgence of human aspirations has debased design and narrowed down its scope of intervention, and where it has looked beyond the production of objects, it engages only with the transformation of half-finished materials into desirable products more than questioning the infrastructure that facilitates this process.

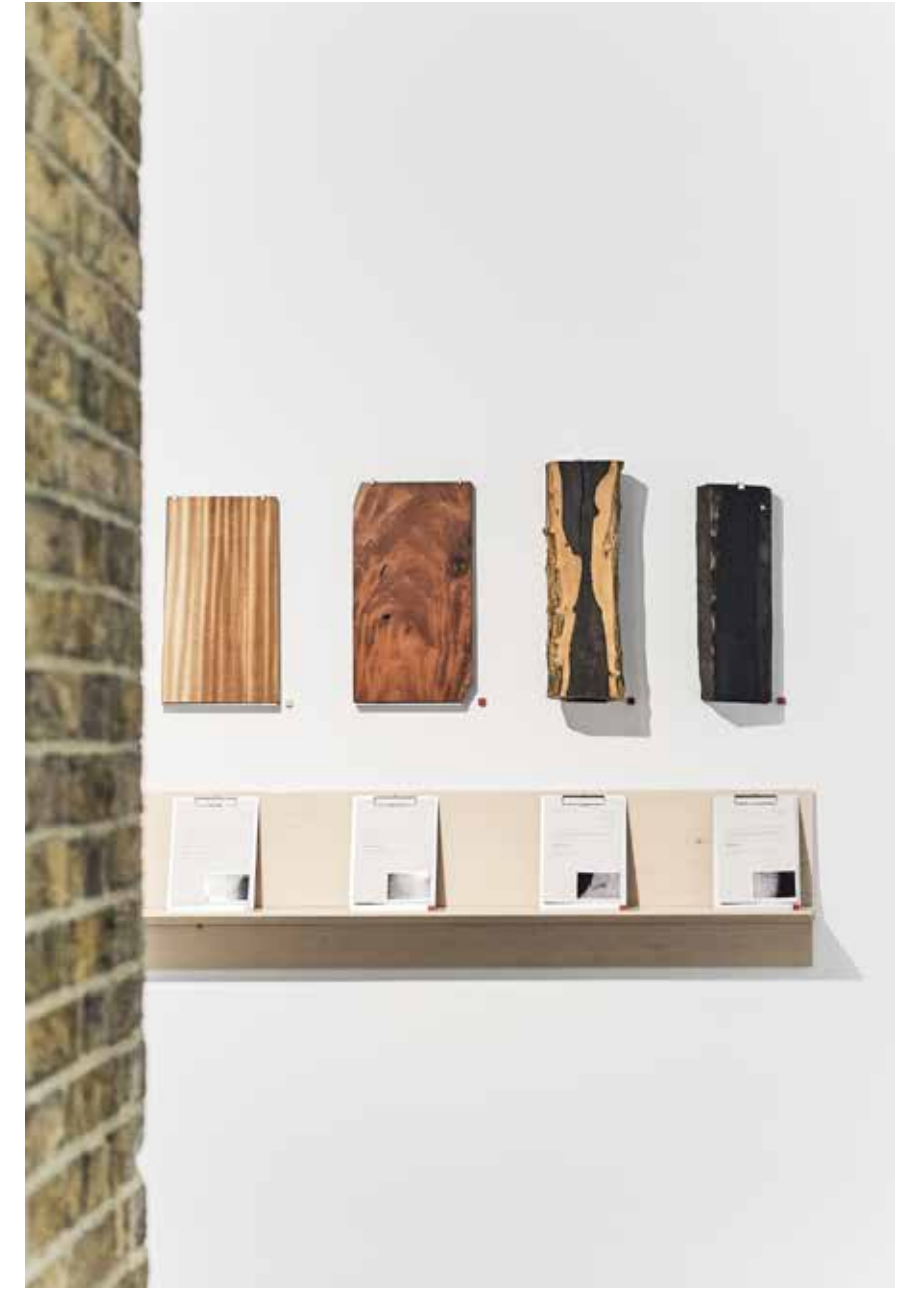
Our aim is in the first place to better understand the level of complexity we are all working and living in, while at the same time offering clear reflections and design questions: How can the practices of observation and care toward plants -tuning into their life, features, behaviour and necessities- shed light on our ecological and entangled lives? What can we learn about climate change by analysing the anatomical features of trees? How would wood production change if we take into consideration their ability of sequestering CO2 from the atmosphere? How can we as designers make more informed choices when deciding to select a wood-based material over another, beyond its aesthetic and functional properties? And perhaps most importantly, how can the imagination and ‘elastic’ approach of design be helpful in translating today’s emerging environmental awareness and scientific knowledge into informed, collaborative responses?

FORMAFANTASMA, CAMBIO SERGİ GÖRÜNTÜSÜ, SERPENTINE GALERİ, KUZEY GALERİSİ, FORMAFANTASMA İZİNİYLE, FOTOĞRAF GREGORIO GONELLA
FORMAFANTASMA, CAMBIO EXHIBITION IMAGE, SERPENTINE GALLERIES, NORTH GALLERY, COURTESY FORMAFANTASMA, PHOTO GREGORIO GONELLA

Tasarım, çok uzun bir süredir gelişimini tek bir büyük anlatıya dayandırıyor: insan refahı ve onun insan arzusunun bir çözüm olarak işlenmesi. İnsanın bu tutkuya olan düşkünlüğü tasarımı aşağıya çekti.

For too long, design has based its development on essentially one big narrative: the idea of human wellbeing and its function as a solution to human desire. This indulgence of human aspirations has debased design and narrowed down its scope of intervention.

FORMAFANTASMA, CAMBIO SERGİ GÖRÜNTÜSÜ, SERPENTINE GALERİ, GÜNEY GALERİSİ, FORMAFANTASMA İZİNİYLE, FOTOĞRAF GREGORIO GONELLA
FORMAFANTASMA, CAMBIO EXHIBITION IMAGE, SERPENTINE GALLERIES, SOUTH GALLERY, COURTESY FORMAFANTASMA, PHOTO GREGORIO GONELLA

Proje nasıl devam ediyor?

Önümüzdeki aylarda sergi İtalya'ya ve ardından İsviçre'ye gidecek. Daha önce keşfetme şansı bulamadığımız alanlarla ilgili araştırmayı genişletmek için serginin geziyor oluşu işimize geliyor. Örneğin, şu anda hem İtalya hem Finlandiya'daki ormancılık uygulamalarına bakıyoruz.

Ayrıca bir mobilya üreticisi için araştırmaya dayalı yaklaşımımızı şirketlerine uygulaması için çalışıyoruz. Özellikle yaptıkları için ekolojik duyarlılık ile uygulanıp uygulanamayacağını anlamak için üretim ve orman arasındaki ilişkiye bakıyoruz.

İklim kriziyle bağlantılı olarak tasarımın geleceğini nasıl görüyorsunuz? Ekolojik ve sürdürülebilir çözüm üretmeye yönelik araştırma ve üretime artan bir eğilim olduğunu düşünüyor musunuz?

Belki de bu soruyu yanıtlamanın en iyi yolu, Eylül 2020'den beri Design Academy Eindhoven'da yönettiğimiz tasarım departmanından bahsetmek olacak. Bölümün adı *GEO-DESIGN*. Design Academy Eindhoven'ın yöneticisi Joseph Grima bu terimi tanıttı. Genel olarak coğrafya ön eki, Dünya ile alakalı bir bağlamda kullanılır. Burada ise iklim krizi nedeniyle, tasarım disiplininin ekolojik sonuçlarını kabul etmemenin imkânsız olduğunu düşünüyoruz. Bu anlamda, tasarımın etkisi sadece insan ölçeğinde değil, gezegen ölçeğinde de okunmalı ve yorumlanmalı. Bu nedenle departmana *GEO-DESIGN* adını verdik.

GEO-DESIGN, günümüz tasarımını şekillendiren sosyal, ekonomik, bölgesel ve jeopolitik güçleri keşfetmeye yönelik bir platform. İki yıllık yüksek lisans bölümü endüstriyel üretimin mirasını, tasarımcının çağdaş toplumdaki uzmanlığı ve ajansı için temel kaynak olarak kabul ederken, çevresel ve sosyal istikrarsızlığa tarihsel katkısını sürdürülebilir ve hatta hayatta kalabilir gelecek modelleriyle uyumsuzluğunu sorunsallaştırarak ele almayı amaçlar.

How do you continue the project?

In the next months the exhibition will travel to Italy and later to Switzerland. We are using the traveling of the exhibition to expand the research on areas we haven't had the chance to explore before. For instance, at the moment we are looking at forestry practices in two very different areas, in Italy and in Finland.

We are also working for a furniture producer to apply our research based approach to their company. In particular we are looking into the relation between their production and the forest to understand if further ecological developments could be implemented in what they do.

How do you see the future of the design field concerning the climate crisis? Do you think there is a growing tendency towards the research and production concerning ecological and sustainable solution-making?

Maybe the best way to answer this question is by focusing on the design department we are heading at Design Academy Eindhoven since September 2020. It is called *GEO-DESIGN*. Joseph Grima, the director of Design Academy Eindhoven introduced this term. In general the prefix geo is used when something is related to the Earth. Now because of the climate and ecological crisis we feel it is impossible not to acknowledge the ecological implications of the design discipline. In this sense, the impact of design must be read and interpreted not only on the human scale, but the planetary one. That's why the department is named as *GEO-DESIGN*.

GEO-DESIGN is a platform to explore the social, economic, territorial, and geopolitical forces shaping design today. The two-year master's course acknowledges the legacy of industrial production as the fundamental source for the expertise and agency of the designer in contemporary society while problematizing and addressing its historic contribution to environmental and social instability and its incompatibility with models of sustainable or even survivable futures.

The aim is to develop research and communication tools to facilitate a deeper understanding of today's complex reality but most of all to propose transformative interventions through design and its material, technical, social, and discursive possibilities. This master program reflects the way we see the discipline evolving further. It definitely wants to be interdisciplinary, believe in collaboration and an ever expanding understanding of what design is.

Amacımız günümüzün karmaşık gerçekliğinin daha derin bir şekilde anlaşılmasını kolaylaştırmak için araştırma ve iletişim araçları geliştirmek. Ancak en önemli tasarım ve onun malzeme, teknik, sosyal ve söylemsel olanakları aracılığıyla dönüştürücü müdahaleler önermek. Bu yüksek lisans programı, disiplinin ne yönere doğru gelişebileceğini yansıtır. Kesinlikle disiplinlerarası olmak, iş birliğine inanmak ve tasarımın ne olduğuna dair sürekli genişleyen bir anlayış gerektiriyor.

Tasarım, ekolojik krizi birçok düzeyde yansıtabilmeli. Tasarım, geleneksel tanımında malzemelerin istenen ürünlere dönüştürülmesine odaklanıyor. Ancak malzemelerle tasarım yapmak; malzemelerin çıkarılma, rafine edilme, dağıtılma şeklini kabul etmek ve desteklemek demektir. *GEO-DESIGN* ile, bu altyapıyı kullanmak ve hatta yeniden düşünmek için kritik ama pasif olmayan yollar kullanarak tasarımın üzerinde çalıştığı karmaşık sistemi ve alt yapıyı anlamak istiyoruz.

Ağaçlar, farklı konuları vurgulamak için projede bir araç haline geliyor. Görünmeyen bir sorunu temsil etmek için fiziksel araçların kullanılmasının önemine inanıyorum. Bu hikâyeyi yaratmak için araçlarınızı nasıl geliştirdiniz?

Aslında farklı pratisyenlerle kurduğumuz görüşmelerin, anlatıları tanımlayan ana şey olduğunu söyleyebiliriz. *Cambio* bir sergi, bu yüzden bu format aynı zamanda içeriğinin sunum şeklini de belirledi. Yani her şeyin mekânsal bir deneyim olarak aktarılma üzere kurgulanmadığını söylemek isteriz. Bunu Ayrıca, farklı bir konuyu vurgulamak için aracı olarak ağaçları kullandığımızı söyleyemeyiz; kereste endüstrisinin yönetimine odaklandığı için aslında ağaçlar bu serginin ana odağı.

Böyle bir konu üzerinde çalışmak nasıl bir duygu? Malzemeye bakış şeklinizi değiştirdi mi?

Evet, bu süreç kesinlikle ahşaba bakışımızı değiştirdi, ama daha da çok tasarım disiplinine bakışımızı etkiliyor. Bu tür bir proje yapmamızın nedeni ise tasarımın farklı sonuçlarını keşfetmeye duyduğumuz ilgide yatıyor. Bu disiplin sayesinde içinde yaşadığımız gezegenle olan farklı ilişkileri daha derinden farkedebiliyoruz.

Design must reflect on the ecological crisis on multiple levels. Design is traditionally focused on the transformation of materials into desirable products. But to design with materials means accepting and supporting the way materials are extracted, refined, distributed. With *GEO-DESIGN* we want to understand the complex system and infrastructure upon which design performs, so to be able to possibly come up with critical (and not passive) ways to use and even rethink this infrastructure.

Trees are becoming the main agent in the project to highlight different topics. I believe in the importance of using physical agents to represent a non-visible problem. How did you develop your tools to create this storyline?

In fact we could argue that the conversations we establish with the different practitioners we worked with are what defined the narratives. Also, *Cambio* is an exhibition, so this format also dictated the content of the show. What we mean is that not everything works as a spatial experience. We had to take that into account. Also, we would not necessarily say that we used trees as agents to highlight a different topic; actually trees are the subject of the show since it focuses on the governance of the timber industry.

How does it feel to work on such a topic? Did it change your way of looking at the material?

Yes, this process changed the way we look at wood, but even more it is affecting the way we look at the discipline of design. We do this kind of a project, because we are interested in exploring the implications of designing. To be more deeply aware of the entailments that this discipline has with the planet we inhabit.

Jan van Eyck Academie

The Nature Research Department

JAN VAN EYCK AKADEMİ
JAN VAN EYCK ACADEMIE

İnterdisipliner bir akademi-sonrası kurumu olarak, Hollanda'nın Maastricht kentinde bulunan Jan van Eyck Academie, dünyanın her yerinden sanatçılara, tasarımcılara, yazarlara, küratörlere ve mimarlara mekân açarak katılımcılarına pratiklerini geliştirmek için gereken zaman, alan ve uzmanlığı sağlıyor. Gıda, Malzeme, Fotoğrafçılık ve Görsel-İşitsel, Baskı ve Yayıncılık, Gelecekteğin Malzemeleri gibi laboratuvarları ve kütüphanesi ile, katılımcıları projelerini kavramsallaştırmaları ve üretmeleri için destekliyor.

Akademinin Doğa Araştırmaları, Sanat ve Toplum ve Araştırma ve Eğitim bölümleri, katılımcıların projelerini çeşitli iş birlikleriyle gerçekleştirmelerine yardımcı oluyor. Akademi hem araştırma ve denemeler için, hem de (kamuya açık) tartışma ve karşılıklı alışveriş yapmak için bir mekân sunuyor. Jan van Eyck Academie'nin halka açık programı, iklim krizi aciliyetini merkeze yerleştirerek yeni perspektifler sunarken, çevresel kırılma noktaları üzerine sanat yoluyla konuşmaları teşvik ediyor. Akademinin İletişim departmanından Solange Roosen ile konuştuk

As a multi-disciplinary post-academy, the Jan van Eyck Academie in Maastricht, the Netherlands, offers residencies to artists, designers, writers, curators and architects from all over the world. Every participant is provided with the time, space and expertise needed to develop their artistic practice in depth. Its labs – Food, Material Matters, Photography & Audiovisual, Printing & Publishing, Future Materials– and library support the participants in the conceptualisation and construction of their projects. The academy's Nature Research, Art & Society and Research & Education departments further artistic and academic research and help the participants in realising their projects in collaboration with external parties. The academy is both a place for research and experimentation, as well as a place for (public) debate and cross fertilization. The public programme of the Jan van Eyck Academie places the climate urgency central, offering new perspectives and encouraging conversations about the arts in a world of environmental breakdown. We talked with Solange Roosen from the Communication department of the academy

JAN VAN EYCK AKADEMİ TARAFINDAN DÜZENLENEN BİR ATÖLYE, MEZUNLARDAN JU HYUN LEE, THE FOOD ART FİLM FESTİVALİ, 2019
WORKSHOP BY JAN VAN EYCK ACADEMIE ALUMNA JU HYUN LEE, THE FOOD ART FILM FESTIVAL, 2019

Doğa Araştırmaları departmanını “İklim krizi ve ardından gelen sosyal, ekolojik ve politik gelişmeler ışığında araştırma ve politika oluşturmaya teşvik eden” bir platform olarak açıklıyorsunuz. Doğa Araştırmaları çatısı altında gerçekleştirdiğiniz projelerinizi özetleyebilir misiniz?

Doğa Araştırmaları departmanı, insanın doğa ile sorunlu ilişkisini keşfetmek ve onları teorik ve pratik düzeyde kolaylaştırmak isteyen sanatçılara yardım etme ihtiyacı ile 2017 yılında Jan van Eyck Academie’de kuruldu. Bölüm, yıl içerisinde atölye çalışmaları, okuma grupları ve saha gezileri düzenliyor.

Doğa Araştırmaları departmanı tarafından ilki 2018 yılında gerçekleşen *The Food Art Film Festival (FAFF)* her yıl düzenlenen, disiplinler arası bir araştırma festivali olarak hem yerel hem de uluslararası alanda çiftçiler, şefler ve bilim insanları ile tasarımcı ve mimarları bir araya getirmeyi amaçlıyor. Bu disiplinler arası yaklaşım sayesinde gıda sürdürülebilirliğinin geleceği üzerine düşünmeyi hedefliyor. Etkinlik gıda, sanat ve filmi bir araya getirerek, gıdanın doğa, bitkiler, hayvanlar ve sağlığımızla olan ilişkisi üzerine düşünmemizi amaçlarken, konuya olan bakış açımıza yeni perspektifler katmayı odağına alıyor. *FAFF* aynı zamanda 2018 yılında Çin’in Xiamen kentinde; sanat platformu C-Platform, Guangzhou Hollanda Konsolosluğu ve Xiamen Lucitopia Culture iş birliğiyle düzenlendi.

Ayrıca Doğa Araştırmaları departmanı ve Jan van Eyck Kütüphanesi iş birliğiyle, farklı insan ve insan olmayan varlıklar üzerine farkındalığı arttırmak için *Okuma Grupları* düzenlenmiştir.

Bunlara ek olarak, Doğa Araştırmaları departmanı Jan van Eyck Academie bünyesinde sebze bahçesi ve seralarla ilgilenmekte. Bahçe, Lucilla Kenny’nin düzenlediği “doğal boyama” atölyesi gibi çeşitli atölyeler veya katılımcıların araştırmaları için bir zemin görevi görüyor.

Doğa Araştırmaları departmanında geliştirilen projelerin çıktıları nasıl yayılıyor? Tasarımcı ve araştırmacılara nasıl ulaşıyor?

Doğa Araştırmaları departmanı fikirler ve çıktılarını katılımcılarla ve kamuoyuyla festivaller, atölyeler ve okumalar aracılığıyla, aynı zamanda konferanslar vererek, makaleler yayınlayarak, geniş bir ağıla bağlantı içinde bulunarak ve iş birlikleri yaparak yayıyor. Örneğin de Onkruidenier isimli duo, Bamboo Curtain Studio ile katılarak Taiwan’ın Taipei şehrinde bir sanatçı değişim programına katılmıştı. 2019 yılında, Jan van Eyck Academie 6 aylığına Londra’daki Central Saint Martins’in Geleceğin Malzemeleri Yüksek Lisans Programı Direktörü Kieren Jones’u Araştırmacı Ortak olarak ağırlamıştı. Bu süreçte kendisi de *Future Materials Bank*’i (*Geleceğin Malzemeleri Bankası*) geliştirmek üzerine çalışmalar yapıyordu. Doğa Araştırmaları de-

You describe the Nature Research department as a platform that “stimulates research and policy making in light of the climate crisis and its subsequent social, ecological and political developments.” Can you summarize your projects realized under the roof of the Nature Research?

The Nature Research department was established in 2017 at the Jan van Eyck Academie in Maastricht out of a need to aid artists who wish to explore humans’ troubled relationship with nature and to facilitate them on a theoretical as well as a practical level. The department organises workshops, reading groups and field trips on an annual basis.

The Food Art Film Festival (FAFF), first introduced by the Nature Research department in 2018, is an annual cross-disciplinary research-festival that builds on an international as well as a local network of farmers, chefs and scientists alongside artists, designers and architects, to demonstrate how a cross disciplinary approach can help shape more sustainable (food) futures. By bringing together food, art and film, the event aims to help us rethink and review our perspectives on how we relate to food, and how food relates to the landscape, plants, animals, and our health. The *FAFF* was also organized in 2018 in Xiamen, China, upon invitation by the art organisation C-Platform, the Dutch Consulate in Guangzhou and Xiamen Lucitopia Culture.

Numerous *Reading Groups* were organized collaboratively between the Nature Research department and the Jan van Eyck Library, aiming to raise awareness about different human and non-human narratives.

Furthermore, the Nature Research department takes care of the vegetable garden and greenhouse at the Jan van Eyck Academie. The garden serves as the ground for active research by participants and various workshops, for example, dying with natural tints with expert Lucilla Kenny.

How do the projects developed in the Nature Research department reveal their findings and how do they involve designers and researchers?

The Nature Research department shares its ideas and findings with the participants and the public in numerous ways. Like mentioned above, through festivals, workshops and readings, and also by hosting guest lectures, publishing articles, by connecting and collaborating with an external network. In this light, participant duo de Onkruidenier was invited to participate in an exchange programme with Bamboo Curtain Studio, an artist residency in Taipei, Taiwan. In 2019, the Jan van Eyck Academie hosted Kieren Jones, Course Leader of the MA Material Futures at Central Saint Martins in London, as a Visiting Research Fellow for 6 months. During his time at the institute, he worked on developing a *Future*

JAN VAN EYCK AKADEMİ GELECEĞİN MALZEMELERİ LABORATUVARI
FUTURE MATERIAL LAB AT JAN VAN EYCK ACADEMIE

partmanı aracılığıyla Jan van Eyck Academie, aynı zamanda dünya çapında yaklaşık 45 ortağı, resmi olmayan bir sanat organizasyonu ağında bir araya getiren ve yaratıcı uygulamalarıyla çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunan Green Art Lab Alliance’ın (GALA) bir parçasıdır. .

Doğa Araştırmaları, akademiye yeni laboratuvarlar ekleyerek araştırma ve bilgi geliştirmeyi de ilerletiyor: 2018’de sanatçıların ve tasarımcıların hem teorik hem de pratikte gıda odaklı projelerini denemelerini ve geliştirmelerini sağlayan Gıda Laboratuvarı’nı kurdu. Ayrıca *Geleceğin Malzemeleri Laboratuvarı*, 2020 yılında Doğa Araştırmaları departmanından ayrılarak daha bütünsel ve sürdürülebilir sanat uygulamalarına katkıda bulunmaya yöneldi.

Şimdiye kadar yapılan projelerde iklim kriziyle ilgili ne tür araçlar geliştirildi?

Doğa Araştırmaları departmanı tarafından geliştirilen en yeni ve kapsamlı araç *Future Materials Bank*; sanatsal uygulamalarda kullanılmak üzere toksik olmayan, biyolojik olarak parçalanabilen ve diğer sürdürülebilir malzemeleri toplayan bir çevrimiçi malzeme bankası. Bu banka, sanatçılara pratiklerinde daha bütünsel bir yaklaşım geliştirebilmeleri için ilham vermeyi amaçlıyor. *Future Materials Bank* pek kapsamlı olmayan, ama sürekli büyüyen bir proje. Herkes koleksiyona katkıda bulunabilir. Akademi için bir sonraki adım, katılımcılarımıza sanat uygulamalarında sürdürülebilir malzemelerin kullanımında aktif olarak yardımcı olabilmek için *Future Materials Bank*’i daha da geliştirmek.

Yaratıcı alanlarda ekolojik ve sürdürülebilir çözüm üretmeye yönelik araştırma ve üretime doğru artan bir eğilim görüyor musunuz?

Sanatçılar, tasarımcılar ve diğer yaratıcı alanlarda doğaya yeniden dönme, iklim kriziyle bağlantı kurma, sosyo-politik ve tekno-ekonomik etkiler üzerinde durarak araştırmalarında bu yönde pozisyon aldıklarına dair artan bir ilgi görüyoruz. Doğa Araştırmaları departmanını kurmamızdaki en büyük motivasyon da bu artan ilgiyi görmemizdi. Katılımcılarımız sanat, tasarım ve diğer yaratıcı disiplinlerin uzun vadeli politika yapmada nasıl sürdürülebilir bir rolü olabileceğine dair eğiliyorlar. Biz de bu ihtiyacın farkındayız ve katılımcılarımızı arayışlarında desteklemek, aynı zamanda gelecek için kuvvetli bir akademik ortam sağlamak için kendimizi eğitmek, fikir ve düşüncelerimizi ortaklarımızla ve kamuyla paylaşmak istiyoruz. Bu tabii ki sadece çözüm üzerine düşündüğümüz anlamına gelmiyor; farkındalık yaratmak, iklim krizinin aciliyetini ifade etmenin yeni yollarını bulmak ve iklim değişikliğinin sosyal sonuçlarını yanıtsmakla da ilgili. İklim krizi karşısında hem düşünsel anlamda hem de eylemlerimizde bir değişiklik yaratabilmekle ilgili.

Materials Bank. The Jan van Eyck Academie, by way of the Nature Research department is also part of the Green Art Lab Alliance (GALA) that brings together some 45 partners across the world in an informal network of art organisations, contributing to environmental sustainability through their creative practice.

The department also furthers research and knowledge building by introducing new labs to the academy; it launched the Jan van Eyck Academie’s food lab in 2018, enabling artists and designers to experiment, develop and nurture their food focused projects on both theoretical and practical levels. The Future Materials Lab sprouted from the Nature Research department in 2020 and is geared towards contributing to more holistic and sustainable art practices.

What kind of tools have been developed to face the climate crisis?

The most recent and extensive tool the Nature Research department developed is the *Future Materials Bank* - an online materials bank collecting non-toxic, biodegradable and other sustainable materials to be used in artistic practices. The bank aims to inspire artists to cultivate a more holistic approach to artistic endeavours. The *Future Materials Bank* is non-exhaustive and continuously growing, anyone can contribute to its collection. The next step for the Jan van Eyck Academie is to develop the physical *Future Materials Bank* at the academy in order to actively be able to assist our participants in the use of sustainable materials in their art practice.

Do you see a rising tendency towards the research and production concerning ecological and sustainable solution-finding in the creative fields?

We noticed an increased need among artists, designers and other creatives to (re)connect to nature, to relate to the climate crisis and its multi interlinked socio-political and techno-economic effects, to research their own position within this age of environmental breakdown. This is why we established the Nature Research department in the first place and are committed to exploring the role of art, design and other creative practices in relation to the climate crisis as the focus point of our long-term policy. We recognized this need and wish to support our participants in their search, also to educate ourselves to ensure a resilient future for the academy, and to share our thoughts and ideas with our partners as well as the public. This doesn’t mean we only think in solutions. Moreover, it is also about creating awareness, finding new ways to express the urgency of the climate crisis, zooming in and reflecting on the social ramifications of climate change.

Marco Federico Cagnoni

Plastic Culture

Plastic Culture (2018), tasarım ve biyolojiyi birleştirerek “tohumdan nesneye” bir sistem yaratmaya çalışan Marco Federico Cagnoni’nin bir sistem önerisi. İklim değişikliği bağlamında malzeme tüketimi, geri dönüşüm ve malzeme bilgisi üzerine konuştuk

Plastic Culture (2018) is a project by Marco Federico Cagnoni, who has been working on creating a system “from seeds to the object” by combining design and biology. We talked about material consumption, recycling, and material knowledge in relation with climate change

Plastic Culture’ı özetler misin? Proje nasıl devam ediyor?

Plastic Culture adından da anlaşılacağı gibi plastik yetiştirmek veya daha iyi büyüyen plastik anlamına geliyor. Proje, yağ bazlı plastiğin yerine benzer şekilde işleyebilecek, davranabilecek doğal / organik bir madde bulmak amacıyla başladı. Son yıllarda birçok tasarımcı, yenilene-meyen malzemelerin çıkarılmasını engellediği için, kendi malzemelerini yenilenebilir kaynaklardan üretme konusunun aciliyetini hissetti. Mantarlar, algler, kombucha, toz, saç, kan ve kemik, yaygın olarak kullanılan plastiğe organik alternatifler olarak öneriliyor. Sonuçların güzelliğine rağmen, üretim kapasitesi, performans ve etik ile ilgili hâlâ bazı endişeler var. Bu nedenle araştırmamı Galalit, Shellac ve Bois Durci gibi hayvansal kökenli olan maddelerden kaçınarak, reçine ve lateks gibi bitkisel kökenli polimerlere yoğunlaştırdım. Lateks, doğada 12.500’den fazla bitki türü tarafından bol miktarda üretiliyor. Özellikle marul, turpiller ve hindiba gibi bazı yenilebilir sebzelerin yapraklarında ve köklerinde lateks bulabiliriz. *Plastic Culture* araştırması, temelini hepimizin bildiği ve yediğimiz bu sebzelerde buluyor. “Tohumlardan nesneye” anlayışı beni tasarımın sınırlarını aşmaya, Biyoloji, Botanik ve Biyokimya gibi diğer konuları araştırmaya ve birleştirmeye iten sloganım. Şimdi Utrecht Üniversitesi Mikrobiyoloji bölümü başkanı Han Wösten ve Botanik bahçesi yöneticisi Gerard van Buiten ile iş birliği yapıyoruz. Bu disiplinlerarası proje, bir nesnenin tedarik zincirlerini takip etmeyi ve oluşan malzemeyi büyültmeyi amaçlıyor; tohum ekme, bittikiyi hasat etme ve laboratuvar malzemesi çıkarımı ile başlıyoruz. Nesne tamamen organik bir malzeme olduğu için atılacağı zaman, mikrobiyal yaşam formları tarafından ayrıştırılabilir ve doğal döngüsel ekosistemin bir parçası haline gelebilir.

Can you summarize your project *Plastic Culture*? How do you continue working on it?

Plastic Culture as the name suggests means “cultivate plastic” or better-growing plastic. The project started with the aim to find a natural/organic substance that could perform, behave as a substitute for oil-based plastic. In the last decades, many designers felt the same urgent need to grow their own material from renewable sources, as it counteracted the extraction of non-renewable materials. Mushrooms, algae, kombucha, dust, hair, blood, and bones are some of many examples of materials that have been proposed as organic alternatives to the common plastic. But despite the remarkable beauty of the outcomes, still some concerns regarding the production capacity, performances, and ethics. Therefore, I have focused my research on polymers from vegetable origin such as resins and latex, avoiding those from the animal origin as Galalith, Shellac, and Bois Durci. Latex is abundantly produced in nature by more than 12,500 plant species. Notably, we can find latex in the leaves and roots of some edible vegetables such as lettuce, radicchio, and chicory. *Plastic Culture* research finds its basis in these vegetables that we all know and have been eating in our life. “From the seeds to the object” is the motto of my research, which pushed me to cross the boundary of design, investigating, and merging other subjects such as Biology, Botany, and Biochemistry. I am now collaborating with the chairman of the Microbiology department of Utrecht University Han Wösten, and director of the Botanical garden Gerard van Buiten. This multidisciplinary project aims to follow all the supply chains of an object and grow the material that is composed. Starting from planting the seed, harvesting the plant, and performing lab material extraction. Once the object will be disposed of, since it is a completely organic material, it can be decomposed by microbial life forms, and return to be part of the natural circular ecosystem.

PLASTIC CULTURE, DIKEY BAHÇE MODÜLÜ, FOTOĞRAF: NICOLE MARNATI
PLASTIC CULTURE, VERTICAL FARM MODULE, PHOTO: NICOLE MARNATI

Proje aynı kaynaktan gıda ve biyoplastik üretmeyi hedefliyor ve tüketicileri biyoplastik üretiminde aktif bir role sahip olmaya dahil etmeyi amaçlıyor.

Aslında biyoplastik üretimimin “artık” kısımları kök özü ve yapraklar. La Cucina Italiana Eindhoven’den İtalyan şef Giovanni Zorzolo ile yaptığımız iş birliği sayesinde kök hamurunu una dönüştürdük ve pide, makarna, pizza ve bisküvi üretmeyi başardık. Kalan yaprakları sarımsak ve çam fıstığı ile zıp pesto sos ve vegan burgerler yaptık. İdeal biyoplastik dikey çiftliklerinde tüketiciler gerçekten aktif bir role sahip. Yiyeceklerin atık kısımlarından daha fazla plastik üretilir. Hayal ettiğim dikey çiftlikler, robotlar tarafından sürülen ve bir yapay zekâ tarafından kontrol edilen otonom binalar olacak. Şehrin günlük plastik ihtiyaçlarını karşılamayı ve böylece günlük düşük maliyetli organik gıda dağıtmayı hedefliyoruz.

Malzeme üzerinde çalışmaya devam ettiğine göre, plastik kullanımına bir alternatif geliştirme konusunda farkındalık yaratmak için ne tür araçlar kullanıyorsunuz?

Son yıllarda kitlesel hale gelen fosil bazlı plastik bağımlılığımızı durdurmalı ve büyük ölçüde azaltmak için çaba göstermeliyiz. Sadece evsel plastik geri dönüşüm kutumuza bakarsak, haftalık plastik tüketimimizin boyutunu ve istatistiklerini net bir şekilde görebiliriz. Ya da evlere kapandığımız bu dönemde ne kadar atık ürettiğimize bakın. Şehrimiz sokaklara yayılan tek kullanımlık maskeler ve eldivenlerle dolu. Plastik bağımlılığı da tıpkı sigara gibi geri adım atmamız gereken bir konu. Cam, metal ve karton gibi alternatif ambalajlardaki ürünleri veya daha iyisi ambalajsız satın almak iyi bir uygulama. Örneğin süpermarketlerden kaçınmak ve organik gıda pazarlarında vakit geçirmekle başlayabiliriz. Veya sizin tarafınızdan açıl-mayacak şekilde tasarlanmış eski yekpare cihazlar yerine, modüler telefonlar ve modüler bilgisayarlar gibi yeniden kullanılabilir ve onarılabilir nesneler satın almakla. Genel olarak, gıda ürünlerimizi ve çevreyi kirlilemeyen malzemeleri seçebilmek için küresel bir malzeme eğitimine ihtiyacımız var. Maddi eğitim fikrini vatandaşlar arasında yaymak için İtalya Adriyatik kıyısında, terk edilmiş nehirler ve çayırıları temizlemek için bir grup gönüllüyle ayda iki kez atık toplama etkinlikleri düzenliyorum. Bu toplama etkinliklerinin amacı iki yönlü; hem ebeveynleri eşliğinde çocukları plasti-

The project aims to create food and bioplastic from the same source and intends to involve the consumers to have an active role in bioplastic production.

Indeed the “leftover” parts of my bioplastic production are the root pulp and the leaves. Thanks to a collaboration with an Italian chef Giovanni Zorzolo, from la Cucina Italiana Eindhoven, we transformed the root pulp into flour, and we succeeded to produce flat-bread, pasta, pizza, and biscuits. Instead of the leftover leaves, we smashed together with garlic and pine nuts to produce a delicious pesto sauce and vegan burgers. In my ideal bioplastic vertical farms, the consumers have indeed an active role. Since the waste is food, more plastic is required, and more food is available and vice versa. The vertical farms I am imagining will be autonomous buildings driving by robots and controlled by an AI. Aiming to cover the daily city’s plastic requirements and therefore distribute daily low-cost organic food.

Since you continue working on the material, what kind of tools do you use to create awareness on developing an alternative to plastic usage?

We need to stop and drastically reduce our fossil-based plastic addiction, which has become massive in recent years. If we just need to look at our domestic plastic recycle bin, we can clearly see the dimension and the statistics of our weekly plastic consumption. Or just look at how much waste we have been producing during the lockdown. Our city was full of single used disposable masks and gloves spreading all over the streets. We need to step back to our plastic addiction which is the same as quitting to smoke cigarettes. A good practice is to buy products contained in alternative packaging such as glass, metal, and cardboard or better without packaging at all. Starting for example in avoiding the supermarkets and hanging out in organic food markets. Or buying objects which could be reusable and repairable like modular phones and modular computers, rather than obsolete unibody devices designed to not be opened by you. In general, we need to have a global material education to be able to choose materials that are not contaminating our food products and the environment. To spread the idea of material education between the citizens, I am organizing waste collections twice a month, with a group of volunteers to clean meters and meters of shores of the Italian Adriatic coast, abandoned rivers, and meadows. The purpose of these collec-

LABORATUVARDA BİYOPLASTİK ÇIKARMA ÇALIŞMALARI,
FOTOĞRAF: FILIPPO TITTARELLI
WORK IN LAB FOR BIOPLASTIC EXTRACTION,
PHOTO: FILIPPO TITTARELLI

Genel olarak, gıda ürünlerimizi ve çevreyi kirletmeyen malzemeleri seçebilmek için küresel bir malzeme eğitimine ihtiyacımız var.

In general, we need to have a global material education to be able to choose materials that are not contaminating our food products and the environment.

BİTKİ KÖKÜ VE LATEKS
ROOT AND THE LATEX

LABORATUVARDA BİYOPLASTİK ÇIKARMA ÇALIŞMALARI, FOTOĞRAF: FILIPPO TITTARELLI
WORK IN LAB FOR BIOPLASTIC EXTRACTION, PHOTO: FILIPPO TITTARELLI

ğın doğal ortamımızdaki etkisini anlamaları için eğitmek, hem de atıkları kendileri malzeme olarak kabul edilen banklar ve sokak lambaları gibi kamuya açık tesislere dönüştürmek için atölyeler düzenlemek.

Plastiğe bir alternatif önerirken pek çok ekonomik ve politik engel ile karşılaşıyorsun. Böyle bir konuya yemek bağlamını da eklemek aşından yukarıya bir değişiklik yaratmak için çok sosyal bir çözüm.

Bu atık toplama projesini yerel yöneticisine sunduğumda, aldığım cevap kesinlikle politik ve çok cesaret kırıcıydı. Bana doğrudan yardımcı olamayacaklarını söylediler; önce bir *start-up* oluşturmalı ve sonra bir kamu ihalesine katılmalıydım. Küresel plastik kirliliği bir belediye sorunu değil benim sorunum olarak algılandı; yüzlerce gönüllünün isteği dikkate alınmadı. Bu konuda para kazanmaya ve kişisel işimi yapmaya yönlendirildim. Bürokrasiyle siyaset halk hareketini spekülative finanstın ayıramazsa, o zaman büyük bir sorunla karşı karşıya kalırız. Ama beni yerel çevre bakanından daha fazla rahatsız eden şey, politik açıdan bana çok yakın olan insanların tepkisiydi. Çevresel konularla ilgilendiğini düşündüğüm solcu arkadaşlarım, toplama etkinliklerine katılmalarını istediğinde baya kötü şekilde tepki verdiler. Bazıları toplama sırasında sahili daha da çok kirletecekleri konusunda ironi ile tepki verirken, diğerleri bizim müdahale şeklimize katılmadılar. Aslında radikal solun mantığına göre, belediye binası önünde toplanan tüm çöpleri boşaltmak ve megafonlarla bağırarak için bir eylem düzenlemeliyiz. Ama siyasetçilerin yüzüne çöp poşetleri atmak diyalog açmanın ne yolu ne de çözümü.

Maalesef son zamanlarda çevresel konularda, solun planlamadan tamamen yoksun olduğuna inanıyorum. Yoga ve Veganizmin ötesinde, birçokları tarafından “insanlığın kaybetmekte olduğu bir savaş” olarak tanımlanan şeyle nasıl başa çıkılacağına dair somut bir öneri yok. Bir arkadaşımızla, solun manevi desteğini unutarak orta İtalya’nın en büyük malzeme geri dönüşüm merkezine gittik ve bize değişikliklik yapmanın imkânsızlığını anlatan tesis mühendisi ile tanıştık. Ulusal bir atık geri dönüşüm planı olmadığı için çok fazla atık üretiyoruz. Hiçbir yasa, şirketleri geri dönüştürmüş plastiği % 50’inden fazlasını kullanmak zorunda bırakmadı. Aynı şey kağıt için de geçerli: Depolanan yüzlerce ton kâğıdı kullanmak yerine ormanlar kesiliyor. Açık bir yasa, bir Avrupa yönergesi yok. Ama her şeyden önce kâğıdı geri dönüştürmemenin nedeni, kâğıt ağaçlarının sahibinin bakır malzemesini satmaktan vazgeçmek istememesidir!

tions is twofold, both to educate children accompanied by their parents to understand the impact of plastic in our natural environments and to organize workshops in order to convert waste into public facilities such as benches and streetlamps, which themselves are considered as material banks.

Proposing an alternative to plastic has many economic and political obstacles on the way. Still, bringing the food is such a social solution to create a bottom-up change on the topic.

When I presented this collection project to the local environment administrator, the answer I received was decidedly political and very discouraging. She told me that they cannot help me directly, but I must first create a start-up and then participate in a public tender. Global plastic pollution has been taken as my problem, but not a municipal issue; without taking into consideration the willingness of hundreds of volunteers. I got banal answers like I would make money and do my personal business with this issue. If politics with its bureaucracy is unable to distinguish a popular citizen mobilization from speculative finance, then we are faced with a big problem. But the thing that offended me even more than the local environment minister was the reaction of people who were very close to me politically. My leftist friends, who I thought was interested in the environmental cause, reacted in the worst way when I asked them to participate in the collections. Some reacted with irony that they would pollute the beach while the collection, others did not agree with our type of intervention. In fact, according to the logic of the radical left, we must organize a manifestation to empty all the rubbish collected in front of the town hall and shout with megaphones. But throwing garbage bags in the face of politicians is neither the way nor the solution to open a dialogue.

Unfortunately, in environmental causes, recently I believe that the left is completely devoid of planning. Beyond Yoga and Veganism, there is no concrete proposal on how to deal with what has been defined by many as “a war that humanity is losing”. With a friend, forgetting the moral support of the left, we went to the largest material recycling center in central Italy and met the plant engineer, who explained to us the impossibility of doing a change. We produce a lot of waste because there is no national waste recycling plan. No law obliged companies to use more than 50% of recycled plastic. The same goes for the paper; forests are being cut down instead of trimming the hundred tons of paper that have been stored. There is no clear law and a

İklim kriziyle bağlantılı olarak tasarım pratiğinin geleceğini nasıl görüyorsunuz? Ekolojik ve sürdürülebilir çözüm üretme konusunda araştırma ve üretime yönelik artan bir eğilim olduğunu gözlemliyor musun?

Maalesef hem “Instagram tasarımı” alanında hem de “Instagram politikası” alanında, yukarıda da bahsettiğimiz örneklerle, günümüzde bu yakın felaketin ciddiye alınmadığına şahit oluyorum. İnsanlar arasındaki savaş sürdürmek ve bölgeleri savunmak için bugün küresel olarak 1,8 milyar doların askeri harcamalara yatırıldığını bir düşün. Tek mantıklı ve gerçek savaş iklim değişikliğine karşı olmalı. Bu parayı iklimi kurtarmak için harcasaydık, bu sorunu bundan yıllar önce çözmüş olurduk. Uluslararası alanda iş birliği yapmamız ve üretim ve dağıtım sistemimizi sıfırdan yeniden tasarlamamız gerekiyor. Tarımdan inşaata ve enerji üretimine kadar... Bitkilerden, sebzelerden ve mantarlardan yetiştirilmesi gereken sürdürülebilir malzemelerle başlayarak. Çünkü bu malzemeler organik ve organik malzemeler her zaman geri gelebilir. Benim tavsiyem bir yandan da daha fazla ağaç dikmek, çünkü asıl borcumuz ekonomik değil, doğaya karşı etik bir borç. Kişi başına ortalama 460 ağaç dikmeliyiz. Bu, bir daha asla odun kullanmamamız gerektiği anlamına gelmiyor tabii (önce geri dönüştürmemiz gereken kâğıt malzemesini bunun dışında bırakıyorum). Bu iki ihtiyacı birleştirmek çok akıllıca olacaktır. Bir çoğu ahşabın “geleceğin betonu” olduğuna inanıyor. Aslında, yaratıcılık ve çapraz lamine ahşap CLT gibi yenilikçi malzemelerle karıştırılmış iyi mühendislikle, 70 kattan yüksek ahşap gökdelenlerin inşa edilmesini sağlanabilir. Çimento, küresel CO2 emisyonlarının % 8’inden sorumlu. Oksijeni dönüştürmeye ve üretmeye ek olarak CLT, binaları kirliliğin nedeni olmak yerine gerçek CO2 bankaları haline getirebilir.

Tasarımcıların, spekülative vizyonu tasarım pragmatizmi ile birleştirmeye yeteneğine sahip olduğunu söyleyerek sözü burada bırakayım. Bu nedenle bilim, mutfak, botanik, mikrobiyoloji ve yaratıcılığı bir öneride birleştirdiğim *Plastic Culture* projemdeki gibi çok disiplinli bir yaklaşım odaklanarak doğrusal olandan çok döngüsel bir tüketim sistemine dayanan bir sistem önermeliyiz.

European directive. But above all, the reason to not recycle paper is that the owner of the paper trees doesn’t want to give up selling his virgin material!

How do you see the future of the design concerning the climate crisis? Do you think there is a growing tendency towards research and production concerning ecological and sustainable solution-making?

Unfortunately, I am witnessing that both in the field of “Instagram design” and “Instagram politics”, as the examples reported above, nowadays this imminent catastrophe is not being taken seriously. Just think that globally 1.8 billion dollars are invested in military spending today to wage war between people and defend territories. While the real, only, and logical war should be against climate change. If we spent this money to save the climate, we would have solved this problem for years since now. We need to collaborate internationally and redesign our production and distribution system from scratch. From agriculture to construction, and energy production. Even starting from the sustainable materials that must be grown from plants, vegetables, and mushrooms. Because they are organic and organic is coming back. My advice is to plant more trees because the real debt we owe is not economic, but it is ethical towards nature. We must plant an average of 460 trees per person. This does not mean that we must never use wood again (except in the case of the paper which first we have to recycle what we have left). It would be very clever to combine these two needs. Many believe that wood is “the concrete of the future”, in fact, good use of engineering mixed with creativity and innovative materials, such as cross-laminated timber CLT, can lead to the construction of wooden skyscrapers over 70 floors. Cement itself is responsible for 8% of global CO2 emissions. In addition to converting and producing oxygen, CLT makes buildings become real banks of CO2 instead of being the cause of pollution.

I conclude by saying that designers have the talent to combine speculative vision with design pragmatism, therefore we should focus on a multi-disciplinary approach like the case of my *Plastic Culture* project in which I combine science, cuisine, botany, microbiology, and creativity by proposing a system which is based on a circular consumption system rather being linear.

Irene Stracuzzi

The Legal Status of Ice

The Legal Status of Ice (2017), Irene Stracuzzi’nin Kuzey Buz Okyanusu’nun değişen sınırlarını gösterdiği bir yerleştirme. İklim değişikliği nedeniyle eriyen buzulların sonucunda ortaya çıkan jeopolitik sorunlar ve tasarımcının bunu yaşanan değişimi göstermede bir araç olarak kullanmasından yola çıkarak, iklim krizi ve sonuçları hakkındaki fikirlerini dinledik

The Legal Status of Ice (2017) is an installation by Irene Stracuzzi showing the changing borders of the Arctic Ocean. Based on the geopolitical problems that emerge as a result of melting sea ice due to climate change and the designer’s use of ice as a tool to show the change, we talked about the climate crisis and its consequences

The Legal Status of Ice isimli projeni kısaca anlatabilir misin?

Projeyi Design Academy Eindhoven, İletişim Tasarımı yüksek lisans programı kapsamında, mezuniyet projesi olarak geliştirdim. Kuzey Buz Okyanusu üzerindeki yarış ve beş Arktik ülkesinin - Rusya, Kanada, Danimarka, Norveç ve Amerika Birleşik Devletleri’nin- sınır iddialarını görselleştiren bir yerleştirme. Kaybolan deniz buzunu nedeniyle büyük ölçüde petrol ve doğalgaz rezervlerinin ortaya çıkmasıyla, hiç kimseye ait olmayan Kuzey Kutbu, jeopolitik anlamda herkesin dikkatini çeken bir nokta haline geldi.

Yerleştirme, Kuzey Buz Okyanusu üzerinde devam eden anlaşmazlığı üç boyutlu bir maket üzerinde projeksiyon ile yansıttığım görüntü aracılığıyla araştırıyor. Birbirleriyle çıkan sınır taleplerini; deniz buzunu, petrol, gaz rezervleri, deniz yolları, askeri üsler ve deniz tabanının jeolojik oluşumlarının üst üste gelmesi ve coğrafi verileriyle karşılaştırılmasıyla oluşuyor. Arktik ülkeleri mekânsal iddialarını doğrulamak için hâlâ bilimsel keşif gezileri düzenlerken, ürettiğim yerleştirme zaten bilimsel gerçekleri gösteriyor ve coğrafi ve jeolojik bilgileri görünür kılmamanın önemini ortaya koyuyor. Genel olarak proje, anlaşmazlığın arkasındaki kartografik sömürgeciliği göstermeyi hedefliyor ve küresel bir müşterek olarak algılanması gereken bir bölgedeki egemenlik kavramını sorguluyor.

Proje metninde şöyle bir açıklama yer alıyor; “Kuzey kutbu sınırı hem iklim ve sıcaklık, jeolojik özellikler, su ve buz özelliklerine göre, hem de bölge için karar kılınan esnek yasalar ve anlaşmalara göre düzenlenebilir.” Projeye bugünden baktığında konunun aciliyeti hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu konu üzerine çalışmaların devam ediyor mu?

Proje konusunun aciliyetinin hâlâ sürdüğünü düşünüyorum, çünkü Kuzey Kutbu’nun değişimi hâlâ iklim değişikliğiyle bağlantılı olarak, hem karada hem de denizde sürmekte. Bu değişimlerin çoğu jeopolitik menfaatlere ve ilginin hızla artmasına neden olurken, Kuzey Kutbu’nu çevreleyen ülkelerin buzlu bir okyanus olasılığına ilgiyle yaklaştığını görüyoruz. Sınır üretiminin yasal yönüne *The Legal Status of Ice* projesi ile eğilmemin ana nedeni de buydu.

Can you summarize your project *The Legal Status of Ice*?

The project was developed as a master’s graduation project for the Information Design department at Design Academy Eindhoven. It consists of an installation visualizing the race to the Arctic Ocean and the border claims of the five Arctic nations - Russia, Canada, Denmark, Norway, and the United States. As the disappearing sea ice uncovers immense oil and gas riches, the Arctic turns from no man’s land to an interesting geopolitical hotspot.

The installation explores the ongoing dispute by means of a projection on a huge 3D model of the Arctic Ocean. The overlapping border claims are compared against geographic data of fluctuation of sea ice, oil and gas reserves, navigational routes, military bases, and the geological formations of the seabed. As the Arctic nations set out scientific expeditions to substantiate their claims, the installation shows what is already known, revealing the importance of holding geographic and geologic information. Overall, the project aims to demonstrate the cartographic colonialism behind the dispute and questions the notion of sovereignty in a region which should be perceived as a global commons.

In the text written for your project there is a part saying; “Arctic border can also be defined according to climate and temperature, geological features, water and ice properties, or according to the soft laws and agreements that specify obligations and rights for the region.” How do you feel about the urgency of the issue when you look at it back? Do you continue working on the topic?

I think the urgency of the project is still very palpable, since the Arctic is currently undergoing massive changes in terms of climate, both on sea and on land. Some of these transformations brought about a fervent geopolitical interest in the region, with the nations bordering the Arctic Ocean becoming very interested in the future possibilities of an ice-free ocean. This is what I explored with *The Legal Status of Ice* (2017), focusing on the legal aspect of border making.

IRENE STRACUZZI, THE LEGAL STATUS OF ICE, 2017, FOTOĞRAF PHOTO RONALD SMITS

IRENE STRACUZZI, THE LEGAL STATUS OF ICE, 2017, FOTOĞRAF PHOTO ALESSANDRO ARCIDIACONO

Öte yandan, değişen kutup iklimi de bilim dünyası tarafından yakından izleniyor. Bölgedeki buzun çözülmesiyle ortaya çıkan birkaç jeokimyasal etkileşim bulunuyor ve karmaşıklıkları nedeniyle hâlâ tam olarak anlaşılammış kısımlar bulunuyor. Bölgenin son durumunu daha bilimsel bir araştırma olan *Melting Ground* (2021) isimli projem için araştırmaya başlamıştım. Bu yerleştirme, uzun süre uykuda olan bakterilerin donmuş toprakların çözülmesi nedeniyle yeniden uyanması sonucu eski bitki ve organik kalıntıları metan ve karbondioksit dönüştürdüğünde neler olduğunu gösteriyor. Bu konunun hem dramatik hem de kafa karıştırıcı olduğunu söyleyebilirim; çünkü bunların atmosfere ulaşan ve küresel ısınmaya katkıda bulunan sera gazları olduğu biliniyor, ancak küresel karbon emisyonlarında ne kadar etkiye sahip olduklarını tam olarak belirlemek de zor. Tahmini iklim değişikliği modelleri şu anda bu jeokimyasal etkileşimlerin içermiyor çünkü hâlâ çok karmaşıklar. Bu nedenle proje, iklim değişikliği sorunlarını etkili bir şekilde ele almanın zorluğunu vurgulamayı amaçlıyor ve gezegenimizin geçirdiği dönüşümlerin etkilerini tam olarak kavramada her zaman bir adım geride olduğumuzu gösteriyor.

“Buzların erimesi” konusunu politik bir konuyu açmak için bir araç olarak kullanıyorsun. Siyaset ve iklim değişikliği arasındaki ilişki hakkında neler söylemek istersiniz?

Dramatik bir olay olduğu için görsel bileşeni de kuvvetli olan “buzların erimesi” meselesini kullanmak iklim değişikliğini tartışmak için stratejik bir karardı. Görsel olarak anlaması oldukça kolay olduğundan bizi duygusal düzeyde vuran bir olgu bu. Politika ile iklim değişikliği arasındaki karmaşık ilişki ve aralarındaki büyük çelişkiler hakkında da bir tartışma başlatılabileceğine eminim. Spesifik politik açıklamalar yapmaktan çok projelerim aracılığıyla bu çelişkileri açığa çıkarmak ilgimi çok daha fazla çekiyor.

Yaratıcı alanlarda ekolojik ve sürdürülebilir çözüm üretmeye yönelik araştırma ve üretime doğru yükselen bir eğilim görüyor musun?

Yaratıcı alanın gittikçe daha fazla sürdürülebilir üretime doğru ilerlediğini kesinlikle görüyoruz, bu da beni gelecek için sessizce umutlandırıran bir şey. Ancak, iklim tartışmasına kendi katkımın bu girişimlerden biraz farklı olduğunu düşünüyorum. Çözüm üretmek yerine, verilerin ve bilgilerin görselleştirilmesi yoluyla sorunun karmaşıklığını ortaya çıkarmak ilgimi çekiyor. İklim kriziyle mücadele etmek ve önemli bilgileri aktarmak için her iki tasarım yaklaşımına da ihtiyaç olduğuna inanıyorum.

On the other hand, the changing Arctic climate is also being monitored closely by the scientific community. There are several geochemical interactions arising with the thawing of the landscape, and these are still poorly understood because of their complexity. I tried to investigate the current state of scientific research in the region with a recent project, *On Melting Ground* (2021). This installation shows what happens upon the thawing of permafrost ground, when long-dormant bacteria reawaken and transform old plants and organic detritus into methane and carbon dioxide. The issue is both dramatic and confusing, since it is known that these are greenhouse gasses that end up in the atmosphere -contributing to global warming-, but it is also difficult to state precisely how much impact they have in the global carbon emissions. The predictive climate change models do not currently include these geochemical interactions because they are simply too complex. Therefore, the project also wants to stress the difficulty for scientists to address climate change issues effectively, demonstrating that we are always one step behind in fully grasping the effects of the transformations that our planet is undergoing.

You take the issue of “disappearing ice” and use it as a tool to open up a political topic. What would you like to say about the relation of politics and climate change?

I find it strategic to work with the disappearance of ice to discuss climate change since it is a dramatic occurrence that has a strong visual component. It is a phenomenon that is quite easy to understand and hits us on an emotional level. It helps to start a conversation around the complex relation between politics and climate change and its huge contradictions. Exposing these contradictions through my projects is actually what interests me the most, rather than making specific political statements.

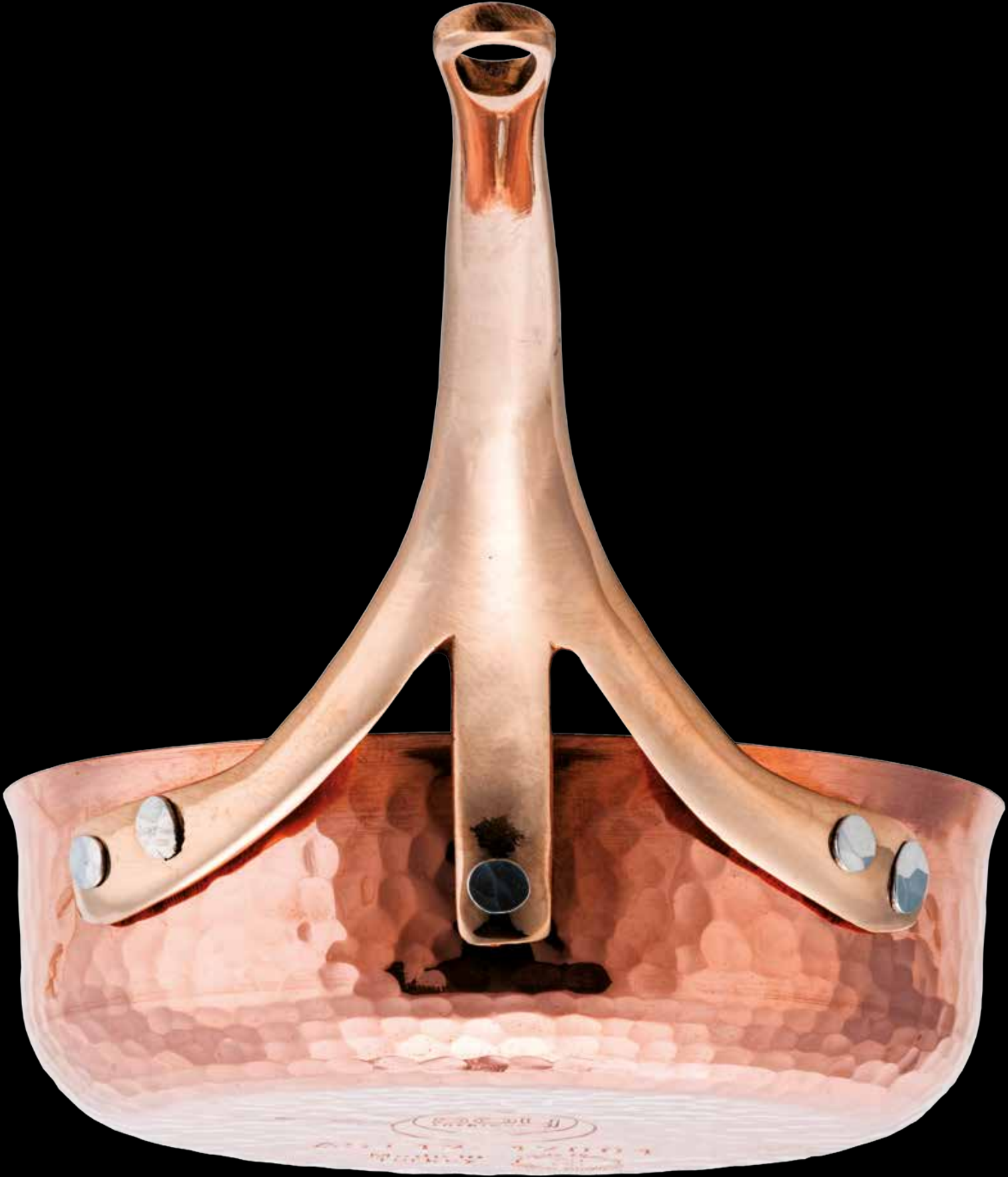
Do you see a rising tendency towards the research and production concerning ecological and sustainable solution-making in the creative fields?

We can definitely see the creative field moving more and more towards sustainable production, which is something that makes me quietly hopeful for the future. However, I see my own contribution to the climate discussion differing slightly from these initiatives. Instead of offering solution-making, my interest lies in exposing the complexity of the problem through the visualization of data and information. I believe both design approaches are needed to tackle the climate crisis and transmit important knowledge.

www.soy.com.tr

Cookware
Pastryware
Copperware

Profesyonel.